

Příručka evidování skutečných majitelů

(verze k 1. 10. 2022)

Cílem informativního dokumentu je srozumitelně představit pojem **skutečného majitele**, a to především z hlediska jeho zjišťování a následného evidování v evidenci skutečných majitelů podle platné a účinné právní úpravy. Na příkladech se v příručce ilustrují typické i méně obvyklé situace, s nimiž se lze v souvislosti s agendou skutečných majitelů v praxi setkat. Příručkou se chce obecně napomoci lepšímu a snazšímu plnění zákonných povinností.

Informace jsou primárně určeny pro tzv. evidující osoby, tj. ty, kdo mají plnit evidenční povinnost. Materiál však může představovat užitečný informační rámec i pro další subjekty, které s údaji z evidence skutečných majitelů pracují.

Příručku zpracovalo **Ministerstvo spravedlnosti** ve spolupráci s **Finančním analytickým úřadem**, tedy úřady, které zpracovávaly návrhy příslušné legislativy. Její obsah odpovídá právnímu stavu účinnému od 1. října 2022.

Prezentované závěry představují odborný názor autorů. Materiál je formulován obecně, v konkrétních situacích může aplikace právních předpisů vést k jiným závěrům. Ministerstvu spravedlnosti ani Finančnímu analytickému úřadu nepřísluší závazným způsobem vykládat právní předpisy, tato kompetence náleží v rámci řízení o konkrétní věci soudu. **Příručka je nezávazná, její účel je čistě informativní a pomocný.**

1. Úvod.....	3
2. Důležité právní předpisy.....	4
3. Proč se skutečným majitelem zabývat.....	6
4. Co znamená pojem skutečný majitel.....	7
4.1. Materiální skutečný majitel.....	7
4.2. Náhradní skutečný majitel.....	11
4.3. Formální skutečný majitel.....	12
5. Kdo zjišťuje skutečného majitele.....	13
5.1. Právnícké osoby.....	13
5.2. Výjimky z režimu zákona o ESM.....	13
5.3. Právní uspořádání.....	15
5.4. Povinné osoby a další subjekty pracující s pojmem skutečného majitele.....	16
6. Jak v praxi zjišťovat skutečného majitele.....	18
6.1. Obchodní společnosti.....	19
6.2. Jiné korporace než obchodní společnosti.....	45
6.3. Fundace a ústavy.....	48
6.4. Právní uspořádání.....	50
7. Evidování skutečných majitelů.....	53
7.1. Kdo má evidenční povinnost.....	53
7.2. Kdy zajistit zápis.....	54
7.3. Jak zajistit zápis.....	58
7.4. Automatický průpis.....	64
7.5. Co se eviduje.....	71
7.6. Přístup do evidence.....	73
8. Následky chybějících či nesprávných údajů v evidenci.....	75
8.1. Proces řešení nesrovnalostí.....	75
8.2. Soukromoprávní následky.....	78

1. Úvod

Příručka je vedena snahou o podrobné, nicméně srozumitelné, **představení problematiky určování a evidování skutečných majitelů**. Měla by adresátům komplexní právní úpravy umožnit lepší orientaci v zákonné úpravě a zároveň napomoci při řešení některých typických složitějších situací.

Předpokladem při tvorbě materiálu bylo, že jeho čtenáři budou především **právní profesionálové** či jiní poskytovatelé odborných služeb spojených s fungováním právnických osob (např. **účetní, daňoví poradci**). Zároveň ale materiál nepochybně může sloužit i **širší veřejnosti**. Složitější právní argumentace je proto zásadně obsažena ve **vysvětlivkách** na konci dokumentu, aby nedocházelo ke zbytečnému zahlcení textu.

V zájmu přehlednosti některé kapitoly obsahují barevně označené **příklady a poučky**.

Modré tabulky obsahují příklady pro dokreslení obecného výkladu.

Je třeba zdůraznit, že příklady v textu jsou **ilustrativní** vždy k určitému tvrzení. V praxi mohou být pro posouzení **relevantní další okolnosti**, které ovlivní výsledný přístup. Reálná situace tak může být posouzena jinak, než zjednodušený a od dalších skutečností izolovaný příklad. Příklady jsou smyšlené.

Žluté tabulky obsahují rekapitulaci důležitých informací nebo informace hodné pozornosti.

2. Důležité právní předpisy

V souvislosti se skutečným majitelem jsou významné především následující předpisy:

- **Zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, ve znění zákona č. 245/2022 Sb.** (dále také „zákon o ESM“), který upravuje vymezení skutečného majitele, způsob přístupu k údajům v evidenci skutečných majitelů (dále také „evidence“), proces zápisu údajů do evidence, automatické předávání některých údajů do evidence, řešení nesprávných nebo chybějících údajů v evidenci a sankce za porušení evidenčních povinností.
- **Zákon č. 245/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů** (dále také „novela ZESM“), který z nemalé míře změnil některé podstatné části úpravy zákona o ESM:
  - **Zrušuje se původní dvousložková definice skutečného majitele spočívající na pojmech koncového příjemce a osoby s koncovým vlivem.** Dosavadní definice jsou nahrazeny vymezením maximálně odpovídajícím textaci evropské směrnice.
  - Reviduje se § 7 zákona o ESM, kdy dochází k **vypuštění části stávajících výjimek** a k doplnění materiálního testu, na základě kterého právnická osoba nemá skutečného majitele.
  - V návaznosti uvedené změny dochází k revizi terminologie celého zákona o ESM a rozšíření mechanismu automatického průpisu.
- **Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu** (dále také „AML zákon“), který upravuje kontrolu klientů tzv. povinných osob, včetně ověřování skutečného majitele klientů.
- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu**, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES, v platném znění (dále jen „AML směrnice“), která obsahuje zákonem o evidenci skutečných majitelů transponované rámcové požadavky na evidování skutečného majitele, včetně jeho základní definice.
- **Vyhláška č. 180/2021 Sb., o náležitostech formulářů k evidenci skutečných majitelů a o změně souvisejících vyhlášek**, která upravuje podrobnosti formulářů využívaných v souvislosti s evidencí a stanovuje odměny pro notáře za úkony spojené s evidováním skutečného majitele.
- **Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník** (dále „občanský zákoník“), který obecně upravuje právnické osoby, některé vybrané právní formy právnických osob a také svěřenský fond.
- **Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech** (zákon o obchodních korporacích), (dále „zákon o obchodních korporacích“), který upravuje obchodní korporace.
- **Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů** (dále „rejstříkový zákon“), který upravuje registry, z nichž jsou některé údaje automaticky propisovány do evidence skutečných majitelů.

S pojmem skutečného majitele dále pracuje řada zvláštních právních předpisů. Např. **zákon o zadávání veřejných zakázek** počítá se zjišťováním skutečného majitele vybraného dodavatele za účelem předejití střetu zájmů. Ze stejného důvodu požaduje doložení identity skutečných majitelů věřitele **insolvenční zákon**. Své skutečné majitele musí uvádět také žadatelé o dotace podle **zákonů o rozpočtových pravidlech**.

Příkladem konkrétního použití institutu skutečného majitele je § 177 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Podle daného ustanovení musí věřitel, který nabyl pohledávku postoupením nebo obdobným způsobem po zahájení insolvenčního řízení anebo v posledních 6 měsících před zahájením insolvenčního řízení, doložit v příloze přihlášky pohledávky čestné prohlášení, v němž uvede informaci o tom, kdo je jeho skutečným majitelem, a důvod, pro který se taková osoba považuje za skutečného majitele. Účelem je prevence proti účelovému jednání věřitele a dlužníka na úkor zbylých věřitelů.

3. Proč se skutečným majitelem zabývat

Povinnost zjišťovat a znát skutečného majitele je zákonem dána řadě subjektů. Předně musí své skutečné majitele **zjišťovat samy právnické osoby a sama právní uspořádání**. Skuteční majitelé se následně povinně a pod hrozbou sankcí evidují v evidenci skutečných majitelů. Značný význam má pojem skutečného majitele v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Skutečný majitel se také ověřuje např. v souvislosti se zadáváním veřejných zakázek nebo udělováním dotací či licencí.

Obecně lze říci, že **účelem zjišťování skutečného majitele je posílení transparentnosti právnických osob** a právních uspořádání a rozkrytí jinak nezřetelných či skrytých vztahů. Právnické osoby a právní uspořádání jsou ze své povahy právní konstrukty, nemusí proto u nich být na první pohled zřejmé, kdo za nimi stojí, tedy kdo je ovládá nebo z nich čerpá významné finanční prostředky. **Neprůhlednost právnických osob je v řadě ohledů nežádoucí a spojená s riziky**. Může např. zjednodušovat trestnou činnost nebo poškozování zájmu osob zúčastněných na chodu korporace (věřitelů, menšinových akcionářů). Zjišťování a evidování skutečných majitelů by tato rizika měla zmenšovat.

4. Co znamená pojem skutečný majitel

Skutečný majitel (anglicky *beneficial owner* nebo *ultimate beneficial owner*, „UBO“) existuje ve vztahu k nějaké **právníce osobě** nebo tzv. **právnímu uspořádání** (typicky se bude jednat o **svěrenský fond**). Hovoří se o skutečném majiteli určité právníce osoby nebo o skutečném majiteli určitého právního uspořádání. Skutečných majitelů může být vůči určité právníce osobě nebo právnímu uspořádání více. Skutečným majitelem je vždy **člověk**.

Následující část představuje, kdo je **skutečný majitel** v materiálním smyslu, kdo jím je na základě naplnění zákonem vymezeného kritéria „**vlastnictví nebo kontroly**“. V případě korporací může také existovat tzv. **náhradní skutečný majitel**, který nastupuje ve chvíli, kdy nelze zjistit žádného jiného skutečného majitele ve smyslu materiální definice. Konečně člověk může být skutečným majitelem i pouze na základě toho, že zastává určitou konkrétní funkci v právníce osobě nebo v právním uspořádání. Pak lze hovořit o tzv. **formálním skutečném majiteli**. Formální skutečný majitel je vyhrazen pouze pro právníce osoby fundančního charakteru a právní uspořádání.

Obecně platí, že každá právníce osoba a právní uspořádání mají **alespoň jednoho skutečného majitele, pokud zákon nestanoví jinak**.

4.1. Materiální skutečný majitel

Podle zákona je skutečným majitelem **fyzická osoba**, která **tzv. vlastní nebo kontroluje** právníce osobu nebo právní uspořádání. Vlastnit nebo kontrolovat má ve smyslu zákona o ESM specifický význam. „Vlastnictví“ neodkazuje výhradně k pojmu vlastnictví podle občanského práva. Podobně „kontrolou“ není dohled ve smyslu sledování či dozoru právníce osoby. **Pojmy je třeba vnímat laicky jako jakési opanování právníce osoby (nebo právního uspořádání) dosahující stanovené intenzity**. Vlastnictví nebo kontrolu je třeba vnímat jako jeden zastřešující pojem, nikoli jako dvě oddělené vlastnosti. **Každý materiální skutečný majitel tedy vlastní nebo kontroluje**. V praxi se tak nerozlišuje, zda někdo spíše vlastní, nebo spíše kontroluje. Z praktického hlediska není pojem *vlastnictví nebo kontroly* zásadní. Materiální kritéria vlastnictví nebo kontroly konkrétně stanovují **§ 4 a 5a zákona o ESM**, a to separátně pro různé typy právníce osob a právních uspořádání.

Ustanovení § 4 zákona o ESM definuje **vlastnictví nebo kontrolu v případě korporací**, a to jak obchodních, tak těch ostatních. Pozici materiálního skutečného majitele u korporací zakládají dvě skutečnosti, a to určitý **podíl v korporaci**, nebo **uplatňování rozhodujícího vlivu** (ať už skrze podíl, či jinak). K pozici skutečného majitele postačuje i pouhý relevantní (více jak 25%) podíl, aniž by tento podíl současně umožňoval uplatňovat rozhodující vliv. Rozhodující vliv pak lze mít i prostřednictvím nižšího podílu nebo zcela nezávisle na podílu v korporaci.

Ustanovení § 5a vymezuje **vlastnictví nebo kontrolu ve vztahu k fundacím, ústavům a právním uspořádáním**. Zde je pro materiálního skutečného majitele určující pouze možnost **uplatňování rozhodujícího vlivu**. U těchto právníce osob a u právních uspořádání však v praxi zpravidla budou všichni skuteční majitelé určeni již postupem podle § 6 zákona o ESM.

Jednoduše řečeno, materiálním skutečným majitelem je člověk, který může fakticky právníce osobu (nebo právní uspořádání) přímo nebo zprostředkovaně **řídít** (uplatňovat rozhodující vliv), aniž je sám někým řízen. V případě korporací je materiálním skutečným majitelem také člověk,

který má **přímo či zprostředkovaně určitý podíl**, nebo má rozhodující vliv na korporaci s takovým (více jak 25%) podílem, aniž by nutně v cílové (zkoumané) korporaci měl rozhodující vliv. V pozici osoby, která v konečném důsledku vlastní nebo kontroluje, může být i **právníká osoba**. Taková situace nastane tehdy, pokud právníká osoba vůbec skutečného majitele nemá podle § 7 zákona o ESM (viz kapitolu 5.2.), nebo pokud u ní je určen náhradní skutečný majitel (viz kapitolu 6.1.8.).

Vlastnictví nebo kontrola mohou být nepřímé, tzn., mohou být prostředkovány tzv. řetězci a větvemi (viz dále). S vlastnictvím nebo kontrolou ve smyslu zákona ESM se pojí požadavek na **konečnost pozice** a její **potenciální povahu**.

Skutečným majitelem je vždy **fyzická osoba**. Skutečný majitel je **každá** fyzická osoba, která v konečném důsledku může **uplatňovat rozhodující vliv** nebo v případě korporací **může mít vliv na určitý podíl v korporaci**.

4.1.1. Podíl (pouze v případě korporací)

Primární skutečností zakládající pozici skutečného majitele je **vlastnictví podílu většího než 25 %**. Logicky lze tento prvek aplikovat pouze ve vztahu k právnických osobám, na nichž lze mít účast, tj. **korporacím**. Člověk, který má více jak 25% podíl na korporaci, je jejím skutečným majitelem. Nerozhoduje přitom, zda a jaká práva jsou s tímto podílem spojena (v podrobnostech viz kapitolu 6.1.1.1.).

Pro pozici skutečného majitele je relevantní jak **přímé vlastnictví podílu** (většího 25 %), tak situace, kdy někdo tzv. má k takovému podílu **vztah nepřímý**, zprostředkovaný. Prostředkující vztah musí mít určitou zákonem stanovenou sílu. Zkoumá se jednak to, jak velký je **součin prostředkujících podílů** s přímým podílem v korporaci [§ 4 odst. 1 písm. a) a b) zákona o ESM], jednak kdo má **rozhodující vliv vůči společníkovi s přímým podílem větším 25 %**, tedy kdo tzv. ovládá relevantní podíl [§ 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM].

4.1.2. Uplatňování rozhodujícího vlivu

Obecně je vlastnictví nebo kontrola (a tím pozice skutečného majitele) založena také **uplatňováním rozhodujícího vlivu**. Zpravidla však bude skutečný majitel korporace identifikován na základě přímého nebo nepřímého podílu.

Vymezení rozhodujícího vlivu je upraveno v § 4 odst. 2 zákona o ESM (ve vztahu ke korporacím) a v § 5a odst. 2 a 3 ve vztahu k jiným právnickým osobám a právním uspořádáním. **Vymezení postihuje (1) přímé i nepřímé působení, (2) právní i neprávní prostředky vlivu, (3) konečnost a původnost vlivu a (4) cíl vlivu.**

Rozhodující vliv uplatňuje ten, kdo **na základě vlastního uvážení**, bez ohledu na to, zda a na základě jaké právní skutečnosti, může **přímo nebo nepřímo** prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání dosáhnout toho, že **rozhodování v právníké osobě** nebo právním uspořádání **odpovídá jeho vůli**.

Rozhodující vliv je nutné posuzovat **vždy individuálně**. Obecně je vliv rozhodující, pokud jeho prostřednictvím lze prosazovat své záměry v právníké osobě nebo v rámci správy právního uspořádání. Podstatou rozhodujícího vlivu je možnost **prosazovat vůli** ve vztahu k určitému

orgánu právnické osoby (respektive ve vztahu ke svěřenskému správci v případě právního uspořádání). Vliv je manifestací vůle konkrétní osoby (či osob). Pouze ten, kdo má prostředky (ať už právní, či mimoprávní), aby svou vůli transformoval do kýženého rozhodování, má vliv rozhodující.

Vůlí se rozumí záměry, úmysly v dosahování nějakého cíle. Kdo může prosazovat svou vůli, může **dosahovat výsledku**, který chce, aby nastal. Následek, ke kterému vůle směřuje, se týká rozhodování stanoveného orgánu. Osoba s rozhodujícím vlivem může dosahovat takového rozhodování orgánu, jaké chce či rozhodování modifikovat. Úprava záměrně hovoří o „rozhodování“ orgánu, nikoli jen o rozhodnutí. Rozhodující vliv proto může spočívat i v **negativním prosazování vůle**, tedy znemožnění přijetí nežádoucích rozhodnutí. Ačkoli právní úprava nespecifikuje, o jaké rozhodování se jedná, z povahy věci musí jít o **rozhodování významná**, z hlediska existence a fungování právnické osoby nebo právního uspořádání zásadní.

V praxi se bude pozice osoby s rozhodujícím vlivem typicky **odvíjet od vlastnictví určitého podílu** v případě obchodních společností nebo **od členství ve statutárním orgánu** v případě jiných korporací. Uvedené potvrzuje § 4 zákona o ESM. V případě obchodních korporací lze **ovládající osobou** podle zákona o obchodních korporacích podřadit pod vymezení osoby uplatňující rozhodující vliv. Ve vztahu k pojmu ovládání lze využít existující právní teorii a judikaturu. Nakolik to povaha konkrétních právních forem dovoluje, je možné tyto závěry obchodního práva obdobně využít i při zjišťování osoby s rozhodujícím vlivem u právnických osob, které nejsou obchodními korporacemi.

Uplatňovat rozhodující vliv může i **právnická osoba**. Právnická osoba bude obecně mít rozhodující vliv tehdy, pokud sama skutečného majitele nemá podle § 7 zákona o ESM nebo pokud u ní byl určen tzv. náhradní skutečný majitel podle § 5 zákona o ESM; k tomuto viz kapitolu 0.

Obec Dolní Lhota založila za účelem správy obecní kanalizace společnost Lhotské kanály, s.r.o., jejichž je 90% společníkem. Obec Dolní Lhota má rozhodující vliv ve společnosti, sama však dle zákona nemá skutečné majitele. Lhotské kanály, s.r.o. do evidence zapíše jako náhradní skutečné majitele osoby ve svém vrcholném vedení (např. všechny jednatele) podle pravidla § 5 odst. 1 písm. b) zákona o ESM.

4.1.3. Nepřímost a konečnost postavení

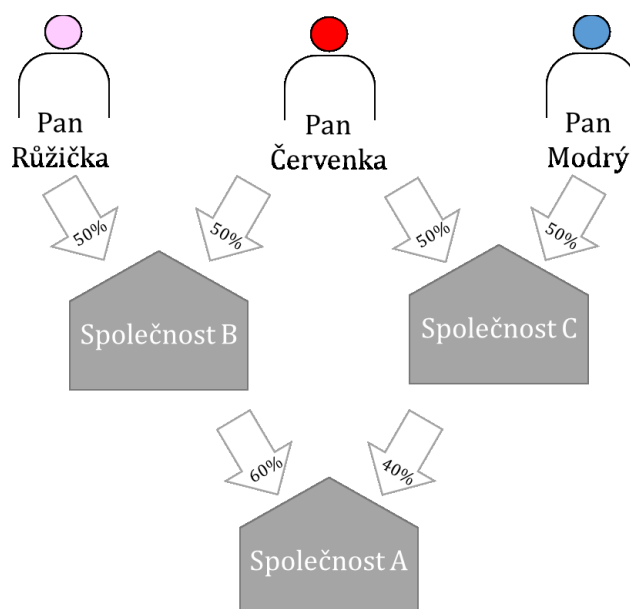
Pro pozici skutečného majitele **není podstatné, zda je jeho vztah k právnické osobě** (nebo právnímu uspořádání) **přímý**, nebo založený prostřednictvím jiných osob (respektive struktury vztahů – viz dále). Není výjimkou, že pozice skutečného majitele je založena nepřímo, zprostředkovaně. **Nepřímost nastává při angažování jiné osoby nebo osob**, ať už fyzických nebo právnických, mezi předmětem zkoumání (právnická osoba nebo právní uspořádání), a subjektem, který jej vlastní nebo kontroluje (tj. zpravidla skutečným majitelem). Prostředkujícím článkem může být i právní uspořádání. Je-li identifikován nepřímý vztah, **je vždy třeba identifikovat a popsat strukturu vztahů**. Tou se rozumí vztahy, kterými jsou právnická osoba nebo právní uspořádání vlastněny nebo kontrolovány. Je třeba zdůraznit, že struktura vztahů existuje mezi určitou zkoumanou právnickou osobou nebo právním uspořádáním a tím, kdo ji vlastní nebo kontroluje, což **nezbytně nemusí být její skutečný majitel**. Jde o situace, kdy je určen nepřímý náhradní skutečný majitel, který na vrcholu pomyslné struktury nestojí.

Popis struktury vztahů je předmětem povinného zápisu do evidence.

Prostředkujícími osobami neboli pomyslnými články může být ve struktuře vztahů **více**, mohou na sebe být **navázány** a mohou vytvářet pomyslné řetězce. Řetězce jsou vyjádřením postupného sledu vztahů mezi jednotlivými osobami (články).

Nejdříve se vždy identifikuje přímý vztah mezi předmětem zkoumání, tj. právnickou osobou, u které se zjišťuje skutečný majitel a jinou osobou, která prostředkuje pozici skutečného majitele. Od této další osoby se obdobně postupuje k dalšímu článku řetězce a takto až ke skutečnému majiteli. **Typicky bude prostředkujícím vztahem určitý podíl** (v případě obchodní společnosti). Postupné navázání je takové, že jedna osoba má podíl v druhé, druhá v třetí atd. Podíly v řetězci zúčastněných korporací prostředkují vlastnictví nebo kontrolu od zdrojové korporace, respektive prostředkují vliv na cílovou korporaci. Podílová účast či vliv jsou řetězcem jakoby nesený, putují jeho jednotlivými stupni.

Je možné identifikovat více řetězců, které vedou k různým osobám. Různé řetězce se také mohou sbíhat jako větve u stejné zdrojové osoby.

Pan Červenka je nepřímým skutečným majitelem společnosti A prostřednictvím dvou řetězců. Přes společnost B má nepřímý 30% $[(60/100) * (50/100)]$ podíl a přes společnost C má nepřímý podíl 20% $[(40/100) * (50/100)]$. Součtem nepřímých podílů z obou větví má pan Červenka 50% nepřímý podíl ve společnosti A. Nepřímým skutečným majitelem s 30% $[(60/100) * (50/100)]$ podílem je i pan Růžička, přičemž prostředkujícím článkem pro něj je společnost B.

Znakem vlastnictví a kontroly je **konečnost postavení** držitele těchto atributů. Zkoumá se, kdo vlastní nebo kontroluje v konečném důsledku. Tento prvek je významný pro uplatňování rozhodujícího vlivu. Osoba s rozhodujícím vlivem **vystupuje na základě vlastního uvážení** (bez pokynů jiného). Nachází se na pomyslném začátku řetězce, kterým putuje rozhodující vliv.

V případě podílu na korporaci konečnost v zásadě znamená, že na vlastníkově podílu nikdo další podíl nemá, případně na vlastníka podílu, je-li právnickou osobou, nikdo další nemůže uplatňovat

rozhodující vliv. Obecně bude na konci řetězce navázaných podílů fyzická osoba. Na konci řetězce může být také právnická osoba, vůči které již nikdo neuplatňuje rozhodující vliv. Je-li na konci řetězce podílů fyzická osoba, která s podílem nakládá na základě pokynů někoho jiného, bude skutečným majitelem jak tato osoba, tak ten, jehož pokyny se řídí.

Dědic 60% podílu společnosti OMIKRON, s.r.o. bez zájmu na jejím chodu pan Jan Šťastný zmocní rodinného přítele Petra Nováka k uplatňování hlasovacích práv na valné hromadě dle své volné úvahy. Petr Novák potenciálně může mít rozhodující vliv v OMIKRON, s.r.o., byť ho formálně vzato může jeho zmocnitel (Jan Šťastný) kdykoliv odvolat. Skutečnými majiteli tak mohou být oba, zmocnitel i zmocněnec.

4.1.4. Potencialita postavení

Pozice skutečného majitele nemá být založena čistě nahodile či pouze hypoteticky. Pozici skutečného majitele je však třeba odvíjet již **od možnosti vykonávat rozhodující vliv**, přičemž se musí jednat o možnost podloženou určitou skutečností, **nikoliv o možnost čistě hypotetickou**. Sama možnost rozhodující vliv uplatňovat má z hlediska třetích osob stejné faktické důsledky jako jeho konkrétní uplatnění. Z hlediska praxe by navíc bylo sporné dokládat fakt, že někdo sice rozhodující vliv uplatňovat může, ale ve skutečnosti jej neuplatňuje.

Pro naplnění pozice skutečného majitele proto není podstatné, zda k dané aktivitě, která je považována za uplatňování rozhodujícího vlivu, skutečně došlo či dochází, ale že k ní s ohledem na pozici určité osoby, respektive její práva dojít objektivně může. **Uplatňování rozhodujícího vlivu není nahodilé či jednorázové**, ale jde o stabilní kvalitu trvalejšího charakteru. Stejně jako v případě pojmu ovládnutí, rozhodující vliv není založen ad hoc ovlivněním.

Pokud existuje osoba, která reálně uplatňuje vliv, jako skutečného majitele je možné určit i ji, bez ohledu na formální práva jiných osob. Podobné situace je nicméně **vždy třeba hodnotit individuálně** na základě konkrétních vztahů uvnitř a vně společnosti.

V případě podílu v korporaci je situace jednoduchá. To, že někdo korporaci vlastní nebo kontroluje, se bude **odvíjet od jeho formální pozice**, např. společníka. Není pak relevantní, zda v určitém období byla práva spojená s podílem uplatněna, či ne. Podstatná je sama existence podílu. Je-li podíl, jsou s ním potenciálně spojena určitá práva a tím je založena pozice vlastnictví nebo kontroly bez dalšího. Jak bude dále rozebráno, není ani podstatné, jaká práva jsou v podílu v korporaci zrovna vtělena.

4.2. Náhradní skutečný majitel

V praxi mohou nastat situace, kdy se u korporace **nedaří či nelze nalézt fyzickou osobou**, jejíž charakteristiky by odpovídaly vymezením skutečného majitele podle § 4 zákona o ESM. V takovém případě je třeba **určit skutečného majitele korporace podle pravidel § 5 zákona o ESM**. Takto stanoveného skutečného majitele lze v daném kontextu nazývat tzv. **náhradním skutečným majitelem**.

O náhradním skutečném majiteli lze hovořit pouze ve vztahu ke korporacím. V případě **fundací, ústavů a právních uspořádání** je totiž možné skutečného majitele **určit vždy**, a to s ohledem na konstrukci § 6 zákona o ESM (viz dále).

Náhradním skutečným majitelem jsou všechny **osoby ve vrcholném vedení korporace**. Platí přitom, že pokud taková korporace uplatňuje rozhodující vliv vůči dalším korporacím (nebo je přímo podřízena osobě s rozhodujícím vlivem, která skutečného majitele nemá podle § 7 zákona o ESM), jsou osoby v jejím vrcholném vedení také skutečnými majiteli všech v řetězci jí podřízených korporací.

Jediným společníkem společnosti GAMA, s.r.o. je mateřská společnost BETA, a.s. s roztržštěnou vlastnickou strukturou v podobě stovek drobných akcionářů. Jako skuteční majitelé obou společností se zapíší osoby ve vrcholném vedení společnosti BETA, a.s. (členové představenstva a generální ředitel). Osoby ve vrcholném vedení společnosti GAMA, s.r.o. skutečnými majiteli nebudou.

V podrobnostech k určování náhradního skutečného majitele viz kapitolu 6.1.8.

4.3. Formální skutečný majitel

Jako formální skutečné majitele lze označit osoby, které jím jsou na **základě své formální pozice či funkce** podle pravidel § 6 zákona o ESM. U těchto skutečných majitelů nemusí být přítomen materiální prvek vymezení (uplatňování rozhodujícího vlivu).

Skutečnými majiteli svěřenského fondu OMEGA III jsou na základě svých formálních pozic zakladatel fondu pan Cyril Dlouhý, obmyšlená Jiřina Dlouhá, svěřenský správce Jan Novák a členové rady protektorů Karel Novák a Tomáš Dobrý.

Formální skuteční majitelé se vyskytují pouze **u právních uspořádání** a u některých právních forem právnických osob (**fundace a ústavy**). V podrobnostech se těmto situacím věnují kapitoly 6.3. a 6.4.

5. Kdo zjišťuje skutečného majitele

Skutečný majitel je vždy skutečným majitelem nějaké právnické osoby nebo právního uspořádání. Tito mají také primárně povinnost své **skutečné majitele zjistit**, údaje o nich **zaznamenávat** (uchovávat) a současně **zajistit jejich bezodkladný zápis** do evidence skutečných majitelů (§ 8 odst. 1 a 9 odst. 1 zákona o ESM). Právní úprava užívá v tomto kontextu pojem **evidující osoba**. Evidující osobou se rozumí jednak právnická osoba, která má skutečného majitele, jednak svěřenský správce právního uspořádání, které má skutečného majitele [§ 2 písm. h) zákona o ESM].

V případě nečinnosti evidující osoby může nicméně návrh na zápis do evidence skutečných majitelů **podat i třetí osoba**, která má na zápisu **právní zájem** (typicky neevidovaný skutečný majitel nebo naopak osoba nesprávně evidovaná jako skutečný majitel). Skuteční majitelé a další osoby ve struktuře vztahů mají zároveň **povinnost poskytnout evidující osobě součinnost**, včetně sdělení **vzniku svého postavení** (§ 10 zákona o ESM).

Vedle evidujících osob, které mají povinnost vždy zjišťovat své vlastní skutečné majitele, skutečné majitele také zjišťují některé další subjekty. Tyto osoby či orgány pak zjišťují skutečné majitele jiných osob. V tomto ohledu lze zmínit zejména **tzv. povinné osoby podle AML zákona**.

5.1. Právnické osoby

Povinnost zjišťovat a evidovat skutečné majitele podle § 8 odst. 1 a 9 odst. 1 zákona o ESM dopadá podle české právní úpravy na **právnícké osoby se sídlem na území České republiky** (§ 12 odst. 1 zákona o ESM). Zahraniční právnické osoby tak vůči evidenci skutečných majitelů přímé povinnosti nemají, byť i jimi se budou české evidující osoby muset zabývat, pokud budou mít skutečného majitele jejich prostřednictvím.

Pozice skutečného majitele může být založena různými **zahraničními prostředníky**, nejčastěji právnickými osobami. Při hledání skutečného majitele je tak nezbytné se zabývat také vztahy v zahraničních právnických osobách, jejichž prostřednictvím lze vlastnit nebo kontrolovat tuzemský subjekt. Je důležité si uvědomit, že **při hledání skutečného majitele tuzemské právnické osoby** je třeba pojem skutečného majitele **podle české právní úpravy vztahovat i k zahraničním osobám** (prostředníkům). To platí i v případech, kdy zahraniční právo tyto pojmy vymezuje také. Alespoň v rámci právních řádů členských států Evropské unie by však vymezení skutečného majitele měla být podobná.

Skutečné majitele z povahy věci **nemají odštěpné závody** právnických osob, nejedná se totiž o osoby, ale o pobočky závodu zapsané do obchodního rejstříku. Odštěpný závod také **není právním uspořádáním** ve smyslu zákona o ESM.

5.2. Výjimky z režimu zákona o ESM

Skutečného majitele **nezjišťují (a tedy ani nezapisují do evidence)** ty subjekty, které jej podle § 7 zákona o ESM nemají. U těchto osob žádný **skutečný majitel (ani náhradní) za zákona neexistuje**, takže ani nemůže být zjišťován třetími stranami či dokládán třetím stranám. Ustanovení § 7 odst. 1 zákona o ESM upravuje dvě skupiny osob, které skutečného majitele nemají.

Podle § 7 odst. 1 písm. a) zákona o ESM skutečného majitele nemají ryze veřejnoprávní korporace, tj. stát a územní samosprávný celek, dobrovolný svazek obcí, státní příspěvková organizace a příspěvková organizace územního samosprávného celku. Hovoří-li se obecně o státu a územně samosprávném celku, cílí se nejen na Českou republiku a její územně samosprávné celky. Skutečného majitele nemají ani cizí státy a jejich územně samosprávné celky.

Ustanovení § 7 odst. 1 písm. b) zákona o ESM upravuje **materiální kritéria absence skutečného majitele**.ⁱⁱ Právnícká osoba skutečného majitele nemá, jsou-li splněny následující podmínky:

1. Jde o českou právnickou osobu (má sídlo na území České republiky).
2. Právnícká osoba je založená nebo zřízená za účelem uspokojování potřeb veřejného zájmu, které nemají průmyslovou nebo obchodní povahu.
3. Je splněna alespoň jedna z následujících podmínek:
  1. Česká republika, kraj nebo obec právnickou osobu převážně financuje.
  2. Česká republika, kraj nebo obec uplatňuje v právnické osobě rozhodující vliv.
  3. Česká republika, kraj nebo obec jmenuje nebo odvolává většinu osob, které jsou členy statutárního nebo kontrolního orgánu právnické osoby.
4. U obchodní korporace se navíc vždy vyžaduje, aby veškeré podíly v ní měly přímo nebo nepřímo Česká republika, kraj nebo obec.

Všechny podmínky musí být splněny najednou, v případě třetí podmínky vyžadující určitý vztah k České republice, kraji nebo obci ji lze naplnit jednou ze tří alternativ. Ustanovení je aplikovatelné **výhradně vůči českým právnickým osobám**. Může dopadat jak na právnické osoby soukromého práva, tak na další veřejnoprávní právnické osoby.

Požadavek na založení či zřízení ve veřejném zájmu je třeba interpretovat **extenzivně**. Splňují jej i subjekty, které veřejný zájem uspokojují, byť by formálně historicky takto nebyly založeny. Není současně nezbytné, aby uspokojování veřejného zájmu bylo jediným účelem právnické osoby. Průmyslovou a obchodní povahou se obecně rozumí to, že subjekt je primárně zaměřen na generování a přerozdělování zisku, působí na trhu za standardních tržních podmínek, nese plně ekonomická rizika a na jeho činnosti se nijak nepodílí veřejnoprávní subjekt. Pojem financování je opět třeba vnímat relativně široce. Jde o platby z veřejných rozpočtů, ale také o nenávratné finanční subvence (zejména dotace). Převážnost financování znamená zásadně nadpoloviční financování. Pojem uplatňování rozhodujícího vlivu je rozveden v § 4 odst. 2 zákona o ESM.

Praktickou aplikaci testu § 7 odst. 1 písm. b) zákona o ESM zásadně **zjednodušuje domněnka § 7 odst. 2 zákona o ESM**. Stanovuje, o kom se má za to, že testu vyhovuje. Má se za to, že skutečného majitele nemají:

- a) školská právnická osoba zřízená státem, územním samosprávným celkem nebo dobrovolným svazkem obcí,
- b) veřejná výzkumná instituce,
- c) právnická osoba zřízená zákonem nebo mezinárodní smlouvou,
- d) státní podnik a národní podnik,
- e) evropské seskupení pro územní spolupráci,
- f) právnická osoba, ve které má přímo nebo nepřímo veškeré podíly a podíly na hlasovacích právech Česká republika, kraj nebo obec, a

- g) obecně prospěšná společnost a ústav, jejichž zakladatelem je Česká republika, kraj nebo obec.

V praxi bude možné v případě uvedených právnických osob předpokládat, že skutečného majitele nemají (srov. § 133 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád). V případě školské právnické osoby zřízené státem, územním samosprávným celkem nebo dobrovolným svazkem obcí [§ 7 odst. 2 písm. a) zákona o ESM] a v případě veřejné výzkumné instituce [§ 7 odst. 2 písm. b) zákona o ESM] se lze domnívat, že ani hypotetické **vyvrácení domněnky nepřichází s ohledem na jejich povahu v úvahu**. Stejně materiálnímu testu vyhoví i právnické osoby v právní formě státního nebo národního podniku [§ 7 odst. 2 písm. d) zákona o ESM].

U právnických osob zřízených zákonem nebo mezinárodní smlouvou [§ 7 odst. 2 písm. c) zákona o ESM] však ne vždy bude naplněna třetí podmínka spočívající v kvalifikovaném vztahu k veřejnoprávní korporaci. Znamená to, že ne všechny subjekty zřízené zákonem materiálnímu testu vyhoví (např. komory).

Na § 7 odst. 1 písm. b) zákona o ESM navazuje možnost vedení zvláštního **soudního řízení § 33a zákona o ESM**. Předmětem takového řízení je posouzení, zda právnická osoba má, nebo nemá skutečného majitele [s ohledem na kritéria § 7 odst. 1 písm. b) zákona o ESM], tedy zda na ní vůbec dopadá evidenční povinnost. K tomu blíže viz kapitolu 7.1.1.

Lze konečně doplnit, že § 7 odst. 2 písm. f) a g) zákona o ESM explicitně dopadá pouze na právnické osoby se vztahem k České republice a jejím samosprávným celkům (tj. obcím a krajům).

V případě tzv. **kotovaných společností** zákon o evidenci skutečných majitelů žádnou výjimku z evidenční povinnosti **nestanovuje**.ⁱⁱⁱ Byť lze tvrdit, že u kotovaných společností obvykle nebude možné určit skutečného majitele podle § 4 zákona o ESM, není to nezbytné. Existují samozřejmě také korporace, jejichž akcie sice byly přijaty k obchodování na regulovaném trhu, ale reálně i po dlouhé časové období obchodovány nejsou. Proto i u kotovaných společností lze v konkrétních případech velice jasně a dobře identifikovat skutečného majitele, popřípadě uplatnit postup podle § 5 zákona o ESM.

5.3. Právní uspořádání

Právním uspořádáním je předně **svěřenský fond** podle českého práva. Právním uspořádáním je však také tzv. zahraniční svěřenský fond, kterým se rozumí **svěřenský fond zřízený podle zahraničního práva** nebo svěřenskému fondu strukturou nebo funkcemi **podobné zahraniční zařízení** [§ 2 písm. a) zákona o ESM].

Právním uspořádáním podle zákona o ESM **není podílový fond** podle zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů.^{iv} Podílový fond není evidující osobou a **vůči evidenci skutečných majitelů nemá žádné povinnosti**. Skrze podílový fond je nicméně teoreticky možné prostředkovat postavení skutečného majitele (uplatňovat rozhodující vliv).

Při rozhodování, co je zahraničním svěřenským fondem, lze vycházet především z vyhodnocení, jak je organizována správa, jaká je povaha spravovaného majetku a jaká jsou práva a povinnosti

osob angažovaných v rámci právního uspořádání. Seznam právních uspořádání podléhajících evidenční povinnosti v ostatních členských státech Evropské unie je dostupný [zde](#).

Samo právní uspořádání **nemá právní osobnost**, takže evidenční povinnosti dopadají na **svěřenského správce**.

To, zda je třeba u právního uspořádání zajistit zápis skutečných majitelů, se odvíjí primárně od toho, **v jakém státě má svěřenský správce bydliště, sídlo nebo pobočku** (§ 12 odst. 2 zákona o ESM). Evidenční povinnost vůči české evidenci skutečných majitelů je dána, pokud se v uvedeném smyslu svěřenský správce nachází na území České republiky, nebo naopak mimo území některého z členských států Evropské unie, pokud je současně dán významný vztah právního uspořádání k České republice, konkrétně:

- právní uspořádání je z území České republiky spravováno,
- právní uspořádání je tvořeno majetkem, který je převážně umístěn na území České republiky,
- v právním uspořádání je spravována nemovitá věc nacházející se na území České republiky,
- ve vztahu ke spravovanému majetku navázal na území České republiky obchodní vztah, nebo
- účelu sledovaného vytvořením právního uspořádání má být dosaženo na území České republiky.

Z výše uvedeného mimo jiné plyne, že u (tuzemských i zahraničních) právních uspořádání se v České republice neevidují skuteční majitelé, pokud jejich svěřenský správce má bydliště, sídlo nebo pobočku v jiném členském státě Evropské unie.^v

Výjimku z evidenční povinnosti mají ta právní uspořádání, jejichž skutečný majitel již byl v rámci Evropské unie registrován (§ 12 odst. 3 zákona o ESM). K tomu může typicky dojít, má-li právní uspořádání více správců s bydlištěm v různých členských státech.

5.4. Povinné osoby a další subjekty pracující s pojmem skutečného majitele

Skutečné majitele nezjišťují pouze evidující osoby ve vztahu k sobě, ale také **některé další osoby a orgány** ve vztahu k jiným subjektům.

Největší skupinu těchto dalších osob tvoří tzv. **povinné osoby podle AML zákona**. Ty jsou v rámci postupů identifikace a kontroly klienta povinny zjišťovat, ověřovat a zaznamenávat jeho skutečné majitele. Cílem celého procesu je obecně řečeno předejít či zabránit zneužití právnických osob a právních uspořádání k legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo k financování terorismu.

Povinnou osobou je např. banka, auditor nebo daňový poradce. Kompletní výčet povinných osob je obsažen v § 2 AML zákona.

S pojmem skutečného majitele může v rámci své činnosti pracovat či jej zohledňovat také celá řada **orgánů veřejné moci**. Určitou představu si lze učinit na základě seznamu subjektů, které mohou dálkově přistupovat do evidence skutečných majitelů podle § 16 odst. 2 zákona o ESM (např. orgány činné v trestním řízení, správce daně, zpravodajské služby, Finanční analytický úřad, Česká

národní banka atd.). Specificky lze také zmínit zjišťování skutečného majitele u vybraného dodavatele ze strany zadavatele podle § 122 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, nebo zjišťování skutečného majitele u žadatele o dotaci podle § 14 zákona č. 218/2000 Sb., respektive § 10a zákona č. 250/2000 Sb.

Skutečným majitelem se také zabývá příslušný evidenční soud při zápisu skutečného majitele a především pak při řešení případných nesrovnalostí v evidenci.

Konečně nelze také opomíjet, že skutečné majitele mohou z různých **důvodů zjišťovat i třetí subjekty**, aniž by k tomu byly povinovány. Může se jednat o zástupce občanské společnosti nebo např. i o potenciální obchodní partnery, kteří si chtějí ověřit majetkové a vlivové pozadí druhé strany.

U osob a orgánů, které zjišťují skutečné majitele jiných subjektů, popřípadě kterým se tyto údaje dokládají, je třeba vnímat, že jsou v pozici **externích pozorovatelů**. Úvahy o skutečném majiteli někoho jiného jsou přirozeně limitovány dostupnými informacemi. Přitom zpravidla tyto subjekty nebudou mít více informací, než samy evidující osoby. Na tomto místě lze snad jen podotknout, že byť za přirozený primární zdroj informací o skutečném majiteli lze považovat veřejnou evidenci skutečných majitelů, nemusí se nezbytně jednat o zdroj jediný možný.

6. Jak v praxi zjišťovat skutečného majitele

Určit skutečného majitele znamená **identifikovat konkrétní fyzické osoby**, které naplňují zákonné vymezení skutečného majitele určité právnické osoby nebo právního uspořádání, včetně zjištění **skutečností, které jeho pozici zakládají**. Identifikací fyzické osoby se pak rozumí zjištění všech údajů, které mají být předmětem evidování (§ 9 odst. 1 ve spojení s § 8 odst. 1 a § 13 zákona o ESM). **Ve většině případů je určení skutečného majitele velmi jednoduché a jasné.** V některých situacích je však třeba vyhodnotit více souvisejících skutečností a předpokládaná úvaha bude složitější.

Zjišťování skutečného majitele je zpravidla opakující se, **kontinuální proces**. Skuteční majitelé se v řadě případů mění, případně se mění skutečnosti zakládající jejich pozici. Evidující osoba by měla mít povědomí o svých aktuálních skutečných majitelích (§ 8 odst. 1 zákona o ESM). Ve složitějších případech nepřímých skutečných majitelů a struktur vztahů lze mít za vhodné nastavit si určitá **vnitřní pravidla pro sdílení informací a notifikace změn** mezi evidující osobou a jí ve struktuře vztahů nadřazenými subjekty. Evidující osoba by také měla řádně uchovávat **údaje o krocích učiněných při zjišťování** skutečného majitele v případech, kdy ho nebylo možné určit (§ 8 odst. 2 zákona o ESM) a o svých **minulých skutečných majitelích** (§ 8 odst. 3 zákona o ESM).

Skutečným majitelem společnosti OMIKRON, s.r.o. byl donedávna pan Jan Novák, který byl jejím jediným společníkem. Nalezl nicméně investora německou společnost OMEGA, AG, které svůj 100% podíl prodal, aby si mohl užít zaslouženého důchodu. Společnost OMIKRON, s.r.o. na základě vzájemné firemní komunikace a kontroly německé evidence skutečných majitelů zjistí, že akcie společnosti OMEGA, AG jsou v držení velkého množství drobných akcionářů z celého světa, a nemá proto skutečného majitele v materiálním smyslu. Svůj postup zaznamená a přistoupí k určení (a následnému evidování) náhradního skutečného majitele.

Obecně je třeba k procesu zjišťování skutečného majitele přistupovat s ohledem na kontext celého institutu. Cílem úpravy v zásadě je učinit právnické osoby a právní uspořádání **transparentními**. Mají být odhaleny některé jejich důležité vnitřní vztahy, vazby a nalezení významní jednotlivci. Tento smysl a účel právní úpravy je třeba při interpretaci a aplikaci právní úpravy zohledňovat.

Pojem skutečného majitele je vymezen velmi obecně a široce. Může tak flexibilně dopadat na různorodou škálu situací. S tím však logicky vyvstává praktická otázka, co vše je třeba při vyhodnocování skutečného majitele brát v potaz. Po evidujících osobách se **nepožaduje detektivní činnost**. Je třeba vynakládat přiměřené, **racionální** úsilí. Zjišťování skutečného majitele a jeho náročnost se obecně odvíjí od právní formy zkoumané právnické osoby a od množství dalších osob, které mají na právnické osobě účast nebo se na její činnosti jinak podílejí. Např. v případě složitějších struktur obchodních korporací s vazbami do zahraničí může být celý proces velmi komplexní. Výše uvedené nicméně neznamena, že na zjišťování lze rezignovat pouze s poukazem na komplikovanost konkrétní korporátní struktury.

Při zjišťování skutečného majitele jsou primárním zdrojem informací **vlastní interní informace a písemnosti a informace veřejně dostupné**. Dále bude evidující osoba čerpat z informací sdílených od osob jí ve struktuře vztahů nadřazených. Platí přitom, že úspěšnost nalezení skutečného majitele se často odvíjí od součinnosti dalších osob (zejména mateřských korporací vůči dceřiným), které jsou k jejímu poskytnutí **povinovány zákonem** (§ 10 zákona o ESM). Tyto

prostředkující osoby, jakož i sám skutečný majitel, mají také povinnost evidující osobě vznik svého postavení sdělovat (oznamovat). Tato aktivita je v jejich vlastním zájmu, jelikož včasným zjištěním skutečného majitele a jeho zápisem lze např. předejít negativním následkům podle § 52 a násl. zákona o ESM. Z hlediska evidujících osob je přitom rozhodně vhodné, aby i k poskytnutí součinnosti a potřebných informací aktivně vybízely.

Založení pozice skutečného majitele se bude lišit především s ohledem na **různé právní formy právnických osob**. Níže je uvedeno, co obecně zohledňovat a jak určovat skutečného majitele v případě různých posuzovaných situací.

Uvedené závěry lze přiměřeně aplikovat i ve vztahu k zahraničním právnickým osobám, které se mohou vyskytovat se struktuře vztahů.

6.1. Obchodní společnosti

Obchodními společnostmi jsou veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným a akciová společnost (včetně evropské společnosti), případně jejich zahraniční obdoby.^{vi}

U těchto právnických osob je primárně vhodné se zabývat **osobami v pozici společníků**. Společníci jsou totiž ti, kteří mají ve společnosti podíl, což je skutečnost, která sama o sobě zakládá vlastnictví nebo kontrolu společnosti. Pozici skutečného majitele v případě obchodních společností také **vlastnictví určitého podílu** založí nejčastěji. Vedle podílu v korporaci postavení skutečného majitele mohou zakládat i další skutečnosti, jakož i kombinace více skutečností, je-li vliv uplatňován nějak jinak než prostřednictvím podílů. Níže jsou uvedeny nejčastější skutečnosti, které pozici skutečného majitele mohou založit.

6.1.1. Podíl v obchodní společnosti

Při zjišťování skutečného majitele obchodní společnosti je třeba **primárně zkoumat, jak velké jsou podíly** ve společnosti a kdo jsou společníci. V případě přímých skutečných majitelů jejich pozici založí jejich podíl bez ohledu na to, zda a jaká práva jsou s ním spojena. V případě nepřímých vztahů a podílově navázaných společností je relevantní vyhodnocení toho, jaká práva jsou s kterými podíly spojena (které podíly prostředkují vliv).

Pozici skutečného majitele založí **jak přímý podíl, tak nepřímý podíl**. Přímým podílem se rozumí situace, kdy podíl v korporaci vlastní fyzická osoba, nebo sice právnická osoba, která však nemá skutečného majitele podle § 7 zákona o ESM. Nepřímým podílem se pak rozumí situace, kdy společník zkoumané korporace je jiný subjekt (typicky jiná obchodní společnost), který má vlastní společníky, kteří se, s ohledem na velikost prostředkujících podílů, mohou být skutečnými majiteli evidující osoby. Prostředkujících subjektů a počet úrovní struktury vztahů může být i více. Více může být i jednotlivých řetězců navázaných podílů.

6.1.1.1. Přímý podíl v korporaci

Pozici skutečného majitele založí podle § 4 odst. 1 písm. a) zákona o ESM **podíl v korporaci nebo podíl na hlasovacích právech vyšší než 25 %**. Podílem se obecně rozumí majetková účast ve společnosti (**podíl na základním kapitálu**). Podílem je i akcie v případě akciové společnosti. Skutečným majitelem je také každý, kdo má **více než 25 % hlasovacích práv**, což platí i pokud

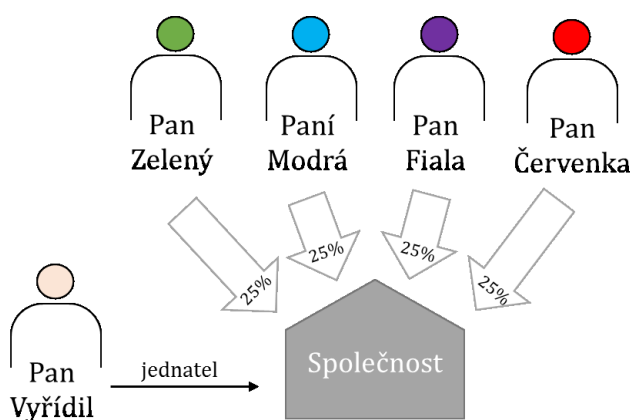
by jeho majetková účast byla menší. Podle § 4 odst. 1 písm. b) zákona o ESM je relevantní také případné **právo na podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích nebo likvidačním zůstatku** větší než 25 % (dále zjednodušeně „podíl na zisku“). Definičním je již právo na podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích nebo likvidačním zůstatku, nikoli výplata zisku.

Právo na podíl na zisku nemusí mít nezbytně společník, ale toto právo může být z podílu vyčleněno, případně se společník může smluvně zavázat podíl předávat někomu jinému. Pozici skutečného majitele pak zakládá až ono **právo na daný podíl na zisku**, přičemž toto právo může mít původ i mimo společenskou smlouvu obchodní společnosti.^{vii} Právo na podíl na zisku může mít např. obmyšlený ze svěřenského fondu, je-li podíl ve společnosti vložen ve svěřenském fondu a má-li na něj daný obmyšlený dle pravidel statutu svěřenského fondu právo.

S ohledem na velikost jemu připadajícího podílu na zisku, může být skutečným majitelem také **tichý společník** ve smyslu občanského zákoníku.

Smlouva o tiché společnosti může být v případě absence zápisu tichého společníka do evidence skutečných majitelů vyhodnocena jako zastírající smlouva podle § 52 zákona o ESM.

Stanovená procentuální **hranice velikosti podílu je fixní** a ve vztahu ke skutečnému majiteli definiční. Pozici skutečného majitele 25% a nižší podíl nezaloží, ledaže existuje další skutečnost, která by zakládala rozhodující vliv. Tzn., menší podíl může pozici skutečného majitele založit, pokud skrze něj lze uplatňovat rozhodující vliv (s ohledem na specifické nastavení práv, které podíl představuje).

Žádný ze společníků nedisponuje podílem ve Společnosti větším než 25 %. Za předpokladu, že jde o běžné podíly a žádní společníci nejednají ve shodě, nebude obecně možné materiálního skutečného majitele určit. Jako náhradní skutečný majitel se určí pan Vyřídil jakožto osoba ve vrcholném vedení Společnosti.

Pro pozici skutečného majitele je určující podíl bez ohledu na to, zda s ním jsou spojena určitá práva (hlasovací nebo na zisk). Pokud však jsou tato práva od podílu oddělena, vlastník těchto práv (odpovídají-li více než 25 %) bude také skutečným majitelem. Čistě teoreticky tak může jeden podíl založit postavení více skutečným majitelům, vlastní-li např. podíl jedna osoba, hlasovací práva druhá osoba a právo na zisk náleží třetí osobě. **Typicky však je v určitém podílu vtěleno jak právo hlasovací, tak právo na zisk.** Pokud o běžný podíl nejde, je třeba vyhodnotit,

komu hlasovací a další relevantní práva náleží a v jaké výši. Např. prioritní akcie (§ 278 zákona o obchodních korporacích) jsou vydávány bez hlasovacího práva, neurčí-li stanovy jinak.

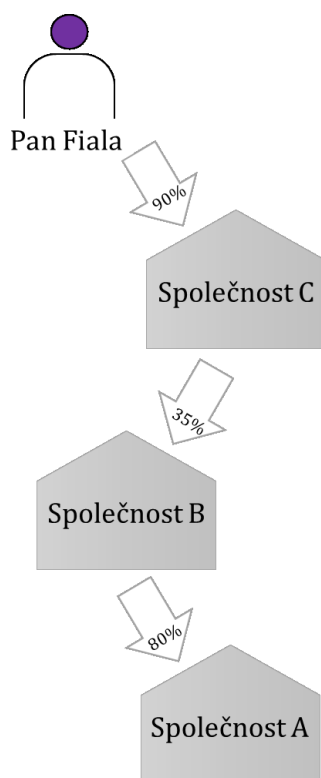
Pan Tomáš Bohatý je vlastníkem prioritních akcií bez hlasovacího práva akciové společnosti ALFA, a.s., které zakládají jeho právo na dividendu ve výši 35 % rozdělovaného zisku. Tomáš Bohatý je skutečným majitelem společnosti ALFA, a.s.

Pro účely následujícího výkladu se pracuje pouze se základními podíly (kmenovými akciemi), resp. s podíly, se kterými nejsou spojena žádná zvláštní práva.

6.1.1.2. Nepřímý podíl v korporaci

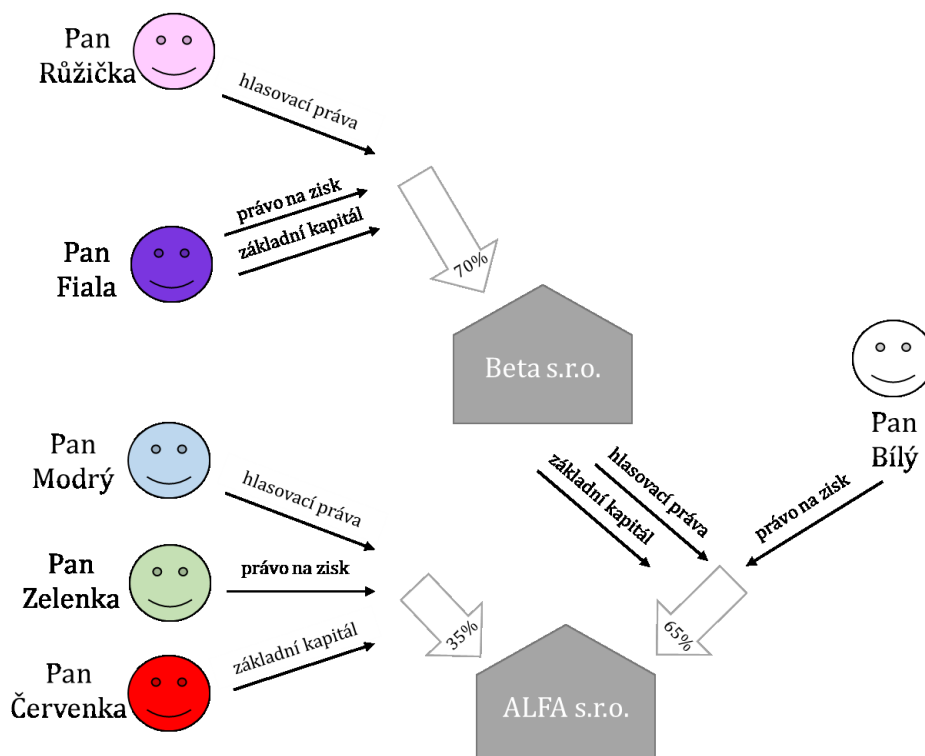
Není výjimečné, že podíl je tzv. **nepřímý**. To znamená, že skutečný majitel není společníkem zkoumané korporace, ale je typicky společníkem korporace, která má, ať už přímý, nebo opět nepřímý, podíl na zkoumané korporaci. Nepřímý podíl zakládá pozici **nepřímého skutečného majitele**. Pro zjištění nepřímého skutečného majitele je třeba zkoumat, kdo stojí za vlastním společníkem nebo vlastními společníky, popř. postupovat v řetězci obdobně dále.

Situace, kdy má někdo podíl nepřímo, tzn. prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání, postihují pravidla § 4 odst. 1 písm. a) a b) zákona o ESM (v návěti slova „přímo nebo nepřímo“). Při zjišťování nepřímého skutečného majitele se na **podíly v navázaných obchodních korporacích nahlíží tak, že prostředkují pozici skutečného majitele**. Cílem je zjistit, zda a kdo má nepřímý podíl na základním kapitálu či hlasovacích právech [§ 4 odst. 1 písm. a) zákona o ESM] nebo právo na nepřímý podíl na zisku [§ 4 odst. 1 písm. b) zákona o ESM]. Jak bylo řečeno, situace, kdy jsou různá práva z podílu vyčleněna, jsou v praxi výjimečná. Pokud k tomu však dojde, je i přesto třeba všechna tato práva v rámci nepřímého podílu zohlednit.

Skutečným majitelem společnosti A je na základě nepřímého 25,2% podílu $[(80/100)*(35/100)*(90/100)]$ pan Fiala. Prostředkujícími články v řetězci jsou Společnost B a Společnost C.

U nepřímého podílu dochází k **pomyslnému ředění účasti** určité osoby na zkoumané korporaci. K tomuto ředění fakticky dochází pouze ve vztahu k právu na podíl na zisku. Násobením podílů na zisku v navázaných společnostech se i reálně umenšuje zisk, který může řetězcem od zdroje doputovat ke skutečnému majiteli. Není-li celým řetězcem přenášeno i právo na zisk, nepřímý podíl vyjadřuje jen vztah formální. Podíl na základním kapitálu, ani podíl na hlasovacích právech se totiž v realitě nijak ředit nemůže. Přesto i u nich má případně dojít k jejich zohlednění a vynásobení (viz dále).^{viii}

Skutečnými majiteli společnosti ALFA s.r.o. na základě přímého podílu budou pánové Modrý, Zelenka, Červenka a Bílý. Nepřímými skutečnými majiteli společnosti ALFA s.r.o. budou dále pan Růžička na základě nepřímého 45% podílu $[(65/100)*(70/100)]$ a pan Fiala, také na základě nepřímého 45% podílu $[(65/100)*(70/100)]$.

Je třeba zdůraznit, že uvedený příklad je čistě teoretický a s ohledem na ilustrativní účel záměrně extrémní.

V souvislosti s podílem v obchodní společnosti je též třeba upozornit na praktický mechanismus **automatického průpisu**, který dopadá na společnosti s ručením omezeným, veřejné obchodní společnosti a akciové společnosti s jediným akcionářem (§ 38 odst. 1 až 3 zákona o ESM). K automatickému průpisu blíže viz kapitolu 7.4.2.

Pokud nevyšly najevo další specifické okolnosti, lze obecně vycházet z toho, že skutečným majitelem obchodní společnosti je na základě vlastnictví podílu ten **společník, který má více jak**

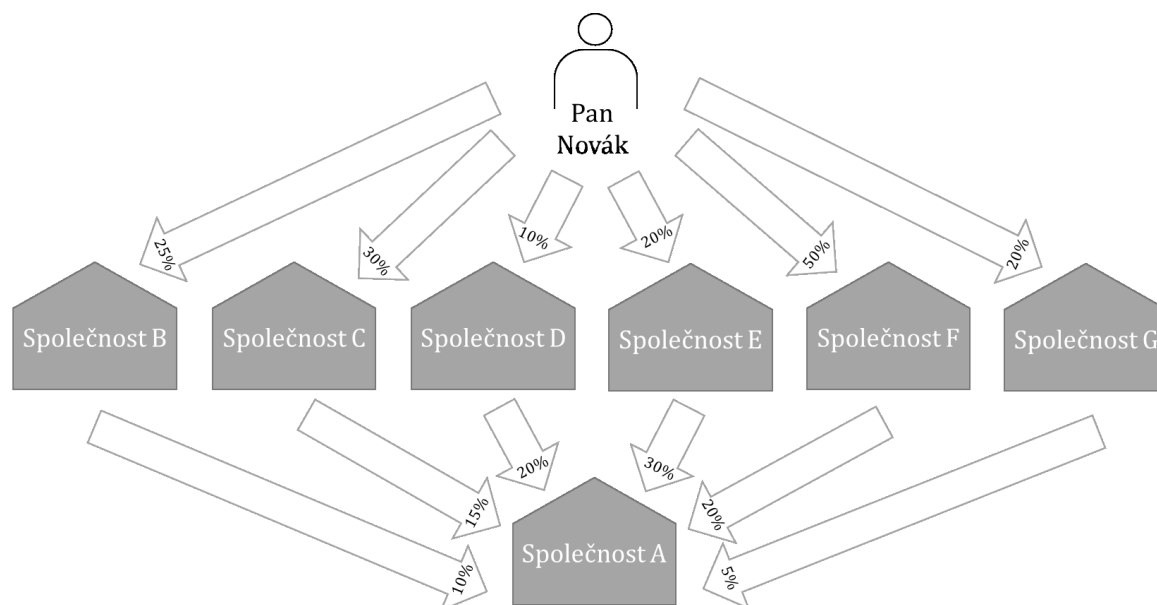
25% podíl, a to bez ohledu na práva s podílem spojená. Podíly téhož společníka se pro uvedené účely sčítají.

6.1.1.3. Výpočet nepřímého podílu

Nepřímý podíl je obecně třeba **stanovit výpočtem**, ve kterém se zohlední velikost prostředkujících podílů. Pro účely výpočtu velikosti nepřímého podílu [podle § 4 odst. 1 písm. a) a b) zákona o ESM] slouží § 4 odst. 6 zákona o ESM. Podíly na sebe v jednom řetězci (majetkově) navázaných osob se **násobí**. Je-li prostředkující podíl menší než 100%, dochází k umenšení podílu, který je daným řetězcem prostředkován.

Pan Jaroslav Šťastný má 30% podíl ve společnosti Alfa, s.r.o., která má 60% podíl ve společnosti Beta, s.r.o. Protože má „podíl z podílu“, má Jaroslav Šťastný pouze 18% nepřímý podíl ve společnosti Beta, s.r.o. ($0,3 \cdot 0,6 = 0,18$) a není jejím skutečným majitelem.

Vede-li ke skutečnému majiteli více samostatných řetězců prostředkujících nepřímý podíl, součiny podílů z jednotlivých řetězců **se sečtou** (to samozřejmě platí i v případě více přímých podílů stejného společníka). I menší součiny podílů z jednotlivých řetězení mohou v součtu dosáhnout relevantní hranice, tj. přesáhnout 25 %. Jinak řečeno, pokud mají společníci – obchodní společnosti **stejného skutečného majitele**, popřípadě tento je současně přímo společníkem zkoumané obchodní společnosti (evidující osoby), podíly se sečtou. Má-li totiž skutečný majitel jak přímý, tak nepřímý podíl, podíly se opět sečtou.

Nepřímý podíl pana Nováka na společnosti A prostřednictvím jiných společností je $(25/100) \cdot (10/100) + (30/100) \cdot (15/100) + (10/100) \cdot (20/100) + (20/100) \cdot (30/100) + (50/100) \cdot (20/100) + (20/100) \cdot (5/100) = 26/100$, tj. 26 %. Pan Novák je skutečný majitel společnosti A.

Uvedený příklad je pouze teoretický a ilustruje, jak se nepřímý podíl počítá, nikoli to, jak by bylo možné či nezbytné skutečného majitele v praxi zjišťovat. Jak je z příkladu patrné, určité subjekty mohou pozici skutečného majitele prostředkovat (např. Společnost D), aniž by byl současně daný

člověk na základě svého podílu jejich skutečným majitelem. **Nelze přitom dovozovat, že by právnická osoba měla nezbytně zjišťovat všechny společníky svých společníků.** To by bylo nad rámec požadavku přiměřeného úsilí.

Kdy je však v praxi odůvodnitelné zjišťovat, zda i menší podíl může prostředkovat pozici skutečného majitele? Řešení se bude jako vždy odvíjet od **konkrétní situace**. Obecně však lze uvažovat, že čím je podílů více a jsou podíly menší, tím méně lze předpokládat, že budou z hlediska zjišťování skutečného majitele relevantní.

Ačkoli je stanovení jakýchkoli hranic v zásadě arbitrární, je třeba vnímat, že úmyslné štěpení podílů do více prostředkujících obchodních korporací obecně nelze předpokládat. Vzhledem k náročnosti zkoumání vlastních společníků lze rozumně předpokládat, nejsou-li současně známy jiné skutečnosti, že v případě obchodních společností s:

- méně než 10 společníky nebudou pozici skutečného majitele zakládat podíly **menší 10 %**,
- více jak 10 společníky nebudou pozici skutečného majitele zakládat podíly **menší 5 %**.

Výše uvedená úvaha se aplikuje pouze na situace, kdy jsou mezi společníky jiné obchodní společnosti.

Pokud je zkoumaným společníkem jiná obchodní společnost, je žádoucí pokusit se formálně **ověřit, kdo je jejím skutečným majitelem**. Je třeba přitom zohledňovat hledisko rozumně vynakládaného úsilí. Nebylo by proporcionální, aby evidující osoba sama musela vyhledávat skutečné majitele svých společníků. Obecně by mělo být dostačující vycházet z **údajů dostupných v evidenci skutečných majitelů nebo ve veřejném rejstříku**. V případě společníků – zahraničních osob, lze využít dostupné zahraniční evidence.

Větší míru zkoumání lze považovat za vhodnou v případě společníků – obchodních korporací **s podíly většími než 25 %**. Nejsou-li informace zjistitelné z veřejných zdrojů, lze např. žádat po společníkovi sdělení jeho skutečných majitelů, popř. informace o jeho společnících s relevantními podíly (tj. více jak 25%).

Logicky je vhodné při zkoumání postupovat nejdříve od společníků **s největšími podíly**. Pokud je již zjištěn skutečný majitel s podílem větším 75 %, jiný skutečný majitel na základě podílu zásadně existovat nebude. Pokud je např. již zjištěn skutečný majitel s podílem 50 %, postačí jen zběžné zkoumání dalších společníků s malými podíly.

Dospěje-li se při zkoumání nepřímého podílu k určité osobě, na které již nikdo další podíl nemá, tj. **zpravidla k fyzické osobě**, je nalezen skutečný majitel. V případě práva na podíl na zisku je však možné, že právo na zisk má osoba odlišná od společníka, tzn., že **zisk může být předáván na základě smluvního ujednání**. Pak by skutečným majitelem byl i člověk s právem plynoucím z takové smlouvy. Povědomí o takovém režimu zpravidla bude mít pouze skutečný majitel – společník, který by v souladu s § 10 zákona o ESM měl tuto skutečnost sdělit evidující osobě. Evidující osoba obecně nebude předpokládat, že mimo zjištěného společníka existuje někdo další s právem na podíl na zisku.

Společnost Delta, a.s. zapsala jako svého skutečného majitele pana Učeného, který vlastní 30 % jejích akcií. Ten však doložil, že na základě smlouvy předává veškeré zisky Tomáši Černému, který proto bude také zapsán jako skutečný majitel společnosti Delta, a.s.

6.1.1.4. Podíl držený osobou bez skutečného majitele

Pokud relevantní podíl (větší než 25%), ať už přímo, nebo nepřímo, drží právnická osoba, která skutečného majitele nemá podle § 7 zákona o ESM, **podíl pozici skutečného majitele nezaloží**. Takováto osoba, např. veřejnoprávní korporace, tak sice bude **součástí struktury vztahů**, ale otázka skutečného majitele již nebude relevantní. Je třeba si z praktického hlediska uvědomit, že daná právnická osoba, která ve smyslu právní úpravy „vlastní nebo kontroluje“, má být zjistitelná z evidence skutečných majitelů, protože zapisovaným údajem je popis struktury vztahů, včetně základních údajů o subjektech v ní vystupujících [§ 13 písm. e) zákona o ESM]. Součástí struktury vztahů jsou i právnické osoby, které vlastní nebo kontrolují [srov. § 2 písm. d) zákona o ESM], byť sami skutečného majitele nemají.

Pro úplnost lze doplnit, že má-li přímý nebo nepřímý podíl (větší než 25%) v korporaci jiná korporace, u které byl určen náhradní skutečný majitel podle § 5 zákona o ESM, bude záležet na tom, zda lze prostřednictvím navázaných podílů uplatňovat rozhodující vliv. Nepřímý podíl, který neumožňuje ovládnutí, byť by byl větší než 25 %, pozici skutečného majitele v takovém případě nezaloží. V podrobnostech viz kapitolu 6.1.8.2.1.

6.1.1.5. Specifická situace – podíl nedrží člověk ani korporace

V praxi může vyvstat otázka, jak posuzovat situace, kdy relevantní podíl na obchodní společnosti nedrží fyzická osoba ani jiná korporace, ale **fundace**, nebo kdy je podíl spravován v **právním uspořádání** (typicky **svěřenském fondu**). Stanovení nepřímého skutečného majitele obchodní společnosti je v takovém případě specifické.

Zákon o ESM neobsahuje zvláštní pravidlo, jak určovat skutečného majitele **korporací, jejichž relevantní podíl je držen fundací nebo spravován ve svěřenském fondu**.^{ix} Nabízí se dvě možné interpretace. Byť textu a struktury zákonné úpravy více vyhovuje interpretace druhá, nelze první níže představený přístup považovat za chybný. Je třeba reflektovat, že v této věci není jednotná praxe ani v zahraničí. První přístup by neměl být znemožněn.

6.1.1.5.1. Převzetí všech formálních skutečných majitelů

Z praktického hlediska jednoduchým pravidlem je považovat **všechny formální skutečné majitele společnosti** (např. nadace) **automaticky za skutečné majitele korporace**. Uvedený přístup nelze považovat za nesouladný se smyslem a účelem zákonné úpravy, protože vede k podrobnější struktuře vztahů. Je však třeba vnímat, že identifikovaní skuteční majitelé zpravidla nebudou mít, respektive ne všichni, rozhodující vliv vůči příslušné korporaci, a to ani za situace, kdy bude podíl dostačující pro ovládnutí.

Z praktického hlediska je problematické, že ve vztahu ke korporacím dochází ze zákona k povinnému uveřejňování údajů o všech skutečných majitelích, přičemž možnost znepřístupnění podle § 32 zákona o ESM je omezená (viz kapitolu 7.3.1.4.). Zvláště v případě právních uspořádání

je proto brát v úvahu důvěrnou povahu údajů o obmyšlených, jejichž uveřejnění by mohlo být v rozporu s účelem právního uspořádání a proti vůli zakladatele.

6.1.1.5.2. Materiální zkoumání skutečného majitele

Druhým řešením, které blíže odpovídá textaci zákona, je zabývat se tím, kdo je ve vztahu k evidující osobě (obchodní korporaci) **materiálním skutečným majitelem**, tedy kdo může skrze fundaci nebo právní uspořádání korporaci ovládat. Při tomto přístupu **nemají být bez dalšího aplikována pravidla o formálních skutečných majitelích**. Jinak řečeno, skuteční majitelé fundace nebo právního uspořádání nejsou automaticky skutečnými majiteli korporace, jejíž podíl (přímo či nepřímo) fundace drží, respektive právní uspořádání spravuje. Tento přístup je z praktického hlediska složitější na posouzení. V některých situacích navíc může být věcně nejednoznačné, zda vůbec někdo z úrovně společníka (fundace či právního uspořádání) rozhodující vliv uplatňovat může.

Je třeba si současně uvědomit, že vůči fundaci, ani právnímu uspořádání **nelze** aplikovat institut **náhradního skutečného majitele podle § 5 zákona o ESM**. V těchto případech totiž právní úprava nepočítá s tím, že by nebylo možné nalézt žádného skutečného majitele.

Informace o formálních skutečných majitelích prostředkující fundace nebo právního uspořádání jsou samozřejmě z hlediska zjišťování materiálního skutečného majitele obchodní společnosti významné. Skutečným majitelem v materiálním smyslu totiž **zpravidla bude právě některý z formálních skutečných majitelů**, obvykle však ne všichni.

Podíl držený fundací může obecně prostředkovat **pouze rozhodující vliv** vůči zkoumané obchodní společnosti. Standardně by mělo být možné v rámci osob figurujících v rámci fundace nalézt ty, kterým náleží rozhodovací pravomoci. Půjde nejčastěji **o členy statutárního orgánu, případně o zakladatele**. V praxi by měla být validní i úvaha, že osobami s rozhodujícím vlivem jsou členové statutárního orgánu. Právo na podíl na zisku v obchodní společnosti již skrze fundaci zpravidla nikdo nemá, takže toto kritérium nebude relevantní.

Zvláště v případě právních uspořádání bude záležet na **vyhodnocení konkrétní situace** a pravidel zřizovacích dokumentů právního uspořádání (statutu). Česká právní úprava svěřenských fondů je velmi volná a umožňuje různorodé nastavení. Obvykle bude možné v rámci osob angažovaných v právním uspořádání identifikovat jako nepřímého skutečného majitele na základě práva na podíl na zisku z obchodní společnosti **některého z obmyšlených**. Je-li podíl spravovaný v právním uspořádání dostatečně velký, bude s ohledem na svůj rozhodující vliv skutečným majitelem také **svěřenský správce**, popřípadě zakladatel. V případě zakladatele bude záležet na tom, jaká jsou jeho práva, zda může zasahovat do správy právního uspořádání atd. Osobou s rozhodujícím vlivem mohou případně být také osoby tzv. protektorů, budou-li mít významné kontrolní či rozhodovací pravomoci. V podrobnostech viz kapitolu 6.4.

Společnost GAMA, s.r.o. je plně ovládána skrze strukturu, na jejímž vrcholu stojí svěřenský fond TAU. Svěřenský fond byl založen zakladatelem Janem Bohatým ve prospěch jeho tří synů – obmyšlených. Jako formální skuteční majitelé svěřenského fondu TAU jsou zapsány všechny osoby v něm angažované, tj. Jan Bohatý jako zakladatel (byť na správu fondu dle statutu nemá vliv), jeho tři synové Karel, Pavel a Radek jako obmyšlení, svěřenský správce Tomáš Ptáček a všech pět členů nezávislého kontrolního tělesa – rady protektorů.

Společnost GAMA, s.r.o. při zjišťování svého skutečného majitele může zkoumat, která osoba reálně může uplatňovat rozhodující vliv a kdo má nepřímo právo na podíl na zisku. Tímto postupem lze jako její skutečné majitele identifikovat svěřenského správce Tomáše Ptáčka a obmyšlené Karla Bohatého a Pavla Bohatého. Ostatní osoby figurující ve svěřenském fondu materiální znaky skutečného majitele korporace nenaplní.

Alternativně může společnost GAMA, s.r.o. přistoupit k identifikaci všech skutečných majitelů svěřenského fondu TAU jako svých skutečných majitelů. Tento přístup by se jevil jako případný zvláště tehdy, jsou-li všechny tyto osoby již veřejně známé z evidence svěřenských fondů, kdy k takovému uveřejnění udělily souhlas.

Výše uvedené úvahy je třeba přiměřeně aplikovat i ve vztahu k zahraničním fondům, figurují-li ve struktuře vztahů tuzemské obchodní společnosti, respektive k zahraničním zařízením podobným svěřenským fondům, figurují-li ve struktuře vztahů tuzemské obchodní společnosti.

6.1.1.6. Specifická situace – podíl ve spoluvlastnictví

Na stanovení skutečného majitele obecně nemá zásadní vliv, pokud má k jednomu obchodnímu podílu vlastnické právo **více osob**. Podle § 32 odst. 3 zákona o obchodních korporacích jsou spoluvlastníci společným společníkem a podíl spravuje vůči obchodní společnosti jen správce společné věci. Pravidlo řeší jednání a dispozici s podílem vůči obchodní společnosti, vztahy mezi spoluvlastníky se však řídí obecným režimem § 1115 a násl. občanského zákoníku.

I pokud je podíl ve spoluvlastnictví, vlastníkem celého podílu jsou všichni spoluvlastníci (§ 1117 občanského zákoníku). Spoluvlastnické podíly na obchodním podílu jsou relevantní v rámci vztahů mezi spoluvlastníky, navenek však má každá spoluvlastník právo k celému podílu.

Spoluvlastnické podíly na podílu v korporaci mohou být relevantní v situaci, kdy se vyhodnocuje, zda lze prostřednictvím daného podílu v korporaci uplatňovat rozhodující vliv. Takové hodnocení je podstatné při zkoumání skutečného majitele podle § 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM (viz kapitolu 6.1.2.). Na úrovni spoluvlastnictví podílu se v zásadě provádí **stejně hodnocení potenciálu rozhodujícího vlivu, jako na úrovni společníků samých**. Rozhodující jsou tak velikosti spoluvlastnických podílů (§ 1128 odst. 1 občanského zákoníku). Dává též smysl analogicky aplikovat mezi spoluvlastníky i pravidla jednání ve shodě (viz kapitolu 6.1.3.2.).

Rozhodující vliv nebude bez dalšího uplatňovat správce podílu, protože ten je pouze v roli příkazníka a řídí se vůlí spoluvlastníků obchodního podílu.

6.1.1.7. Specifická situace – smrt společníka

Praktickou otázkou je, jak postupovat, když skutečný majitel identifikovaný na základě svého podílu **zemře**. V takovém případě bude třeba zkoumat, kdo jsou známí dědicové, kteří neodmítli dědictví. Vlastnictví podílu na ně přechází již smrtí zůstavitele. S určením skutečného majitele zásadně **nelze vyčkávat do konce dědického řízení**, kdy jsou dědici deklaratorně potvrzeni. Evidující osoba by se měla snažit identifikovat osobu, na kterou podíl přechází, co nejdříve na základě dostupných skutečností.

Situaci je vždy třeba vyhodnotit individuálně. V některých případech může být relativně jasné, kdo je novým skutečným majitelem. Jindy bude pro evidující osobu získání informací o dědicích

původního skutečného majitele (zejména v případě zahraničních osob) **složitě či nemožné**. Nelze-li nové skutečné majitele určit a současně zde není jiný skutečný majitel, může evidující osoba určit **náhradního skutečného majitele podle § 5 zákona o ESM** (kapitola 6.1.8.).

V některých případech bude materiální charakteristiky rozhodujícího vlivu naplňovat **správce pozůstalosti**. Ačkoli je správce pozůstalosti z povahy své funkce limitován v rozhodování, tzn., nemůže postupovat zcela volně, ale v intencích pravidel § 1677 a násl. občanského zákoníku, reálně mu rozhodující vliv po určitou dobu náležet skutečně může.

Bude-li dědicem pouze **jediná osoba**, měla by být situace relativně jednoduchá. Dědic se dostává do pozice původního skutečného majitele. Specifickým případem může být, pokud dědicem bude osoba, která není plně svéprávná (typicky nezletilý). Taková osoba zpravidla nebude moci být osobou s rozhodujícím vlivem.

6.1.2. Uplatňování rozhodujícího vlivu ve společníkovi s více než 25% podílem

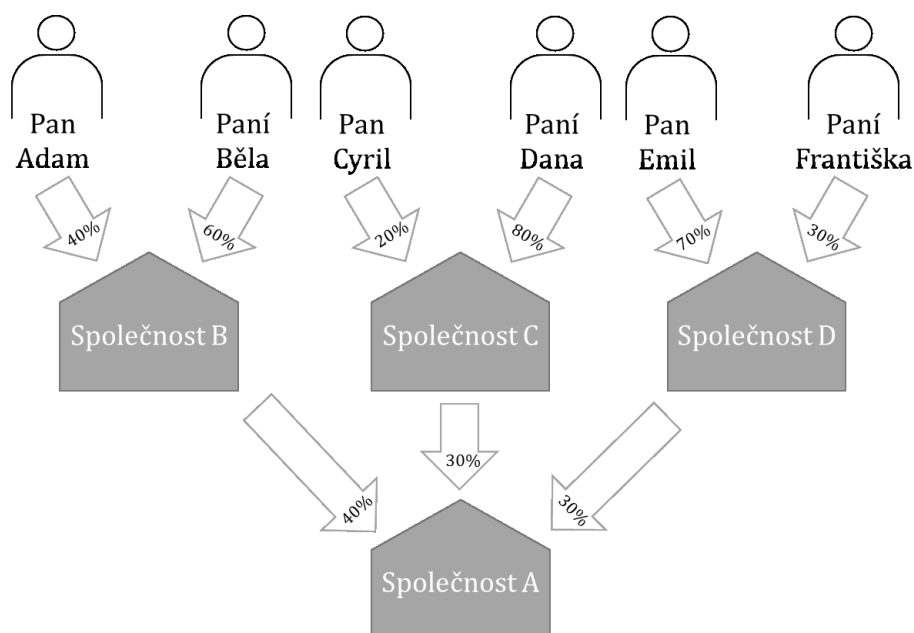
Pozice nepřímého skutečného majitele vedle podílu založí podle § 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM také uplatňování rozhodujícího vlivu v korporaci, která má v evidující osobě přímý podíl větší než 25 %. Zjednodušeně lze takovou situaci nazývat **ovládáním relevantního společníka** zkoumané korporace. Jde v zásadě o **kombinaci relativně formalistického kritéria velikosti přímého podílu s materiálním zkoumáním uplatňování rozhodujícího vlivu** na vyšších úrovních struktury vztahů.

Ustanovení § 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM hovoří o podílu v korporaci, přičemž tím je **pouze podíl přímý**. Nelze tak aplikovat pravidlo § 4 odst. 1 písm. a) zákona o ESM v rámci aplikace pravidla § 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM. Obě pravidla je třeba použít vedle sebe izolovaně, nikoli jedno zahrnout jedno do druhého.

Byť podílem se obecně rozumí podíl na základním kapitálu, je **logické pravidlo vztáhnout i na situace, kdy má společník přímý podíl na hlasovacích právech větší než 25 %**. Založí-li pozici skutečného majitele ovládání společníka s pouhým podílem na základním kapitálu, je třeba zohlednit i reálně důležitější věc, kterou jsou hlasovací práva. Ostatně hlasovací práva primárně umožňují uplatňování rozhodujícího vlivu v korporaci.

Ustanovení postihuje i situace, kdy relevantní podíl (větší než 25 %) má více korporací, ve kterých uplatňuje rozhodující vliv tatáž osoba. Pozice skutečného majitele je tedy prostředkována větvením (více řetězeními). Rozhodující je součet přímých podílů, které jsou takto ovládány.

Na rozdíl od první úrovně struktury vztahů (přímého podílu) je již **na vyšších úrovních třeba vždy zkoumat, zda je možné prostřednictvím navázaných osob uplatňovat rozhodující vliv**. Pojem rozhodujícího vlivu je blíže vymezen v § 4 odst. 2 až 5 zákona o ESM (kapitola 6.1.3.). V případě obchodních společností každopádně bude v praxi hlavním hlediskem **ovládání ve smyslu zákona o obchodních korporacích** (včetně domněnek ovládání). Na každé vyšší úrovni struktury vztahů bude třeba zkoumat, zda je prostředkováno ovládání, a to typicky s dostatečně velkým podílem. Na první úrovni, tj. přímého podílu, bude relevantní již podíl nad 25 %. Skutečný majitel určený podle § 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM tak sice může ovládat relevantního společníka, ale již nemusí ovládat i korporaci, která je předmětem zkoumání, nebude-li přímý podíl dostatečně velký.

Aplikací § 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM budou skutečnými majiteli paní Běla, paní Dana i pan Emil. Každý z nich je totiž ovládací osobou (naplní domněnku) vůči korporaci, která má více jak 25% podíl na zkoumané společnosti A. Ovládací osobou ve vztahu ke společnosti A by přitom, při hypotetickém zohledňování pouhých podílů a domněnky ovládnutí podle § 75 odst. 2 zákona o obchodních korporacích, byla jen paní Běla.

Podobně jako v případě nepřímého podílu je i na situaci podle § 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM možné aplikovat výpočetní pravidlo, je-li rozhodující vliv uplatňován řetězcem navázaných podílů. Výpočet jako takový slouží v tomto případě pouze jako praktické ověření, zda je pozice skutečného majitele založena. Podíl, který pozici skutečného majitel založí, a jehož velikost je také předmětem evidování podle § 13 písm. c) zákona o ESM, zde bude onen přímý podíl ovládaného společníka.

Z povahy věci se podíly pro účely možnosti prostředkování vlivu počítají jinak než při výpočtu nepřímého podílu podle § 4 odst. 1 písm. a) a b) zákona o ESM. Předně budou relevantní jen ty podíly, s nimiž je spojena určitá rozhodovací síla, tedy typicky podíly na hlasovacích právech. Podíly na hlasovacích právech na sebe v jednom řetězci navázaných osob se **násobí, ale vždy se berou buď jako 100% nebo 0%.**

Vychází se z úvahy, že **rozhodující vliv nemůže být pouze částečný. Buďto je, nebo není.** V případě vlivu nelze uvažovat jeho ředění. Z tohoto důvodu se hledí na podíly na hlasovacích právech zakládající ovládnutí jako na podíly 100%. Naopak na podíly na hlasovacích právech nezakládající ovládnutí se při výpočtu hledí jako na podíly 0%.

6.1.3. Uplatňování rozhodujícího vlivu v korporaci

Poslední skutečností, která může založit pozici skutečného majitele korporace, je uplatňování rozhodujícího vlivu. **Ustanovení § 4 odst. 1 písm. d) zákona o ESM je zbytkovou kategorií,** která má zachytit případné situace, kdy vliv není založen prostřednictvím podílu, respektive hlasovacích práv. Zpravidla totiž bude osoba s rozhodujícím vlivem na základě podílu zachycena již při aplikaci předchozích pravidel § 4 odst. 1 písm. a) nebo c) zákona o ESM.^x

Uplatňování rozhodujícího vlivu v korporaci je vymezeno v § 4 odst. 2 zákona o ESM. Jednoduše řešeno jde o **možnost prosadit svou vůli směrem k rozhodování orgánu korporace**. Jak obecně rozumět pojmu uplatňování rozhodujícího vlivu přibližuje kapitola 4.1.2. V případě korporací vliv směřuje na rozhodování **nejvyššího orgánu**.

Rozhodování nejvyššího orgánu typicky odpovídá vůli společníka s majoritním podílem na hlasovacích právech. Prostředků, jak prosazovat vlastní vůli, je však více. Nemusí jít pouze o mechanismy právní, ale i čistě faktické.

Ustanovení § 4 odst. 3 zákona o ESM stanovuje, že rozhodující vliv v obchodní korporaci vždy uplatňuje **ovládající osoba podle zákona o obchodních korporacích**. Pokud je tedy člověk ovládající osobou, je současně skutečným majitelem. Je třeba zdůraznit, že pojem ovládání není totožný s pojmem uplatňování rozhodujícího vlivu, který je širší. Jednak pojem uplatňování rozhodujícího vlivu podle § 4 odst. 2 zákona o ESM dopadá na všechny korporace (nejen obchodní), jednak je i potenciálně věcně obsáhlejší. **Pojem uplatňování rozhodujícího vlivu pojem ovládání subsumuje**. Přesah nad rámec pojmu ovládání není velký, ale je. Jedná se zejména o negativní působení na rozhodování nejvyššího orgánu.

Ustanovení § 4 odst. 4 zákona o ESM stanovuje domněnku uplatňování rozhodujícího vlivu. Podle ní se má za to, že v korporaci **vliv uplatňuje ten, kdo může jmenovat nebo odvolat většinu osob, které jsou členy statutárního orgánu korporace**. Jde o stejnou domněnku, která je stanovena pro ovládání obchodní korporace v § 75 odst. 1 zákona o obchodních korporacích. Zde však dochází k jejímu zobecnění na všechny korporace.

Prosazování vůle vůči rozhodování nejvyššího orgánu zahrnuje nejenom možnost pozitivního prosazování (prosazovat určitá rozhodnutí), ale **také negativního blokování rozhodování**. Prosazením vůle je tedy také znemožnění nežádoucího rozhodování, respektive přijetí nežádoucích rozhodnutí. Úprava míří na rozhodování, která jsou z hlediska existence a fungování korporace významná (volba jednatele, nakládání se závodem, vyplácení zisku atp.).

Standardně lze vůli identifikovat pouze u fyzických osob, které vůli právnické osoby, jakožto právního konstruktu, nahrazují (srov. § 151 odst. 1 občanského zákoníku). Ačkoli právní úprava váže uplatňování rozhodujícího vlivu k něčí vůli, je v kontextu zákona o ESM třeba pracovat se situacemi, kdy **zdrojem rozhodujícího vlivu bude právnická osoba**. Ta je jakoby, pro účely zákona o ESM, vlastním zdrojem vůle. Je totiž třeba reflektovat, že některé právnické osoby skutečného majitele buď vůbec nemají (§ 7 zákona o ESM), nebo u nich není zjiitelný (§ 5 zákona o ESM). Pokud zákon o ESM jasně upravuje situace, kdy skutečný majitel nebo materiální skutečný majitel není, limituje situace, kdy lze identifikovat rozhodující vliv fyzické osoby. Tato limitace však nemá za následek, že by zmizel rozhodující vliv jako takový, jen je třeba pomyslně (uměle) přiřadit tento vliv koncové právnické osobě, v rámci které vlastní vůle vzniká.

Základní prostředky, jimiž lze prosazovat vůli ve vztahu k rozhodování nejvyššího orgánu, jsou blíže popsány níže.

6.1.3.1. Ovládání a relevantní podíl na hlasovacích právech

Jak bylo uvedeno, **rozhodující vliv v obchodní korporaci má ovládající osoba podle § 74 odst. 1 zákona o obchodních korporacích**. Ovládání je pojem odvislý od materiálního, faktického

posouzení. Ovládání tak nemusí být založeno pouze na vlastnictví podílu. Přesto je v praxi údaj o drženém podílu primárním a klíčovým ukazatelem, pomocí kterého se ovládající osoba určuje. Lze se tak obecně orientovat za pomoci domněnek ovládání na základě držených podílů na hlasovacích právech. Ustanovení § 75 odst. 2 až 4 zákona o obchodních korporacích obsahuje tři domněnky ovládání podle velikosti podílu:

- Má se za to, že osobou ovládající je ten, kdo nakládá s podílem na hlasovacích právech představujícím alespoň 40 % všech hlasů v obchodní korporaci, ledaže stejným nebo vyšším podílem nakládá jiná osoba nebo jiné osoby jednající ve shodě.
- Má se za to, že osoby jednající ve shodě, které společně nakládají podílem na hlasovacích právech představujícím alespoň 40 % všech hlasů v obchodní korporaci, jsou osobami ovládajícími, ledaže stejným nebo vyšším podílem nakládá jiná osoba nebo jiné osoby jednající ve shodě.
- Má se za to, že osobou ovládající nebo osobami ovládajícími je také ten, kdo sám nebo společně s osobami jednajícími s ním ve shodě získá podíl na hlasovacích právech představující alespoň 30 % všech hlasů v obchodní korporaci a tento podíl představoval na posledních 3 po sobě jdoucích jednáních nejvyššího orgánu této osoby více než polovinu hlasovacích práv přítomných osob.

V případě určení osoby s rozhodujícím vlivem tak lze jako relevantní vnímat podíly, které dosahují velikosti podle citovaného pravidla zákona o obchodních korporacích. Odhlédne-li se prozatím od zkoumání jednání ve shodě, **je možné mít obvykle za osobu s rozhodujícím vlivem toho společníka, který má alespoň 40% podíl, pokud zde současně není společník se stejným nebo vyšším podílem.**

Pro úplnost je třeba dodat, že podíl převyšující stanovenou hranici **zakládá domněnku** ovládání. Pokud je však v konkrétním případě domněnka vyvrácena, daný společník, byť s velkým podílem, rozhodující vliv uplatňovat nebude. Lze si tak představit i situaci, kdy společník i s nadpolovičním podílem na hlasovacích právech nebude uplatňovat rozhodující vliv, protože obchodní společnost bude mít stanovená specifická pravidla pro rozhodování nejvyššího orgánu.

V případě obchodních společností je obecně třeba mít na paměti, že vztahy mezi společníky a pravidla rozhodování nejvyššího orgánu mohou být nastaveny velmi různorodě. Vždy je tak třeba **vyhodnotit konkrétní situaci**, zohlednit konkrétní společenskou smlouvu a další informace.

6.1.3.2. Jednání ve shodě

Uplatňovat rozhodující vliv, slovy zákona o obchodních korporacích ovládat, lze také prostřednictvím **jednání ve shodě**. Podle § 78 odst. 1 zákona o obchodních korporacích jednání ve shodě představuje **jednání dvou nebo více osob** nakládajících s hlasovacími právy za účelem **ovlivnění, ovládání nebo jednotného řízení obchodní korporace**. Nezbytným prvkem jednání ve shodě je dále také vzájemné srozumění osob o tom, že jednají ve shodě. Jednáním ve shodě není každé společné jednání, ale pouze takové, které je činěno za účelem společného vlivu.

Při zjišťování skutečného majitele obchodní korporace je tedy důležité vyhodnocení, **zda nelze aplikovat domněnky § 78 zákona o obchodních korporacích**. Domněnka jednání ve shodě v rámci orgánů společnosti svědčí např. **osobám blízkým** podle občanského zákoníku nebo **osobám, které spolu uzavřely dohodu o výkonu hlasovacích práv**. Osoby jednající spolu ve

shodě, které v součtu nakládají dostatečně velkým podílem na hlasovacích právech (tj. obecně 40% a vyšší, není-li společník se stejným nebo vyšším podílem), jsou v postavení osob s rozhodujícím vlivem, byť by samostatně jejich podíly na ovládání nepostačovaly. Jednat ve shodě však mohou i osoby, jejichž podíl by sám o sobě postačoval k naplnění domněnky ovládání podle § 75 zákona o obchodních korporacích.

Čtyři 25% podíly společnosti ALFA, s.r.o. jsou v držení Tomáše Černého a jeho synů Jana, Pavla a Jakuba. Pokud nebude domněnka jednání ve shodě vyvrácena (např. dlouhodobou blokadou rozhodování společnosti dvěma syny s podílem 50 %), budou všichni ovládajícími osobami a tedy skutečnými majiteli společnosti ALFA, s.r.o.

Potřeba zjišťování jednání ve shodě, respektive naplnění některé z domněnek podle § 78 zákona o obchodních korporacích, nesouvisí jen se skutečnými majiteli, ale také s vypracováním **zprávy o vztazích** podle § 82 zákona o obchodních korporacích. Při určování nepřímého skutečného majitele lze proto zprávu o vztazích využít jako praktický podklad.

Čím je podílů **více** a jsou podíly **menší**, tím **méně lze předpokládat**, že budou z hlediska zjišťování ovládajících osob **relevantní**. Nelze příliš počítat s možností, že by větší počet společníků s malými podíly prostřednictvím jednání ve shodě mohl korporaci ovládat. Spíše je možné si představit společné ovládání společníky, kdy alespoň jeden z nich má významnější podíl (ale ani to nemusí být pravidlem). Z povahy věci tak není třeba zkoumat všechny společníky, ale jen ty, jejichž podíly lze rozumně považovat za potenciálně relevantní z hlediska ovládání.

Je třeba vnímat, že při zohledňování jednání ve shodě mohou být relevantní i velmi malé podíly, pokud jejich vlastníci jednají ve shodě s majoritním společníkem.

Pan Kačer se, zmožen celoživotním vedením a budováním podniku, rozhodl převést ze svého 100% podílu ve společnosti BETA, a.s. 99 % podíl na své tři syny, přičemž každému připadlo 33 %. Pan Kačer si však ponechal ve společnosti 1% podíl. Byť podíl pana Kačera není sám o sobě k ovládání jakkoli dostačující, je třeba reflektovat, že jeho synové jeho názory na rozhodování ve společnosti plně respektují a nečiní nic, co by nebylo v souladu s vůlí pana otce. Synové pana Kačera s ním proto jednají ve shodě ve vztahu ke 100% podílu společnosti BETA a.s. Skutečnými majiteli budou jak pan Kačer, tak jeho tři synové.

Naplnění některých domněnek jednání ve shodě je v praxi relativně snadné **ověřit z veřejně dostupných zdrojů**. V těchto případech lze, v případě společníků s nikoli zanedbatelnými podíly, dostupné informace ověřit. Naopak **jiné vztahy budou bez součinnosti společníků v zásadě nezjistitelné**. Případné adresné dotazy na společníky jistě využít lze, přičemž je logicky vhodné se nejprve dotazovat společníků s největšími podíly. Není-li z jejich strany jednání ve shodě indikováno a ani z dalších korporací běžně dostupných zdrojů mu nic nenasvědčuje, další zkoumání se nejeví smysluplné. Smyslem právní úpravy není, aby členové statutárních orgánů vyvíjeli rozsáhlou „detektivní činnost“. Spíše mají v rozumné míře ověřit možné vztahy společníků tam, kde je to účelné.

V praxi lze zjišťovat existenci jednání ve shodě z různých zdrojů – např. z obchodního rejstříku, zprávy o vztazích, z akcionářské smlouvy, adresnými dotazy vůči vybraným společníkům, atd.

6.1.3.3. Možnost jmenovat členy orgánu obchodní společnosti

Při hledání skutečného majitele, respektive osoby uplatňující rozhodující vliv, je v některých situacích příhodné se také specificky zabývat otázkou, zda některý ze společníků nemá **výsadní práva** ve vztahu k možnosti **jmenovat či odvolávat členy orgánu obchodní společnosti**.^{xi}

Ustanovení § 75 zákona o obchodních korporacích stanovuje **domněnku ovládnutí** u toho, kdo může jmenovat nebo odvolat většinu osob, které jsou členy statutárního orgánu nebo osobami v obdobném postavení nebo členy kontrolního orgánu obchodní korporace, jejímž je společníkem, nebo může toto jmenování nebo odvolání prosadit. Logicky takové postavení bude mít většinový společník. Při hledání skutečného majitele je však třeba zohlednit, pokud by takovéto postavení měl na základě **konkrétních vnitřních pravidel** společnosti i některý z dalších společníků (například na základě tzv. podílů s vysílacími právy).

V případě obchodních korporací je zmíněné pravidlo v zásadě upraveno duplicitně. Kromě § 75 odst. 1 zákona o obchodních korporacích je stejná domněnka, avšak k obecnějšímu uplatňování rozhodujícího vlivu, upravena v § 4 odst. 4 zákona o ESM.

6.1.3.4. Právo veta

S možnostmi uplatňování rozhodujícího vlivu potenciálně souvisí také tzv. právo veta. Právem veta lze obecně rozumět speciální nástroj korporátního práva představující **právo zablokovat přijetí rozhodnutí nejvyššího orgánu** obchodní společnosti.^{xii} V praxi právo veta funguje tak, že bez hlasu určitého společníka (nebo souhlasu všech) nelze určité rozhodnutí přijmout. Předmětné právo je vtěleno do určitého podílu (v minulosti tzv. zlaté akcie).^{xiii}

Pole působnosti osoby s právem veta je dáno tím, co vše může blokovat, respektive k čemu všemu je nezbytný hlas jeho držitele. Není výjimkou, že právo veta je nastaveno **relativně široce** a fakticky tedy jeho držiteli umožňuje **směřovat obchodní společnost určitým kýženým směrem** (není-li hlasováno tak, jak chce on, rozhodnutí není přijato), nebo **naopak zamezovat směru, který vůli držitele tohoto práva nevyhovuje**. Uplatňováním rozhodujícího vlivu se rozumí nejen možnost prosadit nějaký pozitivní výsledek, ale také negativně nějakému výsledku zabránit.

Pro vyhodnocení, zda právo veta založí pozici osoby s rozhodujícím vlivem, je třeba zkoumat, **jak konkrétně je dané právo nastaveno** a co vše svému držiteli umožňuje. Jak bylo uvedeno výše, právo veta je relevantní tehdy, vztahuje-li se k rozhodování o významných záležitostech.

Existuje-li více společníků se **stejným (stejně silným) právem veta**, každý z nich má možnost znemožnit rozhodování, které mu nevyhovuje. Všichni takoví společníci proto obecně uplatňují rozhodující vliv a jsou skutečnými majiteli.

6.1.3.5. Členství ve voleném orgánu obchodní společnosti

Je třeba vnímat, že možnost prosazování vůle může ovlivňovat řada okolností, jako typicky roztržistěná vlastnická struktura či apatie společníků.

Charakteristikám osoby s rozhodujícím vlivem může také dostat **člen voleného orgánu obchodní společnosti**. Ostatně členové statutárního orgánu jsou podle právní úpravy obvykle tzv. osobami ve vrcholném vedení, které jsou náhradními skutečnými majiteli. Skutečný majitel

určený podle § 5 zákona o ESM sice není osobou uplatňující rozhodující vliv, ale přirozeně je jeho pozice spojena s rozhodováním a řízením obchodní společnosti, tedy určité aspekty vlivu u něj přítomny obvykle jsou.

Hranice mezi materiálním uplatňováním rozhodujícího vlivu členem statutárního orgánu a pozicí náhradního skutečného majitele může být **v praxi nejasná**. Tuto úvahu však v praxi není nezbytné obvykle vést, protože situaci řeší právě pravidlo o náhradním skutečném majiteli. V praxi nelze považovat za chybu odvíjet pozici určitého skutečného majitele od § 5 zákona o ESM namísto od jeho (nejednoznačného) postavení osoby s rozhodujícím vlivem.

Lze podotknout, že identifikace některé z osob ve vrcholném vedení jako materiálního skutečného majitele [na základě uplatňování rozhodujícího vlivu podle § 4 odst. 1 písm. d) zákona o ESM] lze vnímat **jako často jednodušší a přímočařejší řešení**. V případě náhradního skutečného majitele se totiž identifikují všichni členové vrcholného vedení, kdežto z materiálního hlediska se lze zabývat tím, kdo skutečně má určitý vliv. Namísto identifikace řady osob, z nichž některé reálně žádné povědomí o korporaci (zejména v případě identifikace nepřímých náhradních skutečných majitelů) nemají, se nabízí identifikace jedné osoby, která reálně nějaký vliv má.

V situaci, kdy neexistují žádní skuteční majitelé na základě relevantního podílu a současně jsou společníci ve vztahu k určování směřování a fungování korporace apatičtí, může mít člen voleného orgánu značnou volnost a vliv. Ostatně jsou to právě členové statutárního orgánu, kteří primárně určují to, o čem bude nejvyšší orgán hlasovat a tak předurčují směr rozhodování. Pokud pak společníci sami aktivně nevystupují (např. i s ohledem na jejich značný počet), ale pouze hlasují o tom, co je jim předloženo, může člen statutárního orgánu manifestovat svou vůli směrem k rozhodování nejvyššího orgánu relativně volně.

Není proto chybou, pokud jsou skutečnými majiteli určeny osoby ve vrcholném vedení (nebo některá z nich) s přihlédnutím k materiální rovině, tedy bez aplikace pravidla o náhradním skutečném majiteli [podle § 5 odst. 1 písm. b) a odst. 3 zákona o ESM]. Sejde obecně na **konkrétních okolnostech a konkrétním vyhodnocení** evidující osoby.

Dále je třeba pamatovat na případy, kdy by uplatňování rozhodujícího vlivu mohlo být založeno **více souběžnými skutečnostmi**, mezi nimi právě členstvím ve voleném orgánu. Lze uvažovat např. společníka s relativně menším podílem (15 %), kdy však jsou současně ostatní podíly daleko menší, a který je zároveň členem statutárního (nebo teoreticky i jiného) orgánu obchodní společnosti. Při komplexním vyhodnocení obou skutečností (případně i dalších) lze dospět k závěru, že daný člověk je materiálním skutečným majitelem.

6.1.3.6. Jiné skutečnosti zakládající uplatňování rozhodujícího vlivu

V předchozích kapitolách byla věnována pozornost běžně představitelným instrumentům, na jejichž základě je možné obchodní společnost ovládat, respektive v ní uplatňovat rozhodující vliv. Byť podíl na hlasovacích právech je ve vztahu ke zkoumání ovládání a uplatňování rozhodujícího vlivu údajem klíčovým, ovládání **může být založeno i jinou skutečností**. Uplatňování rozhodujícího vlivu je třeba hodnotit materiálně, fakticky.

Sám fakt, že plně svéprávný člověk, který určitý významný podíl vlastní, jeho prostřednictvím nemůže uplatňovat rozhodující vliv, je nestandardní. Případné smlouvy příkazního typu nejsou

obecně zakázané, ale z povahy věci zakládají netransparentnost celé struktury. Uplatňování rozhodujícího vlivu může být založeno i **čistě fakticky**, nevycházej z právního jednání (ale např. skrze partnerský vztah či rodinnou vazbu). Tyto vztahy z hlediska třetích osob obecně nelze detekovat. Nejsou-li známy další skutečnosti, **tyto vztahy ani není důvod předpokládat**.

Z hlediska evidující osoby budou zpravidla jiné skutečnosti zakládající ovládání neznámé. V dané situaci by to měl být **sám skutečný majitel, kdo by měl svou pozici indikovat** (§ 10 zákona o ESM). Neučiní-li tak, vystavuje se rizikům spojeným s následky nesrovnalostí podle § 52 a násl. zákona o ESM.

6.1.4. Specifická situace – SICAV

Skutečného majitele je třeba určovat i v případě akciové společnosti s proměnným základním kapitálem (SICAV) podle zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech (dále „ZISIF“).^{xiv}

SICAV, včetně SICAV vytvářejícího podfondy, představují z hlediska účelu **obdobnou entitu jako podílové fondy** (tj. nástroj sloužící k investování).^{xv} Investoři se v SICAV nebo podfondu SICAV průběžně mění. Mění se také výše jejich investice (tj. podíly). **Zkoumání skutečného majitele mezi běžnými investory, tj. vlastníky investičních akcií bez hlasovacích práv, je v praxi složité a především neodůvodněné.** Zejména v případě běžných UCITS fondů, ale i fondů kvalifikovaných investorů, zpravidla nefigurují osoby, které by držely investiční akcie v rozsahu zakládající kvalifikovanou účast.

V případě určování skutečného majitele SICAV se uplatní **speciální pravidla podle § 4 odst. 5 a 7 zákona o ESM**. Podle vyvratitelné právní domněnky § 4 odst. 5 zákona o ESM se má za to, že osobou s rozhodujícím vlivem a skutečným majitelem SICAV je člen statutárního orgánu, respektive v případě nesamosprávného SICAV **zástupce investiční společnosti – obhospodařovatele ve statutárním orgánu SICAV**. Tato fyzická osoba není s ohledem na § 46 odst. 4 a 5 zákona o obchodních korporacích pouhým vykonavatelem pokynů investiční společnosti při výkonu činnosti zástupce, ale osobou s osobním závazkem a s obdobnou odpovědností (ve vztahu k předmětnému SICAV) jako mají členové statutárního orgánu investiční společnosti, kterou v SICAV zastupuje. Zda je osobou s rozhodujícím vlivem také člen statutárního orgánu investiční společnosti samé, které SICAV obhospodařuje, bude na místě posoudit na *ad hoc* bázi. Obvykle tomu tak nebude. Pravidlo § 4 odst. 5 zákona o ESM na jiné než investiční fondy v právní formě SICAV nedopadá. V případě SICAV je vedle aplikace § 4 odst. 5 zákona o ESM také možné uvažovat o určení náhradních skutečných majitelů ve smyslu § 5 ZESM. Skutečným majitelem by v takovém případě byla každá osoba ve vrcholném vedení SICAV.

Pro úplnost lze doplnit, že zvláštní pravidla pro určení skutečného majitele SICAV (§ 4 odst. 5 a 7 zákona o ESM) se z logiky věci uplatní i při určování skutečného majitele korporací, v nichž SICAV disponuje podílem umožňujícím ovládání. Toto ale bude u UCITS investičních fondů s ohledem na pravidla investování vyloučeno a nelze předpokládat, že by šlo o běžnou situaci u fondů kvalifikovaných investorů. Pokud toto však nastane, při určování skutečného majitele korporace, která je ovládaná SICAV, se obdobně uplatní pravidla vztahující se přímo k SICAV.

Pro případné určení skutečného majitele jiným postupem než podle § 4 odst. 5 zákona o ESM (tedy na základě podílu) je **rozhodné zejména držení zakladatelských akcií** (§ 159 ZISIF). K tomu je

potřeba dodat, že i pro zakladatelské akcie platí specifická pravidla odlišná od akcií emitovaných běžnými akciovými společnostmi (např. nemožnost obchodování na regulovaném trhu, či nemožnost jejího odkoupení na účet společnosti). Jako vždy budou relevantní konkrétní okolnosti případu.

Ve vztahu k investičním akciím je třeba dále poznamenat, že neurčí-li stanovy jinak, s investiční akcií není spojeno hlasovací právo (§ 162 odst. 3 ZISIF). V takovém případě se podle § 4 odst. 7 zákona o ESM se pro účely určení skutečného majitele SICAV k takovým **k investičním akciím bez hlasovacích práv nepřihlíží, ledaže by stanovy SICAV s investičními akciemi spojovaly obdobné hlasovací právo jako u zakladatelských akcií**. Pokud stanovy takové hlasovací právo s investiční akcií spojují, podle pravidla v § 4 odst. 7 zákona o ESM se nepostupuje. K investičním akciím se pro účely určení skutečného majitele nepřihlíží ani při dočasném (z povahy věci krátkodobém a nahodilém) nabytí hlasovacích práv k investiční akcií (srov. dikci § 4 odst. 7 *in fine* zákona o ESM).

Pokud tedy s investiční akcií stanovy nespojují hlasovací právo ve smyslu § 162 odst. 3 ZISIF, nelze vlastníky takových investičních akcií považovat za skutečné majitele SICAV. Na tomto závěru nic nemění ani případná možnost rozhodovat o otázkách pouze ve věcech konkrétního podfondu (§ 167 odst. 4 ZISIF); takové rozhodování se totiž týká pouze účetně a majetkově oddělené části jmění SICAV (tj. podfondu), a nikoli SICAV jako právnické osoby. Sám podfond SICAV tedy skutečného majitele nemá a mít nemůže, neboť nejde stejně jako v případě podílového fondu o právní uspořádání ve smyslu § 2 písm. a) a b) zákona o ESM.

Oba typy vlastníků akcií SICAV, tj. vlastníci zakladatelských či investičních akcií s hlasovacími právy, mohou být skutečným majitelem SICAV, a to v návaznosti na velikost jejich podílu. To platí jak pro SICAV bez podfondů, tak pro SICAV s podfondy. Zákon o evidenci skutečných majitelů totiž vztahuje pozici skutečné majitele vždy k právnické osobě jako celku bez dalšího rozlišení jednotlivých „závodů“, „podfondů“ či jiných majetkových celků.

6.1.5. Specifická situace – obchodní společnost v koncernu

Na určení skutečného majitele na základě nepřímého podílu by obecně koncernová organizace s jednotným řízením neměla mít vliv. Je třeba postupovat **stejně jako u jiných podnikatelských seskupení**. Vymezení skutečného majitele všech korporací v koncernu na základě nepřímého podílu může naplnit ta fyzická osoba, která má v řídicí osobě v koncernu dostatečně velký podíl (tzn., že nedojde ke zředění agregovaného podílu pod relevantní hranici více jak 25 %).

Subtilnější úvaha je třeba při určování uplatňování rozhodujícího vlivu vůči obchodní společnosti v koncernu. Podle § 74 odst. 3 zákona o obchodních korporacích je řídicí osoba v koncernu vždy ovládající osobou. Zákon předpokládá, že řídicí osoba v řízených společnostech může uplatňovat rozhodující vliv, přičemž řídicí osobou zpravidla bude jiná právnická osoba (obchodní společnost). Z § 4 odst. 3 zákona o ESM tak vyplývá, že osobou uplatňující rozhodující vliv by měla být řídicí osoba ve smyslu zákona o obchodních korporacích.

Předně platí, že ač je řídicí osoba dle zákona o obchodních korporacích ovládající osobou vůči osobám v koncernu, **neznamená to, že by sama nemohla být ovládána**. Při zjišťování skutečného majitele řídicí osoby tedy nehraje existence koncernu roli. Složitější je otázka, zda vliv uplatňovaný (resp. uplatňovatelný) na řídicí osobu „prostupuje“ i do všech dalších obchodních

korporací řízených skrze koncernové uspořádání. Řešení úzce souvisí s vyhodnocením potenciality rozhodujícího vlivu (viz kapitola 4.1.4.)

Při aplikaci § 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM, respektive pojmu uplatňování rozhodujícího vlivu, je třeba vnímat, že ovládající osoba řídící osoby se nachází mimo koncern. Materiálně mnohdy osoby „nad řídící osobou“ rozhodující vliv na koncern neuplatňují a ve skutečnosti rozhodují členové statutárního orgánu řídící osoby. To platí zejména v případě **tzv. úplných, resp. plnohodnotných (nikoli pouze odvětvových) koncernů**. Ačkoliv členové statutárního orgánu řídící osoby mohou být ze svých pozic odvoláni, v praxi běžně mají při řízení koncernu „volnou ruku“.

Dle § 79 zákona o obchodních korporacích je navíc koncern vymezen jednotným řízením, kterým se rozumí vliv řídící osoby na řízené osoby dlouhodobě prosazující koncernové zájmy v rámci jednotné koncernové politiky. Koncernového zájmu je dosahováno skrze koordinaci a koncepční řízení významných složek nebo činností v rámci podnikání koncernu. Pokud by určitá právnická osoba byla označena za řídící osobu, nicméně osoba ovládající „řídící“ osobu by do jednotné koncernové politiky pravidelně „zvenčí“ zasahovala, resp. členové statutárního orgánu „řídící“ osoby by fakticky nerozhodovali samostatně, ale pod vlivem jiné osoby, ve skutečnosti by nešlo o řídící osobu. Ovládající osoba by pak pravděpodobně sama materiálně naplnila znaky koncernového řízení. **V konkrétních případech je proto možná i úvaha, že vliv reálně končí na úrovni řídící osoby** (typicky jejího statutárního orgánu).

6.1.6. Specifická situace – obchodní společnost v insolventi

V případě insolvence obchodní společnosti se obecně skuteční majitelé určení na jejich přímých nebo nepřímých podílech nemění. Byť jsou společníci zásadně omezeni v nakládání s podíly, vlastnictví k podílu, případně nepřímý vztah k podílu stále trvá. Z hlediska uplatňování rozhodujícího vlivu patrně obecně nebude možné skutečného majitele korporace v insolventi identifikovat.

Postavení skutečného majitele bez dalšího nenastane z titulu věřitele obchodní společnosti v insolventi. **Skrze věřitelské orgány totiž nelze uplatňovat rozhodující vliv.** Schůze věřitelů, která nejbližší následuje po přezkumném jednání, sice může odvolat insolvenčního správce ustanoveného soudem, následně však již ke změně na základě rozhodnutí věřitelů dojít nemůže (§ 29 insolvenčního zákona). Insolvenční správce navíc primárně **odpovídá soudu** a zároveň má povinnost sledovat společný zájem všech věřitelů a činit úkony směřující k naplnění účelu insolvenčního řízení. I jeho vliv (a jeho volní svoboda) je proto do jisté míry omezen zákonem.

Pokud se do insolvence dostane korporace, která nemá materiální skutečné majitele (na základě podílu) a je u ní určen náhradní skutečný majitel, **není z hlediska účelu právní úpravy nezbytné zabývat se tím, zda došlo ke změně osoby ve vrcholném vedení**. Je třeba vnímat, že postavení insolvenčního správce je specifické. Není přitom jednoznačné, zda lze insolvenčního správce obecně považovat za osobu ve vrcholném vedení podle § 2 písm. g) zákona o ESM.^{xvi} Vzhledem k účelu a smyslu zákona o ESM pak určení insolvenčního správce jako skutečného majitele není nijak relevantní či přínosné. Údaje o insolvenčním správcí jsou veřejně dostupné ve veřejném rejstříku. **Transparentnost insolvenčního řízení je navíc již dostatečně zajištěna** veřejně dostupným insolvenčním rejstříkem.

Uvedené je třeba přiměřeně zohlednit i při postupech povinných osob podle AML zákona. Je-li v případě klienta v insolvenci ze strany povinné osoby zjištěno, že má pouze náhradní skutečné majitele, není pro úspěšné provedení kontroly klienta podstatné, kdo konkrétně je aktuálně veden v evidenci jako náhradní skutečný majitel. Identita insolvenčního správce je navíc povinné osobě vždy známá z obchodního či insolvenčního rejstříku. Z hlediska povinné osoby je podstatné, že skutečného majitele zjistila a že při tom využila jako zdroj informací evidenci skutečných majitelů.

6.1.7. Specifická situace – obchodní společnost v likvidaci

V případě likvidace je třeba rozlišovat, zda o ní rozhodla sama korporace (respektive její orgán), nebo zda byla nařízena soudem.

V případě dobrovolné likvidace se obecně osoby materiálních skutečných majitelů **nemění**, jelikož ti si stále drží své podíly a svůj rozhodující vliv. Společníci stále mohou likvidaci **zvrátit**, dokud nedojde k naplnění jejího účelu (§ 170 občanského zákoníku). Byla-li jako skutečný majitel korporace v likvidaci určena osoba ve vrcholném vedení korporace podle § 5 odst. 1 zákona o ESM, novým náhradním skutečným majitelem bude obecně sám **likvidátor**. Likvidátor nabývá svým povoláním do funkce působnosti statutárního orgánu (§ 193 občanského zákoníku).

Pokud likvidaci nařídí **soud**, lze teoreticky uvažovat pouze o zachování pozic skutečných majitelů na základě jejich podílu. Osoby s rozhodujícím vlivem, nemají-li současně relevantní podíl, svou pozici v zásadě ztratí. Neměla-li obchodní společnost žádné skutečné majitele na základě podílu, bude v období likvidace skutečným majitelem podle § 5 odst. 1 zákona o ESM likvidátor.

6.1.8. Náhradní skutečný majitel

Skutečného majitele **nemusí být vždy možné určit**. Tato situace bude relativně častá v případě obchodních společností. Náhradní skutečný majitel bude řešením zejména tehdy, kdy nebude možné určit skutečného majitele na základě relevantních podílů (v případě rozdrobené majetkové struktury). Je třeba na úvod zdůraznit, že náhradního skutečného majitele lze určovat pouze v případě korporací. U právnických osob a právních uspořádání spadajících pod režim § 6 zákona o ESM je určení náhradního skutečného majitele vyloučeno.

6.1.8.1. Předpoklady stanovení náhradního skutečného majitele

Náhradní skutečný majitel se určuje ve 2 případech. Jednak pokud je osobou uplatňující vůči evidující osobě rozhodující vliv právnická osoba, která **skutečného majitele nemá** (§ 7 zákona o ESM). Jednak, **nelze-li** ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze rozumně žádat, **určit žádného skutečného majitele** podle § 4 zákona o ESM (v materiálním smyslu). Uvedené pravidlo lze blíže rozebrat.

6.1.8.1.1. Osoba s rozhodujícím vlivem je bez skutečného majitele

Podle 5 odst. 1 písm. b) zákona o ESM platí, že (náhradním) skutečným majitelem korporace je **osoba ve vrcholném vedení**, pokud rozhodující vliv v korporaci uplatňuje některý ze subjektů vymezený v § 7 zákona o ESM (osoby bez skutečného majitele). Typicky lze uvažovat např. situaci, kdy bude rozhodující vliv uplatňovat veřejnoprávní korporace (např. stát). V takovém případě se určuje náhradní skutečný majitel až pod úroveň osoby s rozhodujícím vlivem.^{xvii}

Pokud vedle osoby s rozhodujícím vlivem, která nemá skutečného majitele, **existuje i jiný skutečný majitel** (logicky již jen na základě podílu), aplikuje se § 5 odst. 2 zákona o ESM. Skutečnými majiteli korporace tak budou jednak skutečný majitel podle § 4 písm. a) nebo b) zákona o ESM, jednak osoby ve vrcholném vedení.

Ve společnosti ALFA, s.r.o. má 70 % podíl státní podnik Hory ČR, s. p., které dle zákona o ESM skutečného majitele nemá. Zbýlý 30% podíl pan Karel Novák. Jako skuteční majitelé ALFA, s.r.o. se podle § 5 odst. 2 zákona o ESM zapíší všichni její jednatelé společnosti ALFA, s.r.o. a pan Karel Novák.

Samostatnou otázkou je, zda a jak případně aplikovat § 5 odst. 3 zákona o ESM, pokud je osobou s rozhodujícím vlivem stát či jiná osoba podle § 7 zákona o ESM nepřímo. K tomu viz kapitolu 6.1.8.2.2.

6.1.8.1.2. Nemožnost určení skutečného majitele

Předpokladem stanovení náhradního skutečného majitele obecně je, že nelze určit žádného jiného skutečného majitele. Pokud tedy je možné nalézt **alespoň jednoho skutečného majitele ve smyslu materiální definice § 4 zákona o ESM**, ke stanovení náhradních skutečných majitelů se **nepřistupuje**. Jedinou výjimkou jsou zvláštní situace, kdy se uplatní § 5 odst. 2 zákona o ESM.

Skutečný majitel může být nezjistitelný v zásadě ze 2 důvodů:

- (1) Nikdo takový **reálně neexistuje**, respektive otázka existence osoby odpovídající vymezení skutečného majitele je i se znalostí všech informací prakticky **nerozhodnutelná**.
- (2) V menší části případů bude určení skutečného majitele nemožné kvůli **omezeným informacím**.

Ad (1)

U velkého množství korporací není v zásadě možné skutečné majitele prakticky určit, a to typicky s ohledem na **větší množství členů** korporace se srovnatelným postavením, kteří nejednají ve shodě. Taková situace nastane typicky u družstev, která mají nezřídka stovky členů, nebo u akciových společností s rozdrobenou majetkovou strukturou či ve kterých se vlastníci akcií rychle mění. V těchto případech je zjevné, že skuteční majitelé nebudou z řad společníků. Přitom ani **další skutečnosti či jejich souhrn na existenci materiálního skutečného majitele jasně nepoukazují**.

Velmi často může být nejasné, zda by osobou s rozhodujícím vlivem nemohla být osoba ve vrcholném vedení, typicky člen statutárního orgánu. Právě proto, že u osob ve vrcholném vedení lze obecně vnímat určitou rozhodující roli, jsou tyto zákonem označeny za skutečné majitele. Úvahu, zda osoba ve vrcholném vedení nemá spíše být materiálním skutečným majitelem (osobou uplatňující rozhodující vliv), není obecně nezbytné vést. Pravidlo o náhradním skutečném majiteli toto možné praktické dilema v zásadě řeší.

Ad (2)

Skutečného majitele nemusí být možné v některých případech zjistit v důsledku **nedostatku informací**. Může se jednat např. o situace, kdy struktura vztahů směřuje do **zahraniční**

jurisdikce, ve které nejsou k dispozici běžné informační zdroje jako obchodní rejstřík či registr skutečných majitelů, respektive tyto zdroje neposkytují dodatečné informace nebo tyto zdroje sice existují, ale evidující osoba nemá reálně možnost z nich čerpat. Pokud pak evidující osobě odmítne projevít součinnost prostředkující zahraniční subjekt či možný skutečný majitel (byť v rozporu s § 10 zákona o ESM), nalezení skutečného majitele je **v zásadě nemožné**.

Nelze samozřejmě vyloučit situaci, kdy je evidující osobě skutečný majitel rámcově znám, ale není schopná **získat či doložit veškeré jeho identifikační údaje** (srov. § 8 odst. 1 zákona o ESM), typicky proto, že skutečný majitel neposkytuje nezbytnou součinnost či údaje explicitně **odmítá poskytnout**. I takovou situaci je třeba posoudit jako nemožnost určení (identifikace) skutečného majitele a také nemožnosti zápisu této neztotožněné osoby do evidence. Předpokladem zápisu je zjištění a doložení všech vyžadovaných identifikačních údajů. Požadavek na ztotožnění zapisovaného skutečného majitele je zásadní.

6.1.8.1.3. Míra vynaloženého úsilí

Evidující osoba může k určení náhradního skutečného majitele přistoupit až tehdy, pokud se jí nepodaří nalézt jiného skutečného majitele, přičemž při tomto hledání má zároveň vynaložit **veškeré úsilí, které lze rozumně požadovat**. To však neznamená, že by evidující osoba musela vždy vynakládat jakési maximální možné úsilí. Úsilí se vynakládá v nejvyšší možné míře, která je v dané situaci smysluplná a lze ji spravedlivě požadovat.

Požadavek na usilovné hledání materiálního skutečného majitele míří především na situace, kdy skutečný majitel patrně **existuje, ale jeho zjištění je ztíženo** nebo nakonec znemožněno kvůli nedostatku informací. V rámci rozumně vynakládaného úsilí lze uvažovat především o:

- zjišťování informací z různých **rejstříků a evidencí** (tuzemských i zahraničních obchodních rejstříků či registrů skutečných majitelů),
- zjišťování **veřejně dostupných informací**,
- vyzývání k **poskytnutí informací** od osob, o nichž má evidující osoba za to, že pozici skutečného majitele prostředkují nebo jsou skutečnými majiteli.

Zvolení příslušného postupu se samozřejmě odvíjí od konkrétní situace a v ní dosud zjištěných informací. Po evidující osobě však nelze rozumně požadovat, aby zjišťovala skutečné majitele takříkajíc detektivní činností. Evidující osoba ani **nemá vynakládat mimořádně rozsáhlé** (ve vztahu k nejistému výsledku iracionální) **náklady**.

Při zjišťování skutečného majitele je významnou povinností evidující osoby **zaznamenávat kroky** učiněné před konstatováním, že skutečného majitele nelze určit (§ 8 odst. 2 zákona o ESM).

6.1.8.2. Osoba ve vrcholném vedení

Náhradními skutečnými majiteli jsou stanoveny všechny osoby ve **vrcholném vedení korporace**. Osobou ve vrcholném vedení se rozumí každá fyzická osoba, která zajišťuje každodenní nebo pravidelné řízení výkonu činností právnické osoby. Těmito osobami mohou být **členové statutárního orgánu** právnické osoby^{xviii} **nebo tzv. vrcholní manažeři společnosti (CEOs)**, kteří jsou při řízení společnosti statutárním orgánem právnické osoby nebo jeho členovi přímo podřízeni. Lze si představit i souběžnou působnost CEO a členů statutárního orgánu. V takovém

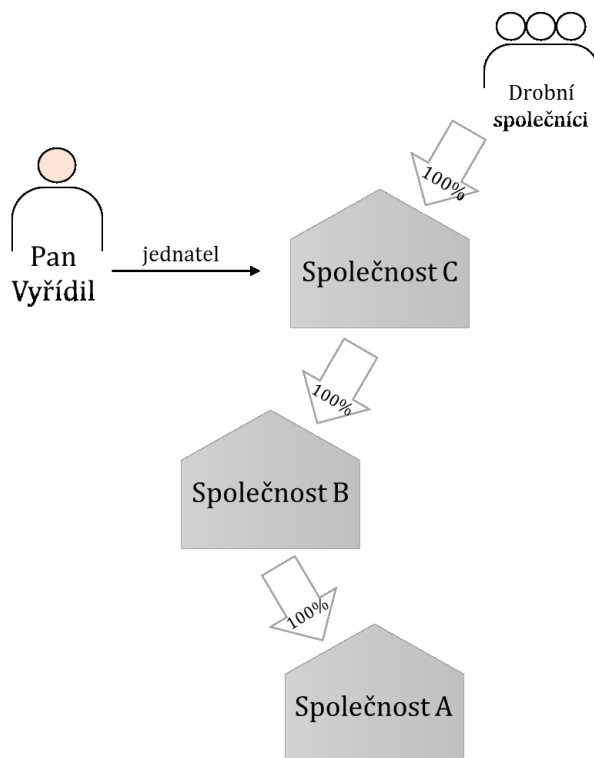
případě se za osobu ve vrcholném vedení považuje **každý z nich** za podmínky, že naplní materiální kritérium **zajišťování každodenního nebo pravidelného řízení**.

Smyslem právní úpravy je jako náhradní skutečné majitele označit ty fyzické osoby, u nichž lze alespoň **předpokládat** určité prvky materiálního vymezení skutečného majitele (konkrétně uplatňování rozhodujícího vlivu). Nelze však dovozovat, že náhradní skuteční majitelé rozhodující vliv skutečně mají. Naopak v řadě případů vliv vůbec mít nemusí. V souladu s tím, že se má zjišťovat skutečný majitel jakožto člověk stojící na začátku pomyslného řetězce vlivu, je upraveno pravidlo § 5 odst. 3 zákona o ESM.

6.1.8.2.1. Osoba ve vrcholném vedení podle § 5 odst. 3 zákona o ESM

Pokud je u korporace určen náhradní skutečný majitel, je tento (náhradním) skutečným majitelem i korporací v podřízené struktuře vztahů, přičemž u těchto korporací se již samostatně náhradní skutečný majitel (podle § 5 odst. 1 zákona o ESM) neurčuje. Pravidlo je konstruováno jakoby z hlediska mateřské společnosti, ačkoli je vždy aplikováno dceřinými společnostmi. V praxi dceřiná společnost určí jako své (náhradní) skutečné majitele osoby, které jsou náhradními skutečnými majiteli její mateřské společnosti.

Pravidlo § 5 odst. 3 zákona o ESM je **speciální** vůči pravidlu § 5 odst. 1 zákona o ESM (respektive i § 5 odst. 2 zákona o ESM). Jsou-li tedy určeni náhradní skuteční majitelé podle odstavce 3, již se odstavec 1 neuplatní. Náhradním skutečným majitelem dceřiné obchodní společnosti jsou **pouze osoby ve vrcholném vedení nejvrchnější mateřské korporace**, nikoli také osoby v jejím vrcholném vedení.

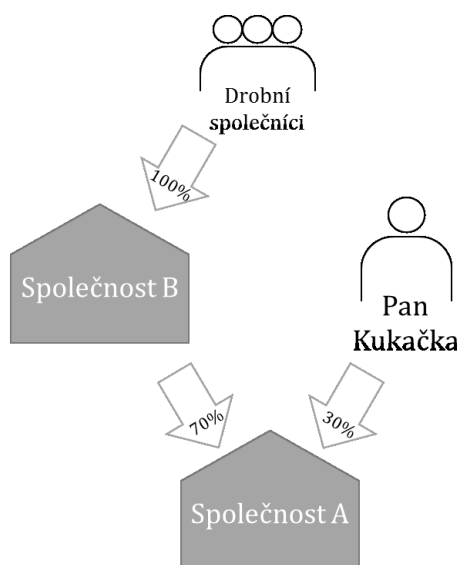
Náhradním skutečným majitelem všech společností v řetězci (Společnosti A, Společnosti B i Společnosti C) bude pouze pan Vyřídil z pozice osoby ve vrcholném vedení osoby uplatňující

rozhodující vliv. Osoby ve vrcholném vedení Společností A a B náhradními skutečnými majiteli nebudou.

Standardně náhradní skutečný majitel mateřské společnosti bude skutečným majitelem i dceřiné společnosti. Nutným vztahem pro aplikaci § 5 odst. 3 zákona o ESM je, že v dceřiné společnosti je uplatňován rozhodující vliv (ve smyslu § 4 odst. 2 zákona o ESM) mateřskou společností, případně stejným subjektem, kterým je ovládána společnost mateřská. Na uvedené nic nemění ani pravidlo § 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM, podle kterého je skutečný majitel ten, kdo uplatňuje rozhodující vliv vůči společníkovi s více než 25% podílem. Taková osoba totiž nemusí uplatňovat rozhodující osobou ve vztahu ke zkoumané korporaci (evidující osobě).

Ze speciality pravidla § 5 odst. 3 zákona o ESM vůči § 5 odst. 1 zákona o ESM^{xix} lze dovodit, že pokud korporace, jejíž skutečný majitel byl určen na základě § 5 zákona o ESM, jedná v cílové společnosti **ve shodě s materiálními skutečnými majiteli** (např. na základě akcionářské dohody), měli by se jako skuteční majitelé určit pouze tito materiální skuteční majitelé. Podobně lze nahlížet i na situaci, kdy rozhodující vliv v evidující osobě uplatňuje právnická osoba s náhradním skutečným majitelem, vedle které existuje materiální skutečný majitel na základě § 4 zákona o ESM.^{xx}

V dané situaci je však vedle zápisu materiálního skutečného majitele současně třeba v rámci popisu struktury vztahů uvést (právníkou) osobu s rozhodujícím vlivem z větve bez materiálního skutečného majitele. Z evidence by bylo patrné, že vedle materiálního skutečného majitele je zde další větev vlivu, byť bez materiálních skutečných majitelů.

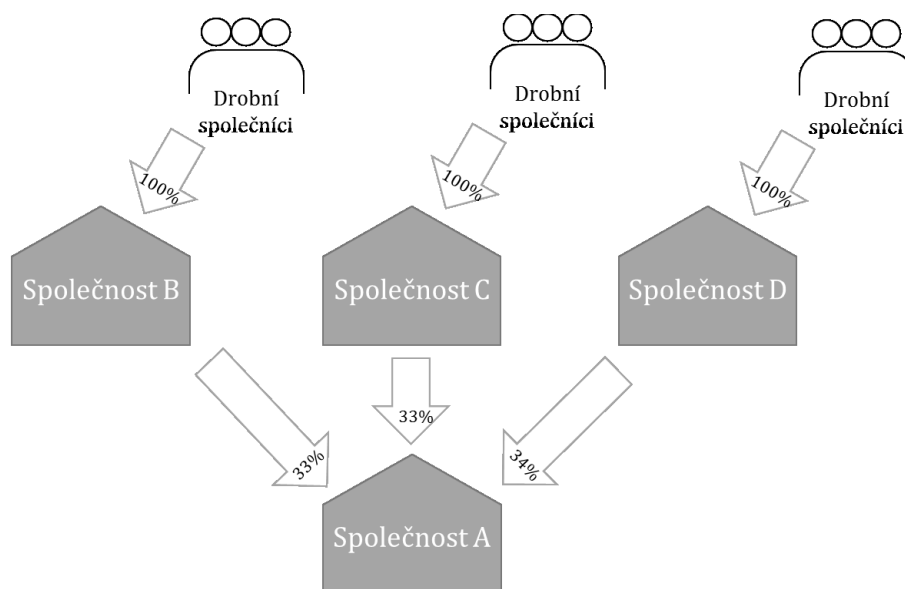

Skutečným majitelem společnosti A bude s ohledem na svůj 40% podíl pouze pan Kukačka. Osobou uplatňující rozhodující vliv je Společnost B, která by také měla být uvedena v popisu struktury vztahů.

Postup podle § 5 odst. 3 zákona o ESM se uplatní i na situace, kdy je nejvrchnější mateřská korporace ze **zahraničí**. Jak bylo uvedeno v kapitole 5.1., i ve vztahu k zahraničním právnickým osobám, vede-li vlastnický či řídicí řetězec do zahraničí, je třeba aplikovat **vymezení skutečného majitele podle českého zákona**.

V případě, že na vrcholu struktury vztahů je více korporací jednajících ve shodě, přičemž u všech byl určen náhradní skutečný majitel, jsou osoby ve vrcholném vedení všech korporací s rozhodujícím vlivem (jednajících ve shodě) i skutečnými majiteli korporací jim podřízeným.

Pokud korporace na vrcholu struktury vztahů, u nichž byl určen náhradní skutečný majitel, nejednají ve shodě, určí evidující osoba jako své náhradní skutečné majitele osoby ve svém vrcholném vedení. Současně však, mají-li korporace na vrcholu struktury relevantní podíl (větší než 25 %), mají být uvedeny v rámci popisu struktury vztahů.

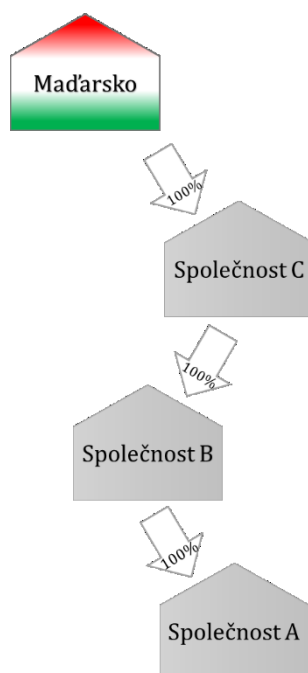

V uvedeném příkladu se ve vztahu ke společnosti A pravidlo § 5 odst. 3 zákona o ESM obecně neuplatní, protože žádný ze společníků ji neovládá, byť i u nich je dán důvod k určení náhradního skutečného majitele. Náhradními skutečnými majiteli společnosti A budou tak osoby v jejím vrcholném vedení. Pokud by však např. společnost D měla 60% podíl (a společnosti B a C každá např. jen po 20 %), pravidlo by se již uplatnilo, tzn. (náhradními) skutečnými majiteli společnosti A by byly osoby ve vrcholném vedení společnosti D.

6.1.8.2.2. Osoba ve vrcholném vedení podle § 5 odst. 3 zákona o ESM, pokud je osobou s rozhodujícím vlivem subjekt podle § 7 zákona o ESM

Pravidlo § 5 odst. 3 zákona o ESM postihuje i situace, kdy je na pomyslném vrcholu struktury (řetězce ovládání) právnická osoba, které podle § 7 zákona o ESM skutečného majitele nemá (např. stát). Ustanovení totiž hovoří o „korporacích, ve kterých je uplatňován rozhodující vliv“ a nikoli o „korporacích, ve kterých [mateřská společnost] uplatňuje rozhodující vliv“.

V takovém případě se náhradní skutečný majitel určí **až o úroveň níže ve struktuře vztahů**. Byť je takový skutečný majitel určen u korporace, která není ovládající osobou, je určen u nejvrchnější korporace, u které lze skutečného majitele určit. Tento náhradní skutečný majitel korporace je skutečným majitelem i korporací, které jsou v dané struktuře pod ní a jsou jejím prostřednictvím ovládány (jejím prostřednictvím je v nich uplatňován rozhodující vliv).

Ve společnosti A uplatňuje rozhodující vliv entita, která podle § 7 odst. 1 zákona o ESM nemá skutečného majitele (Maďarsko). Náhradní skutečný majitel se proto určí až o úroveň níže ve struktuře vztahů, a to u společnosti B. Náhradní skuteční majitelé společnosti B, jejímž prostřednictvím je uplatňován rozhodující vliv, budou (náhradními) skutečnými majiteli i společnosti A. Není přitom podstatné, zda je společnost B tuzemská, či zahraniční. Na aplikaci § 5 odst. 3 zákona o ESM to nemá vliv.

Lze doplnit, že v rámci zápisu struktury vztahů do evidence má dojít k jejímu úplnému popsání, tzn. včetně entity s rozhodujícím vlivem na vrcholu řetězce, byť by šlo o zahraniční veřejnoprávní korporaci.

6.1.8.2.3. Nemožnost určení osoby ve vrcholném vedení

V praxi může ve výjimečných případech nastat situace, kdy se evidující osobě ani přes vynaložení veškerého možného úsilí, které po ní lze rozumně požadovat, **nepodaří zjistit totožnost svých náhradních skutečných majitelů**. K tomuto může dojít výhradně tehdy, bude-li osoba s rozhodujícím vlivem zahraniční, respektive mimo jurisdikci členských států Evropské unie. Osoby ve vrcholném vedení zahraniční koncové korporace mohou odmítnout poskytnout nezbytnou součinnost a své ztotožnění zablokovat (k tomu, jaké údaje se zapisují do evidence, viz kapitolu 7.4.3.). V takovém případě by se evidující osoba předně měla pokusit osobám ve vrcholném vedení své mateřské korporace vysvětlit zákonné důvody pro sdělení osobních informací. Tyto kroky si evidující osoba také musí náležitě **zaznamenávat** (§ 8 odst. 2 zákona o ESM).

Pokud však evidující osoba **nezíská kompletní identifikační údaje** o osobách ve vrcholném vedení (respektive alespoň o některé z nich) své zahraniční mateřské korporace, lze dovozovat, že je třeba opětovně analogicky aplikovat § 5 zákona o ESM. Tedy je třeba **sestoupit o úroveň níže** a zjistit a ztotožnit osoby ve vrcholném vedení korporace, která je přímo podřízena korporaci s rozhodujícím vlivem (té, u níž nebylo možné identifikovat osoby ve vrcholném vedení).

Při uvedeném postupu nelze hovořit o tom, že by evidující osoba nesplnila řádně svou evidenční povinnost (viz § 9 odst. 3 zákona o ESM). Sankčních následků se v dané situaci evidující osoba nemusí obávat. I v případě spíše teoretického rozhodnutí o nesrovnalosti by se v dané situaci měl uplatnit § 56 odst. 2 písm. b) zákona o ESM, který evidující osobu odpovědnosti za přestupek zbavuje.

6.1.8.2.4. Praktický kontext zjištění osob ve vrcholném vedení

V kontextu výše uvedeného je třeba vnímat, že z hlediska cílů zákonné úpravy je především podstatné, aby evidující osoba učinila správně závěr, že je **důvod pro postup podle § 5 zákona o ESM**. Případné (nezáměrné) nesprávné či nepřesné vyhodnocení, kdo je náhradním skutečným majitelem, z čistě praktického hlediska **není představovat zásadní problém**, který by byl spojen s nějakými podstatně negativními důsledky pro evidující osobu. Podmětná chyba pak může případně být řešena v řízení o nesrovnalosti, což však samo o sobě negativní důsledky pro evidující osobu nemá. Je-li totiž chyba opravena (ať už v rámci řízení o nesrovnalosti či v návaznosti na něj), sankce evidující osobě nehrozí (viz kapitola 8.1.3.). Nadto je otázkou, zda taková chyba vůbec vyvolá potřebu zahájit řízení o nesrovnalosti (test ochrany práv třetích osob podle § 44 odst. 1 zákona o ESM).

V praxi hrozí zejména jednak **nepřesné určení osob** ve vrcholném vedení určité korporace, jednak **nesprávné určení korporace**, u které se mají zjistit osoby ve vrcholném vedení (při opomenutí aplikace § 5 odst. 3 zákona o ESM).

V případě nepřesného určení osob ve vrcholném vedení lze předpokládat, že buď může docházet k **opomenutí určení** některých osob ve vrcholném vedení, nebo naopak k identifikaci někoho jako osoby ve vrcholném vedení, ač **vymezení neodpovídá**. Uvedené chyby zpravidla nebudou zásadně narušovat podstatu informace v evidenci skutečných majitelů.

Při nezohlednění pravidla § 5 odst. 3 zákona o ESM je pak třeba vnímat, že by i v takovém případě má dojít **ke zjištění struktury vztahů a k zajištění zápisu jejího popisu do evidence** [§ 13 písm. e) zákona o ESM].^{xxi} Právě prostřednictvím zápisu popisu struktury vztahů bude naplněn účel právní úpravy, tzv. zvýšení transparentnosti právnických osob. Při opomenutí aplikace § 5 odst. 3 zákona o ESM navíc nehrozí soukromoprávní následky § 53 a § 54 zákona o ESM. V případě korporátních struktur bez materiálního skutečného majitele se totiž následky § 53 odst. 1 a § 54 odst. 1 zákona o ESM explicitně neuplatní.

6.2. Jiné korporace než obchodní společnosti

Jinými korporacemi než obchodními společnostmi se rozumí **družstva** a korporace neupravené zákonem o obchodních korporacích založené na **zájmovém principu**, tzn. především **spolek a jeho obdoby** (pobočný spolek, zájmové sdružení právnických osob), jakož i zahraniční obdoby těchto právních forem právnických osob. Do této kategorie dále patří zvláštní typy soukromoprávních korporací se specifickým účelem, kterými jsou:

- okresní a regionální komory podle jiného podle zákona č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky,
- politické strany a politická hnutí,

- církve a náboženské společnosti a ostatní právnické osoby podle zákona upravujícího církve a náboženské společnosti,
- odborové organizace,
- organizace zaměstnavatelů,
- honební společenstva a
- společenství vlastníků jednotek.

Ve vztahu k družstvům je hned na úvod třeba říci, že vůči nim samozřejmě je obecně možné aplikovat vše, co bylo řečeno v předchozí kapitole k obchodním společnostem. Jsou však zařazena v této kapitole, protože pro ně výše uvedené informace v praxi často nebudou přiléhavé. **Družstva jsou typicky tvořena větším množstvím členů s rovnými hlasy** a při zjišťování skutečného majitele není obecně smysluplné zjišťování konkrétních družstevníků. Některé závěry předchozí kapitoly také lze, zejména stran relevantního podílu, se potenciálně vztahují i na spolky a další uvedené korporace.

V případě **spolků**, družstev a dalších uvedených typů korporací bude pozice skutečného majitele založena nejčastěji jeho členstvím ve statutárním orgánu korporace či pozicí zástupce člena, který je právnickou osobou. U těchto právních forem proto bude obecně určen pouze přímý skutečný majitel (byť existence nepřímého skutečného majitele není vyloučena). Určení skutečného majitele je v těchto případech zásadně **velmi jednoduché**. Skutečný majitel na základě podílu ve většině případů existovat nebude.

Samo určování skutečného majitele u těchto korporací má vliv na případy, kdy jsou tyto osoby společníkem obchodní společnosti. V důsledku toho budou skuteční majitelé jiné než obchodní korporace (např. církve) určeni na základě § 4 odst. 5 zákona o ESM skutečnými majiteli obchodní společnosti, v níž má korporace relevantní podíl.

6.2.1. Členství ve statutárním orgánu korporace

S ohledem na často širokou členskou základnu u komentovaných korporací jen **zcela výjimečně** nastane situace, kdy by určitá osoba měla kvalifikovaný podíl větší než 25 %. V těchto korporacích bude typické spíše **výsadní postavení členů statutárního orgánu a zástupců členů, kteří jsou právnickou osobou**, kteří budou mít možnost je fakticky řídit a rozhodovat o jejich záležitostech. Proto také § 4 odst. 5 zákona o ESM stanovuje **vyvratitelnou domněnku, že tito uplatňují rozhodující vliv**. Na rozdíl od obchodních společností se tak zákon v případě spolků (a dalších vyměňovaných korporací) přiklání k nazírání osob v jejich statutárních orgánech jako materiálních skutečných majitelů. Důvodem pro to není principiální odlišnost právních režimů, ale spíše zohlednění jiné obecné praxe.^{xxii}

Teoreticky lze uvažovat i o postupu, kdy korporace svou situaci **vyhodnotí jinak**, vyvrátí zákonnou domněnku a jako osoby s rozhodujícím vlivem neurčí všechny členy svého statutárního orgánu nebo zástupce člena, ale např. jen některé z nich.

Ve vztahu k spolkům, bytovým a sociálním družstvům a dalším výše uvedeným korporacím je též třeba upozornit na to, že na § 4 odst. 5 zákona o ESM navazuje mechanismus **automatického průpisu** (§ 38 odst. 4 a 5 zákona o ESM), který v mnoha případech prakticky zbavuje evidující osoby jakýchkoli povinností vůči evidenci. K automatickému průpisu blíže viz kapitolu 7.4.2.4.

Bude-li členem statutárního orgánu korporace **jiná právnická osoba**, má se za to, že skutečným majitelem korporace je fyzická osoba, která je zástupcem této právnické osoby ve statutárním orgánu (srov. § 154 občanského zákoníku). Nelze totiž předpokládat, že by skuteční majitelé právnické osoby, která je členem orgánu, skrze členství v orgánu mohli jakkoli uplatňovat rozhodující vliv.

Domněnka § 4 odst. 5 zákona o ESM explicitně nemíří na jiná než bytová a sociální družstva. V praxi však i u těchto (obecných) družstev lze dojít k závěru, že jeho skutečnými majiteli (osobami s rozhodujícím vlivem) budou nejčastěji **členové statutárního orgánu**. Případně lze využít pravidla § 5 zákona o ESM pro náhradního skutečného majitele; v tomto kontextu srov. také kapitulu 6.1.8. V případě jiných než bytových a sociálních družstev bude v praxi vhodné využít institut zápisu členů statutárního orgánu při současné aktivaci jejich automatického průpisu podle § 41 odst. 3 zákona o ESM (kapitola 7.4.3.)

6.2.2. Člen korporace s relevantním podílem

V specifických případech lze uvažovat o existenci **osoby s relevantním podílem** v diskutovaných korporacích. V případě družstev, jak bylo řečeno, je třeba případně zohledňovat velikost podílů, byť **v praxi toto kritérium ke skutečnému majiteli nepovede**.

Může teoreticky existovat spolek, který má pouhé tři členy s rovnými podíly. S ohledem na § 4 odst. 1 písm. a) zákona o ESM by tyto členové byli striktně vzato skutečnými majiteli. To by samo o sobě však nevedlo k vyvrácení domněnky § 4 odst. 5 zákona o ESM. Hypoteticky též lze uvažovat např. situaci spolku s malým počtem členů – právnických osob se stejným skutečným majitelem, který by byl následně i skutečným majitelem spolku. S ohledem na velmi volnou právní úpravu spolků také nelze vyloučit, že některé spolky mohou mít různě privilegované členy, kteří mohou uplatňovat rozhodující vliv namísto osob ve statutárním orgánu. V takovém, byť spíše teoretickém případě, je **prostor pro vyvrácení domněnky** podle § 4 odst. 5 zákona o ESM a určení jiného materiálního skutečného majitele.

Zvláštní situace může nastat také v případě **společenství vlastníků jednotek** (dále „SVJ“).^{xxiii} I na SVJ, jakožto na korporaci, dopadá obecné pravidlo § 4 odst. 1 písm. a) zákona o ESM. Případný vlastník podílu na společných částech většího než 25 % je striktně vzato skutečným majitelem. Pokud má relevantní podíl v SVJ (tj. počet hlasů odpovídající více než 25% podílu na společných částech) jiná právnická osoba, je možné se ptát, kdo v ní uplatňuje rozhodující vliv. Tato osoba by návazně měla být i skutečným majitelem SVJ [podle § 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM]. Existence těchto skutečných majitelů nevede nezbytně k vyvrácení domněnky podle § 4 odst. 5 zákona o ESM; k tomu může dojít např. až v situaci, kdy je podíl některého z vlastníků natolik velký, že umožní uplatňovat rozhodující vliv (zde lze analogicky uplatnit hranici 40% nebo vyššího podílu, není-li současně stejný nebo vyšší podíl, jako u obchodních korporací).^{xxiv}

Je třeba zdůraznit, že výše **uvedené úvahy ke spolkům a SVJ v drtivé většině případů nijak neovlivní určování skutečného majitele** u těchto právních forem právnických osob. Je také třeba vnímat, že domněnka § 4 odst. 5 zákona o ESM zpravidla skutečné majitele určí a nebude možné ji ani vyvrátit. Jak spolky, tak SVJ, jsou standardně **transparentní** a neumožňují existenci složitých či neprůhledných struktur vztahů. Jejich riziko z hlediska zneužití pro trestnou činnost, zejména praní peněz a financování terorismu, je obecně velmi malé. U SVJ tím spíše, že jeho založení je většinou obligatorně požadováno zákonem (§ 1198 odst. 1 občanského zákoníku).

V případě dalších zvláštních typů korporací (okresní a regionální komory, odborové organizace, organizace zaměstnavatelů, církevní právnické osoby, politické strany a politické hnutí) výše uvedená specifika zpravidla a jakékoli zohledňování podílu ani nepřichází v úvahu. I nich pak platí, že jde většinou o transparentní entity, jejichž riziko z hlediska zneužití pro trestnou činnost je obecně velmi malé.

6.3. Fundace a ústavy

Fundacemi jsou **nadace**, **nadační fond** a také **obecně prospěšná společnost**. Podobně jako k fundacím je třeba přistupovat i k **ústavům** a analogicky také ke **školským právnickým osobám** [nespadajícím pod výjimku § 7 písm. d) zákona o ESM], které se v mnoha ohledech ústavům podobají.

Určení skutečného majitele u těchto právnických osob je standardně velmi jednoduché. Dopadají na ně totiž primárně pravidla § 6 zákona o ESM o **formálních skutečných majitelích**. U těchto fyzických osob je pro jejich pozici skutečného majitele určující pouze to, že figurují v určité **zákonem stanovené funkci**.

Vedle zřejmých formálních skutečných majitelů je třeba se případně zabývat i tím, zda mimo ně navíc neexistují nějakí jiní materiální skuteční majitelé ve smyslu § 5a zákona o ESM.

6.3.1. Formální skuteční majitelé

Skutečnými majiteli **nadace** a **nadačního fondu** jsou **vždy** fyzické osoby v pozici:

- zakladatele,
- člena správní rady nebo osoby v obdobném postavení,
- člena dozorčí rady nebo revizora nebo osoby v obdobném postavení,
- osoby, v jejíž osobní podpoře spočívá účel fundace.

Skutečným majiteli **ústavu** a **obecně prospěšné společnosti** jsou **vždy** fyzické osoby v pozici:

- zakladatele,
- ředitele nebo člena správní rady nebo osoby v obdobném postavení,
- člena dozorčí rady (je-li zřízena) nebo osoby v obdobném postavení; to dopadá na případného revizora, jelikož jde o kontrolní orgán (byť fakultativní) s obdobnou funkcí jako dozorčí rada.

Skutečnými majiteli **školské právnické osoby**, která nebyla zřízena státní správou nebo samosprávou [tj. nespádající pod výjimku § 7 odst. 2 písm. a) zákona o ESM], pak budou při analogické aplikaci pravidel pro ústav (§ 6 odst. 2 zákona o ESM) vždy také členové jejích orgánů (**ředitel** a **členové rady**) a její zřizovatel (**zakladatel**). Pokud bude zřizovatelem (zakladatelem) školské právnické osoby jiná právnická osoba (typicky církev nebo v některých případech obchodní společnost), budou skuteční majitelé této právnické osoby také skutečnými majiteli zkoumané školské právnické osoby (§ 6 odst. 4 zákona o ESM). Jelikož školská právnická osoba není korporace, je vyloučena aplikace domněnek o členech statutárního orgánu či zástupcích členů korporace (§ 4 odst. 5 zákona o ESM i § 5 zákona o ESM).

U osob v uvedených pozicích (podle § 6 zákona o ESM) se nezjišťuje, zda reálně mají nějaký vliv v právnické osobě.^{xxv} Skutečnými majiteli prostě jsou bez dalšího.

Skutečnými majiteli Ústavu onkologie a paliativní péče, z. ú. jsou na základě svých formálních pozic zakladatel Tomáš Dobrý, ředitel Karel Tichý a členové správní rady Jan Novák a Karel Černý.

Pokud je v některé z výše uvedených pozic jiná **právnická osoba**, skutečným majitelem fundace nebo ústavu bude **její skutečný majitel** (§ 6 odst. 4 zákona o ESM). Tento skutečný majitel bude na základě § 6 odst. 4 zákona o ESM bez dalšího opět pouze formálním skutečným majitelem fundace nebo ústavu (byť by šlo o materiálního skutečného majitele právnické osoby v dané pozici). Pokud by v této pozici byla osoba, které skutečného majitele nemá podle § 7 zákona o ESM, z této funkce žádný formální skutečný majitel určen nebude.

Ve vztahu k nadacím, nadačním fondům a obecně prospěšným společnostem je třeba upozornit na mechanismus **automatického průpisu** (§ 37 odst. 3 až 5 zákona o ESM), podle kterého dojde vždy k evidování fyzických osob ve formálních pozicích jako skutečných majitelů. Evidující osoby tak budou zpravidla zcela zbaveny jakékoli další administrativy stran evidování. K automatickému průpisu blíže viz kapitolu 7.4.1.

6.3.1.1. Zakladatel

Skutečným majitelem na základě pozice zakladatele lze být, jen pokud je daná fyzická osoba **živá**. V případě úmrtí zakladatele pak fundace nebo ústav z pozice zakladatele skutečného majitele již nemá. Jak bylo řečeno, zakladatel je jinak skutečným majitelem vždy, byť by již nemohl do fungování právnické osoby jakkoli zasahovat.

Výjimečně mohou nastat situace, kdy v pozici zakladatele je zahraniční právnická osoba, u které není ani při vynaložení rozumně očekávatelného úsilí nelze zjistit její skutečné majitele. V takovém případě by neobsazení pozice skutečného majitele z této formální funkce nemělo působit zásadní nedostatek či zpochybňovat transparentnost evidující osoby. V případě nadací a nadačních fondů je také třeba vnímat, že s funkcí zakladatele se v podstatě žádný vliv nepojí.

6.3.1.2. Členové volených orgánů

Formálními skutečnými majiteli jsou **všichni členové statutárních a kontrolních orgánů**. Hovoří-li se o osobách v postavení obdobném členovi orgánu, rozumí se tím např. likvidátor nebo opatrovník právnické osoby.

6.3.1.3. Podporovaná osoba

Za skutečného majitele specificky platí také **člověk, v jehož osobní podpoře spočívá** podle zakladatelského právního jednání **účel fundace** (půjde zásadně o případy dobročinných nadací, srov. § 306 občanského zákoníku). Tímto skutečným majitelem fundace však **nebude kdokoli, komu byl vyplacen nadační příspěvek** (takových osob může být v rámci existence nadace mnoho, přičemž jejich podpora může být často jen jednorázová), ale spíše ten, kdo konkrétně má být dle nadační listiny podporován, tj. kvůli komu byla nadace (nadační fond) založena. Pravidlo má dopadat na takového příjemce nadačního příspěvku, který byl v zakladatelském právním jednání (nebo podle něj) určen individuálně, konkrétně.

6.3.2. Materiální skuteční majitelé

Vedle zřejmých formálních skutečných majitelů je třeba se případně zabývat i tím, zda mimo ně ještě neexistují nějakí **jiní materiální skuteční majitelé**, tj. skuteční majitelé ve smyslu § 5a odst. 2 zákona o ESM. Většinou však budou všichni skuteční majitelé již pokryti s ohledem na jejich formální angažmá v právnické osobě.

Materiální skutečný majitel fundace, ústavu a obecně prospěšné společnosti je každá fyzická osoba, která v nich **uplatňuje rozhodující vliv**. Rozhodující vliv v uvedených právnických osobách uplatňuje ten, kdo na základě vlastního uvážení, bez ohledu na to, zda a na základě jaké právní skutečnosti, může přímo nebo nepřímo prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání dosáhnout toho, že rozhodování statutárního nebo jiného řídicího orgánu právnické osoby odpovídá jeho vůli.

Vliv je směřován na **rozhodování statutárního nebo jiného řídicího orgánu** fundace či ústavu. Řídicím orgánem se rozumí orgán, který skutečně řídí příslušnou osobu, přičemž míří především na případy zahraničních fundací, kde nemusí existovat koncept statutárního orgánu. V dalším lze do značné míry odkázat na podrobný výklad v kapitolách 4.1.2. a 6.1.3. Analogicky lze také uvažovat o aplikaci vyvratitelné domněnky § 4 odst. 4 zákona o ESM. Ačkoli to právní úprava nestanovuje explicitně, lze mít za to, že rozhodující vliv ve fundaci (ústavu) má ten, kdo může jmenovat nebo odvolat většinu osob, které jsou členy jejich statutárního nebo obdobného řídicího orgánu, respektive jmenování nebo odvolání prosadit.

Pro účely zjišťování a evidování skutečných majitelů **není z hlediska evidující osoby nezbytné se pokoušet mezi jednotlivými formálními skutečnými majiteli nalézt skutečného majitele v materiálním smyslu**. Důvodem postavení těchto skutečných majitelů je s ohledem na § 6 zákona o ESM primárně jejich formální pozice. Podobně jako v případě náhradních skutečných majitelů u korporací (viz kapitolu 6.1.8.) by i v případě fundací a ústavů bylo v praxi nesnadné rozlišovat, zda skuteční majitelé podle § 6 zákona o ESM také naplňují charakteristiky uplatňování rozhodujícího vlivu podle § 5a odst. 2 zákona o ESM. Tuto úvahu v praxi není třeba vést.

Od výše uvedeného je třeba odlišit situace, kdy je zjišťován nepřímý skutečný majitel korporace (typicky obchodní společnosti), jejíž podíly drží fundace. Jak je popsáno v kapitole 6.1.1.5., jsou dva možné přístupy k identifikaci skutečného majitele takové korporace.

6.4. Právní uspořádání

Principiálně se při určování skutečných majitelů právních uspořádání postupuje **obdobně jako v případě fundací** dle předcházející kapitoly. Právním uspořádáním je třeba rozumět svěrenský fond a jeho zahraniční obdoby (např. anglosaský *trust*).

Určení skutečného majitele právního uspořádání je s ohledem na pravidla § 6 odst. 3 zákona o ESM jednoduché. **Pozice skutečného majitele právního uspořádání je primárně založena jeho formálním angažmá** ve vztahu k tomuto právnímu uspořádání. Vedle zřejmých formálních skutečných majitelů je pak třeba se případně zabývat i tím, zda mimo ně navíc neexistují nějakí jiní materiální skuteční majitelé.

6.4.1. Formální skuteční majitelé

Skutečnými majiteli **právního uspořádání** jsou **vždy** fyzické osoby v pozici:

- zakladatele,
- svěřenského správce,
- osoby oprávněné k výkonu dohledu nad správou právního uspořádání, která může jmenovat nebo odvolat svěřenského správce nebo obmyšleného (tzv. protektor),
- obmyšleného,
- osoby z okruhu osob, v jejichž hlavním zájmu bylo právní uspořádání zřízeno nebo je spravováno, není-li obmyšlený.

U osob v uvedených pozicích (podle § 6 zákona o ESM) se při určování skutečného majitele právního uspořádání nezjišťuje, zda reálně mají nějaký vliv na správu tohoto právního uspořádání. Skutečnými majiteli prostě jsou bez dalšího.

Skutečnými majiteli svěřenského fondu OMEGA III jsou na základě svých formálních pozic zakladatel fondu pan Cyril Dlouhý, obmyšlená Jiřina Dlouhá, svěřenský správce Jan Novák.

Pokud je v některé z výše uvedených pozic jiná **právníká osoba**, skutečným majitelem právního uspořádání bude **její skutečný majitel** (§ 6 odst. 4 zákona o ESM). Tento skutečný majitel bude na základě § 6 odst. 4 zákona o ESM bez dalšího opět pouze formálním skutečným majitelem právního uspořádání (byť by šlo o materiálního skutečného majitele právnické osoby v dané pozici).

Ve vztahu k svěřenským fondům a zahraničním svěřenským fondům je třeba upozornit na mechanismus automatického průpisu (§ 37 odst. 1 a 2 zákona o ESM), podle kterého dojde vždy k evidování fyzických osob ve vybraných pozicích jako skutečných majitelů. Evidující osoby tak budou ve značné míře zbaveny jakékoli další administrativy stran evidování. K automatickému průpisu blíže viz kapitolu 7.4.1.

6.4.1.1. Zakladatel

Skutečným majitelem na základě pozice zakladatele lze být, jen pokud je daná fyzická osoba **živá**. V případě úmrtí z pozice zakladatele skutečný majitel nevzejde. Jak bylo řečeno, zakladatel je jinak skutečným majitelem vždy, byť by již nemohl do fungování právního uspořádání jakkoli zasahovat.

6.4.1.2. Svěřenský správce

Formálními skutečnými majiteli jsou všichni svěřenští správci. Svěřenským správcem se rozumí i **osoba v obdobném postavení** v případě zahraničního zařízení podobného svěřenskému fondu.

V praxi mohou nastat situace, kdy po určitou dobu svěřenský fond nemusí mít svěřenského správce určeného. V takovém případě z této pozice logicky skutečného majitele určit nelze.

6.4.1.3. Protektor

Skutečným majitelem je každý člověk v pozici tzv. protektora.^{xxvi} Podstatné je vyhodnocení, zda je s touto pozicí spojena **možnost jmenovat či odvolat svěřenského správce nebo obmyšleného**. Osobu protektora nelze bez dalšího ztotožňovat s osobou vykonávající dohled podle § 1463 občanského zákoníku, která v rámci svěřenského fondu nemusí mít uvedené pravomoci.

6.4.1.4. Obmyšlený

Obmyšleným se rozumí jak obmyšlený, jemuž **již vzniklo právo na plnění** ze svěřenského fondu (srov. § 1459 občanského zákoníku), tak ten, který byl **zatím jen určen**, ale právo mu ještě nevzniklo. Vzhledem k povaze obmyšleného jakožto formálního skutečného majitele není relevantní, zda má na správu právního uspořádání vliv, ani to jaký benefit by mu mohl připadnout.

Není-li žádného obmyšleného, § 6 odst. 3 písm. e) zákona o ESM konečně hovoří o „okruhu osob, v jejichž hlavním zájmu bylo právní uspořádání zřízeno nebo je spravováno“. V zásadě jde o **zbytkovou skupinu osob**, které mohou být z hlediska dosažení transparentnosti právního uspořádání relevantní, pokud zde není žádný obmyšlený. To, zda jde o osoby, v jejichž hlavním zájmu bylo právní uspořádání zřízeno, nebo je spravováno, lze zjistit především ze statutu. Určující je **identifikovat záměr zakladatele**, tedy to, zda chtěl zřídit a nechat spravovat právní uspořádání především v zájmu těchto osob.

6.4.2. Materiální skuteční majitelé

Vedle zřejmých formálních skutečných majitelů je třeba se případně zabývat i tím, zda mimo ně navíc neexistují nějakí **jiní materiální skuteční majitelé**, tj. skuteční majitelé ve smyslu § 5a odst. 3 zákona o ESM. Většinou však budou všichni skuteční majitelé již pokryti s ohledem na jejich formální angažmá v právním uspořádání.

Materiální skutečný majitel právního uspořádání je každá fyzická osoba, která **uplatňuje rozhodující vliv na jeho správu**. Rozhodující vliv na správu právního uspořádání pak uplatňuje ten, kdo na základě vlastního uvážení, bez ohledu na to, zda a na základě jaké právní skutečnosti, může přímo nebo nepřímo prostřednictvím jiné osoby nebo právního uspořádání dosáhnout toho, že rozhodování svěřenského správce odpovídá jeho vůli (tj. vůli osoby s vlivem).

Vliv je směřován na **rozhodování svěřenského správce**. V dalším lze do značné míry odkázat na podrobný výklad v kapitolách 4.1.2. a 6.1.3. Analogicky lze také uvažovat o aplikaci vyvratitelné domněnky § 4 odst. 4 zákona o ESM. Ačkoli to právní úprava nestanovuje explicitně, lze mít za to, že rozhodující vliv na správu právního uspořádání má ten, kdo může jmenovat nebo odvolat svěřenského správce, respektive jmenování nebo odvolání prosadit.

Pro účely zjišťování a evidování skutečných majitelů **není z hlediska evidující osoby** (tj. svěřenského správce) **nezbytné se pokoušet mezi jednotlivými formálními skutečnými majiteli nalézt skutečného majitele v materiálním smyslu**. Důvodem postavení těchto skutečných majitelů je s ohledem na § 6 odst. 3 zákona o ESM primárně jejich formální pozice.

Od výše uvedeného je třeba odlišit situace, kdy je zjišťován nepřímý skutečný majitel korporace (typicky obchodní společnosti), jejíž podíly jsou spravovány v právním uspořádání. Jak je popsáno v kapitole 6.1.1.5., jsou dva možné přístupy k určení skutečného majitele takové korporace.

7. Evidování skutečných majitelů

Z hlediska evidující osoby se skutečný majitel zjišťuje především proto, aby mohla zajistit jeho **zápis do evidence skutečných majitelů**. K evidování se přistupuje poté, co je skutečný majitel zjištěn. K evidování údajů o skutečných majitelích slouží evidence skutečných majitelů.

Evidence skutečných majitelů je **informačním systémem veřejné správy**. Je vedena v elektronické podobě **příslušnými soudy**. Informační systém je centrálně spravován Ministerstvem spravedlnosti. Evidence skutečných majitelů **není veřejným rejstříkem ve smyslu rejstříkového zákona**, ačkoli z technického hlediska je provozována na platformě stejného informačního systému.

7.1. Kdo má evidenční povinnost

Evidenční povinnost podle § 9 odst. 1 zákona o ESM dopadá podle české právní úpravy na **právnícké osoby se sídlem na území České republiky** (§ 12 odst. 1 zákona o ESM) a **právní uspořádání s určitým vztahem k České republice** (§ 12 odst. 2 zákona o ESM). Současně je třeba reflektovat výjimky z těchto pravidel (§ 7 a § 12 odst. 3 zákona o ESM). Evidující osobou je přímo právnická osoba, za kterou jedná pověřená osoba (typicky člen statutárního orgánu). Evidující osobou v případě právního uspořádání je jeho svěřenský správce. V podrobnostech viz kapitola 5.3.

Zápis do evidence může být proveden pouze ve vztahu k těm entitám, jejichž skuteční majitelé se mají podle § 12 zákona o ESM evidovat. Pouze na tyto míří povinnost zjištění (§ 8 odst. 1 zákona o ESM) a evidování (§ 9 odst. 1 zákona o ESM) skutečného majitele. **Uvedené povinnosti nemají osoby vyjmenované v § 7 zákona o ESM, ani zahraniční právnické osoby**. Tyto subjekty současně nemohou ani provést dobrovolný zápis do evidence.

Od osob s evidenční povinností lze odlišit subjekty, které zápis zajistit či iniciovat mohou. Předně zápis může iniciovat **kdokoli, kdo na něm osvědčí právní zájem** a doloží nezbytné písemnosti (§ 26 odst. 3 zákona o ESM). Lze tak však učinit až po **15 dnech ode dne, kdy evidující osobě vznikla evidenční povinnost**, tj. až po 15 dnech po prodlení v plnění této povinnosti. Takový návrh může být podán zejména skutečným majitelem. Právo iniciovat řízení o zápisu (respektive změně či výmazu zapsaných údajů) má ale také např. osoba, které sice **není skutečným majitelem**, ale je stále v evidenci jako skutečný majitel **vedena**. Po uplynutí příslušné lhůty proto může i ona podat návrh na svůj výmaz, aniž by nutně současně navrhovala zápis nového skutečného majitele. O novém skutečném majiteli ostatně nemusí mít žádné informace.

Specificky pamatuje § 26 odst. 2 zákona o ESM na možnost zajištění zápisu skutečného majitele u založených (nevzniklých) právnických osob nebo zřízených (nevzniklých) svěřenských fondů. K zápisu skutečného majitele však v takových případech logicky nedojde dříve než spolu se vznikem právnické osoby nebo svěřenského fondu.

7.1.1. Řízení o existenci evidenční povinnosti

S ohledem na existenci **materiálního testu absence skutečného majitele** v § 7 odst. 1 písm. b) zákona o ESM je v § 33a zákona o ESM upraveno zvláštní řízení, v kterém soud může **rozhodnout o tom, že právnická osoba skutečného majitele má** (a zda se na ní následně vztahuje evidenční

povinnost), či nikoli. Předmětem řízení může být otázka, týkající se jak právnické osoby uvedené ve výčtu § 7 odst. 2 zákona o ESM ve znění návrhu, tak teoreticky i osob na tomto seznamu neuvedených. Řízení nelze vést o osobách uvedených v § 7 odst. 1 písm. a) zákona o ESM, protože u nich je jednoznačně stanoveno, že skutečného majitele nemají.

Cílem řízení je **konstatovat, zda právnická osoba spadá pod režim § 7 odst. 1 písm. b) zákona o ESM**. Toto konstatování bude pro dotčené právnické osoby významné při jednání s třetími stranami, zejména s povinnými osobami dle AML zákona nebo s orgány veřejné správy (např. v rámci dotačního řízení). Potvrzení skutečnosti, že právnická osoba je osobou podle § 7 odst. 1 písm. b) zákona o ESM a nemá skutečného majitele, znamená, že u takové právnické osoby se skutečný majitel nezjišťuje ani neeviduje.

Řízení může hrát roli i v případě, kdy se sice má za to, že subjekt spadá pod výjimku § 7 zákona o ESM, ale ve skutečnosti tomu tak není. Mohou nastat situace, kdy se v evidenci **zobrazuje informace, že daná právnická osoba evidenční povinnost nemá, byť ji má**. Z praktického hlediska taková právnická osoba ani nemůže vyplnit návrhový formulář, protože informační systém ji nerozpozná jako evidující osobu. Právnická osoba však může iniciovat řízení podle § 33a zákona o ESM, a to s cílem vyjasnění, že pod režim zákona o ESM spadá. V důsledku takového konstatování dojde k **technické úpravě v informačním systému** a daný subjekt bude moci standardně zajistit zápis skutečného majitele.

Soudem příslušným k vedení řízení je soud, který by byl příslušný k zápisu (podle § 19 zákona o ESM), tj. **podle sídla právnické osoby**. Řízení může soud zahájit buď na návrh právnické osoby, která tvrdí, že spadá pod danou výjimku, nebo **i bez návrhu**, je-li to vhodné k ochraně práv třetích osob. Třetími osobami lze rozumět ty, které mají či mohou mít vztah k evidující osobě, ale také případně širší veřejnost, může-li být nejasná pozice právnické osoby v rozporu s veřejným zájmem (s ohledem na povahu a poměry právnické osoby, které se nesrovnalost týká). Účastníkem řízení je pouze právnická osoba, o kterou se jedná. Proti rozhodnutí je přípustné odvolání.

Pro návrh na zahájení řízení není stanovena speciální forma jako v případě formulářového návrhu na zápis. Návrh se podá v souladu s občanským soudním řádem. Navrhovatel by měl logicky spolu s návrhem doložit, na základě čeho se domnívá, že spadá pod režim výjimky. Návrh není zpoplatněn.

Absence evidenční povinnosti se v návaznosti rozhodnutí deklaruje i prostřednictvím informačního systému evidence skutečných majitelů. Soud do 3 dnů ode dne, kdy usnesení nabylo právní moci, zajistí uveřejnění takové skutečnosti prostřednictvím webového rozhraní evidence. Uživatelé evidence seznají, že právnická osoba je z evidenční povinnosti vyňata; to je zajištěno informativní hláškou při vyhledání daného subjektu v evidenci. Z hlášky je zřejmé, že subjekt podle § 7 zákona o ESM nemá skutečného majitele a tedy ani evidenční povinnost.

7.2. Kdy zajistit zápis

Stejně jako zjišťování skutečného majitele je i jeho evidování obvykle **opakující se proces** (být samozřejmě v některých případech ke změnám nemusí docházet často). Evidenční povinnost se vztahuje nikoli jen na zápis prvních zjištěných skutečných majitelů, ale samozřejmě také na jakékoli další změny.

Zápis je třeba iniciovat ve lhůtě **bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti**. Je třeba reagovat na okamžik, kdy se osoba stala skutečným majitelem (nebo jím být přestala), popřípadě na okamžik, ke kterému nastala změna důvodů či skutečností zakládajících jeho pozici.

Lhůtu bez zbytečného odkladu je třeba vykládat ve vazbě na konkrétní situaci. Zápis obecně nemusí být zajištěn ihned po rozhodné skutečnosti. Evidující osoba bude zpravidla potřebovat určitý čas, aby změnu vyhodnotila a administrovala. Tento **proces by neměl být zbytečně zdržován**, mělo by být postupováno efektivně. Na druhou stranu v některých situacích může být určitý odklad plnění evidenční povinnosti okolnostmi odůvodnitelný (viz např. kapitolu 6.1.1.7.).

V širším kontextu právní úpravy je třeba zdůraznit, že povinnost zajistit evidování správných údajů sice směřuje vůči evidující osobě, ale sama evidující osoba údaje do evidence nezapisuje a rychlost případného faktického zápisu může ovlivnit jen částečně. Podle § 9 odst. 1 zákona o ESM je proto **podstatné, kdy evidující osoba učiní formální úkon (podání návrhu nebo žádosti), který ke splnění povinnosti směřuje**. Jinak řečeno, splněním evidenční povinnosti je již sama iniciace procesu zápisu, pokud následně k zápisu na základě takového popudu skutečně dojde.

Je také třeba zohlednit existenci institutu automatického průpisu, který v mnoha případech v zásadě evidující osoby fakticky zbavuje aktivního plnění evidenční povinnosti (§ 9 odst. 2 zákona o ESM). V podrobnostech viz kapitolu 7.4.

7.2.1. Přechodná ustanovení zákona o ESM

Zákon o evidenci skutečných majitelů upravuje **několik přechodných ustanovení** ve vztahu k osobám, které vznikly před účinností zákona o ESM (před 1. 6. 2021). Tyto osoby měly povinnost zapsat své skutečné majitele již podle **předchozí právní úpravy rejstříkového zákona**.^{xxvii} S ohledem na právní úpravu zákona o ESM bylo třeba, aby evidující osoby vyhodnotily, zda zápis v evidenci odpovídal požadavkům nové legislativy, případně zápis uvedly do souladu s těmito požadavky.

K okamžiku zpracování této aktualizované Příručky (1. 10. 2022) již veškeré lhůty přechodných ustanovení zákona o ESM uplynuly. Dne 1. 10. 2022 nabyla účinnosti také novela ZESM, které obsahuje vlastní přechodná ustanovení. Přechodná ustanovení novely ZESM jsou rozebrány v další kapitole 7.2.2. Informace uvedené v této kapitole v současnosti již nebudou příliš relevantní.

Uvedení zápisu do souladu se zákonem o ESM se v praxi týkalo především požadavku na zápis popisu **struktury vztahů**,^{xxviii} pokud v daném případě existuje. Údaj o dni, od kterého je osoba skutečným majitelem, netřeba u dříve zapsaných skutečných majitelů dopisovat; za tento den se považuje o **den, k němuž byl proveden zápis skutečného majitele do původní evidence** (§ 59 odst. 5 zákona o ESM). Potřebu úpravy zápisu může též vyvolat zohlednění pravidel určování náhradního skutečného majitele, zejména § 5 odst. 3 zákona o ESM (je-li korporace ovládána jinou korporací, jejími náhradními skutečnými majiteli obecně nebudou osoby v jejím vrcholném vedení, ale osoby ve vrcholném vedení osoby s rozhodujícím vlivem); viz kapitolu 6.1.8.2.1.

Ve specifických případech může být **fyzická osoba, která podle předchozí právní úpravy neměla postavení skutečného majitele**, vyhodnocena jako skutečný majitel podle zákona o ESM. V takovém případě se jako den, od kterého je fyzická osoba skutečným majitelem, zapíše **1. 6. 2021 (datum nabytí účinnosti zákona o ESM)**.

Zajistit, aby byly evidované údaje v souladu s požadavky nové právní úpravy, je třeba ve lhůtách podle § 60 zákona o ESM.

7.2.1.1. Právnícké osoby mimo obchodní korporace (a právní uspořádání)

V případě právníckých osob, které nejsou obchodními korporacemi (zejména spolky, fundace, ústavy, obecně prospěšné společnosti) a v případě právních uspořádání, bylo třeba, aby byl zápis jejich skutečného majitele **zajištěn do 1. 12. 2021**, pokud do 31. 5. 2021 žádného skutečného majitele nezapsaly (§ 60 odst. 1 zákona o ESM). Do uvedené lhůty bylo třeba iniciovat zápis, tedy podat návrh soudu či žádost notáři. Ve většině těchto případů však byl **v praxi evidenční povinnost nahrazena automatickým průpisem**.

Nadto pokud v uvedených případech byl zápis podle předchozí právní úpravy rejstříkového zákona proveden, měly příslušné evidující osoby čas na uvedení zápisu do souladu s požadavky zákona o ESM **do 1. 6. 2022** (§ 60 odst. 2 zákona o ESM).

7.2.1.2. Obchodní korporace

Obchodní korporace, které **v řádných termínech zajistily zápis** podle předchozí právní úpravy rejstříkového zákona, měly zápis v evidenci uvést do souladu s požadavky zákona o ESM **do 1. 12. 2021** (§ 60 odst. 3 zákona o ESM). Do uvedené lhůty je třeba iniciovat zápis, tedy podat návrh soudu či žádost notáři. Termíny pro podání návrhu na řádný zápis dle předchozí právní úpravy byly:

- do 1. 1. 2019, vznikla-li obchodní korporace **do 31. 12. 2017**,
- bez zbytečného odkladu po vzniku obchodní korporace, vznikla-li **od 1. 1. 2018** (orientačně do 15 dní).

Obchodní korporace, které v daných lhůtách své skutečné majitele podle předchozí právní úpravy **neevidovaly**, beneficium přechodného období nemají a musí proto své skutečné majitele **řádně evidovat bez zbytečného odkladu** (§ 9 odst. 1 zákona o ESM) po nabytí účinnosti zákona o ESM, tedy od 1. 6. 2021.

7.2.2. Přechodná ustanovení novely ZESM

Novela ZESM nabyla účinnosti 1. 10. 2022 a přinesla několik podstatných změn, na které musí řada právníckých osob, především korporací, reagovat **doplněním či revizí zápisu** v evidenci skutečných majitelů. Novela ZESM pro tyto účely nastavuje relativně **komplexní přechodná období**.

7.2.2.1. Zvláštní režim v říjnu 2022

Podle novely ZESM Ministerstvo spravedlnosti během října 2022 prostřednictvím nastavení informačního systému evidence zajistí několik **plošných změn v databázi**. Konkrétně:

- přepočítání a přepsání automatických průpisů dle nových pravidel u subjektů, u nichž byl automatických průpis nastaven před 1. 10. 2022,
- zajištění automatických průpisů u subjektů, které mají evidenční povinnost až od 1. 10. 2022 (tj. např. SVJ či církve), a

- přepsání (přejmenování) zapsaných údajů tak, aby bylo dosaženo souladu s novou právní úpravou, respektive její terminologií.

V návaznosti na zrušení pojmů „koncový příjemce“ a „osoba s koncovým vlivem“ dochází v zápisech k jejich automatizovanému nahrazení obecným pojmem „skutečný majitel podle § 4 zákona č. 37/2021 Sb.“, respektive „skutečný majitel podle § 5a zákona č. 37/2021 Sb.“. Stejně je pojem „podíl na prospěchu“ nahrazen pojmem „podíl“. Nevzniká proto potřeba v tomto ohledu zápisy upravovat manuálně (návrhy či žádostmi o zápis).

Ministerstvo má na uvedené změny **celý měsíc říjen**. V tomto období novela ZESM **omezuje možnost provádění nových zápisů do evidence**. To je dáno potřebou zajistit řádné technické provedení přepisů a automatických průpisů. Aby tato programová operace mohla co nejlépe proběhnout, je třeba, aby po dané období nedocházelo k manuálním zásahům do databáze. V průběhu října, především na jeho začátku, tak budou zapsány pouze údaje na základě návrhů došlých soudu (žádostí došlých notářů) do 31. 9. 2022. Návrhy a žádosti došlé již za účinnosti novely ZESM, vytvořené s pomocí formuláře dostupného od 1. 10. 2022, budou moci být promítnuty do evidence až od listopadu.

Uvedené neznamena, že by evidující osoby nemohly v průběhu října 2022 podávat návrhy na zápis či o něj žádat notáře, ale pouze to, tyto návrhy a žádosti budou zpracovány až posléze (po 31. 10. 2022). Návrhy či žádosti o zajištění automatického průpisu podle § 41. odst. 2 zákona o ESM přechodným režimem dotčeny nejsou.

K návrhu nebo žádosti o zápis podávaným od 1. 10. 2022 je třeba využít návrhový formulář dostupný od 1. 10. 2022. Bude-li návrh či žádost po 30. 9. 2022 podána na starém formuláři (dostupném do 30. 9. 2022), bude takový návrh soudem odmítnut s ohledem na nesrozumitelnost (obdobně notář žádosti nevyhoví).

7.2.2.2. Subjekty s evidenční povinností od 1. 10. 2022

V případě subjektů, o nichž do 30. 9. 2022 platilo, že skutečného majitele nemají (SV, církve atd.), se stanovuje **6 měsíční lhůta na zajištění zápisu skutečného majitele**. Současně je však třeba vnímat, že u drtivé většiny těchto subjektů **bude splnění evidenční povinnosti zajištěno** prostřednictvím automatického průpisu, a to **v průběhu října 2022**. Jakmile k automatickému průpisu dojde, dané subjekty budou ve standardním režimu a dopadnou na ně všechny pravidla zákona o ESM i jiných zákonů (AML zákon, zákon o zadávání veřejných zakázek aj.).

Pokud k automatickému průpisu nedojde (zpravidla proto, že členové statutárního orgánu nejsou v rozporu se zákonem zapsáni ve veřejném rejstříku nebo vedeni v registru osob), má právnická osoba 6 měsíců na zajištění zápisu. Do doby zajištění zápisu, nejdéle však do **1. 4. 2023**, jsou vůči těmto subjektům pozastaveny mechanismy řešící či reagující na nesrovnalosti v evidenci skutečných majitelů podle zákona o ESM, stejně jako potřebu zjišťování skutečného majitele prostřednictvím evidence (např. podle AML zákona či zákona o zadávání veřejných zakázek).

7.2.2.3. Subjekty vzniklé během října 2022

Jak bylo uvedeno, v říjnu 2022 není možné manuální zásahy do evidovaných dat. Proto se v případě právnických osob a právních uspořádání vzniklých v tomto období neuplatní

standardní povinnosti evidování a zjišťování skutečného majitele z evidence skutečných majitelů, a to pouze do konce října 2022.^{xxix}

K zápisu by u dotčených evidujících osob mělo dojít na **začátku listopadu 2022**, případně i dříve, uplatní-li se vůči nim režim automatického průpisu.

7.2.2.4. Subjekty vzniklé před 1. 10. 2022

V případě právnických osob, které vznikly před účinností novely ZESM, je třeba rozlišovat, zda řádně splnily evidenční povinnost podle právní úpravy účinné do 30. 9. 2022. **Pokud povinnost neplnily, žádné přechodné období se na ně nevztahuje** a musí zápis svého skutečného majitele zajistit standardně bez zbytečného odkladu.

Subjekty, které **evidenční povinnost řádně splnily**, mají do **1. 4. 2023** zápis uvést do souladu s novou právní úpravou (účinnou od 1. 10. 2022).^{xxx} Míří se především na zohlednění revidovaného vymezení skutečného majitele podle § 4 zákona o ESM. V některých případech bude nutné určit nově jako skutečné majitele další osoby. Především obchodní korporace s komplikovanou vlastnickou a řídicí strukturou by proto měly prověřit, jak se změna legislativy promítla do určení jejich skutečného majitele.^{xxxi}

V případě osob, které se skutečnými majiteli stávají až podle právní úpravy účinné od 1. 10. 2022, se jako den, od kterého jsou skutečným majitelem, zapíše 1. 10. 2022.

Subjekty, které evidenční povinnost před 1. 10. 2022 řádně splnily, jsou **osvobozeny od soudního poplatku** za jeden první návrh na zápis doručený za účinnosti navrhovaného zákona, za podmínky, že v řízení o návrhu bylo věcně rozhodnuto. Pokud soud návrh na zápis odmítne, beneficium osvobození se nevyčerpá. Osvobození od soudního poplatku lze využít nejpozději do 1. 4. 2023. Pro úplnost lze dodat, že zápisy provedené notářem žádnému osvobození nepodléhají.

Po dobu, než dotčené právnické osoby doplní zápis dle požadavků novelizované právní úpravy, **nejsou vystaveny negativním důsledkům případného neaktuálního stavu zápisu způsobeného nepřizpůsobením se nové právní úpravě**. Pokud stav zápisu 1. 10. 2022 odpovídá požadavkům právní úpravy účinné k 30. 9. 2022, nebudou na právnickou osobu dopadat kontrolní a sankční mechanismy, Tento ochranný režim skončí dnem prvního zápisu do evidence po 1. 10. 2022, nejpozději však 1. 4. 2023.^{xxxii} Po dobu popsáného ochranného režimu jsou pozastaveny i soukromoprávní následky podle § 52 a násl. zákona o ESM. Efekt předmětných ustanovení se nepozastavuje generálně, ale jen vůči těm osobám, které jsou skutečnými majiteli podle právní úpravy účinné od 1. 10. 2022.

7.3. Jak zajistit zápis

Zápis skutečného majitele lze provést jednak prostřednictvím **soudu** (v soudním řízení), jednak prostřednictvím **notáře**. Notář a soud jsou z hlediska zápisu údajů do evidence skutečných majitelů zásadně rovnocennými autoritami (soudu je vyhrazeno řešení nesrovnalostí v evidenci skutečných majitelů). Notářské zápisy nepodléhají přímé kontrole či revizi soudu.

Vedle výše uvedených způsobů aktivního zápisu je též třeba pamatovat na mechanismus **automatického průpisu**, který v některých případech nastává bez aktivity evidující osoby.

Prostřednictvím automatického průpisu lze dosáhnout splnění evidenční povinnosti bez potřeby vyvíjení jakékoli aktivity (§ 9 odst. 2 zákona o ESM). Blíže k automatickému průpisu v kapitole 7.4.

7.3.1. Zápis soudem

Soudní řízení o zápisu skutečného majitele je značně standardizované, preferující elektronickou komunikaci.

Řízení o zápisu vede příslušný soud, tj. **krajské soudy** (s výjimkou Krajského soudu v Praze) a **Městský soud v Praze**. Místní příslušnost se standardně určuje podle sídla právnické osoby, v případě právního uspořádání podle obecného soudu svěřenského správce (§ 19 zákona o ESM).^{xxxiii}

7.3.1.1. Návrh na zápis

Řízení může být zahájeno pouze na návrh. Návrh primárně podává **evidující osoba**. Návrh však také může podat **kdokoli, např. i skutečný majitel**, a to za podmínek § 26 odst. 3 zákona o ESM. Podle § 26 odst. 2 zákona o ESM může návrh na zápis skutečného majitele u založené (nevzniklé) právnické osoby podat její zakladatel. Využití uvedeného pravidla však v praxi nebude účelné, bude-li připadat v úvahu automatický průpis.

Návrh se povinně podává v **elektronické podobě**, což znamená prostřednictvím datové schránky navrhovatele nebo s uznávaným elektronickým podpisem. Pouze v případě právnické osoby jiné než obchodní korporace a u právního uspořádání je možné podat návrh i v **listinné podobě**; pak musí být podpis navrhovatele **úředně ověřen**. Podává-li návrh za navrhovatele právní zástupce, musí být přiložena **plná moc**. Plná moc musí být minimálně v té formě, jaká je požadována pro návrh sám (viz § 441 odst. 2 občanského zákoníku). S ohledem na požadavky na formu návrhu je tedy třeba, aby byla elektronická plná moc podepsána uznávaným elektronickým podpisem, respektive aby byl podpis na listinné plné moci úředně ověřen, případně následně provedena autorizovaná konverze (v případě elektronického návrhu).

Návrh lze podat pouze s využitím elektronického formuláře, který se vyplňuje na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti (<https://esm.justice.cz/>). Vyplněný formulář je následně třeba stáhnout (ve formátu PDF) a zaslat příslušnému soudu.

7.3.1.2. Průběh řízení

O návrhu vede soud **řízení**. Účastníkem řízení je zpravidla pouze **evidující osoba**. Pokud návrh nepodala evidující osoba, ale někdo, kdo na zápisu doložil právní zájem, je účastníkem evidující osoba a tento navrhovatel (§ 27 zákona o ESM).

Soud nejprve vyhodnocuje, zda nejsou dány **formální důvody pro odmítnutí** návrhu (§ 28 zákona o ESM). Zásadními podmínkami, aby mohlo být přistoupeno k přezkoumávání obsahu návrhu, je především tzv. aktivní legitimace (§ 26 zákona o ESM) a doložení nutných písemností (§ 23 zákona o ESM). Odmítnutí návrhu umožňuje rozhodnout o stejné věci znovu, budou-li v rámci nového návrhu odstraněny vyjmenované překážky. **Soud není povinen vyzývat k odstranění vad návrhu**. Soud však navrhovateli sděluje, jaké nedostatky vedly k odmítnutí návrhu.

Vedle odmítnutí návrhu může také dojít k **zastavení řízení**, typicky z důvodu **nezaplacení soudního poplatku** podle § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Zastavení řízení v takovém případě bude předcházet výzva k zaplacení včetně stanovení přiměřené lhůty.

Poplatky za návrh na zápis údajů do evidence skutečný majitelů (stejně jako za jakoukoli jejich změnu) soudem jsou stanoveny v položce 11 přílohy zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Poplatek je stanoven **ve trojí výši** s ohledem na právní formu osoby, jejíž skutečný majitel má být zapsán.

- Poplatek 4 000 Kč v případě obchodní korporace (mimo bytové a sociální družstvo).
- Poplatek 2 000 Kč v případě fundace (nadace, nadační fond, obecně prospěšná společnost), ústavu a právního uspořádání.
- Poplatek 500 Kč v případě spolku a bytového a sociálního družstva.

Soudní poplatky jsou vyšší než odměna notáře v obdobných případech zápisu skutečného majitele.

Evidence skutečných majitelů funguje na tzv. registračním principu s omezením vyšetřovací zásady. Soud provádí pouze omezený materiální přezkum návrhu. **Soud neprovádí věcný přezkum skutkového a právního stavu**, který je návrhem tvrzen, ale posuzuje, zda jsou tvrzené údaje dostatečně doloženy, zda je tvrzený stav podložen. Vedle písemností doložených navrhovatelem soud vychází také z údajů, které mu jsou dostupné z jemu přístupných informačních systémů veřejné správy (registr osob, registr obyvatel, veřejný rejstřík atd.).

7.3.1.3. Rozhodnutí

Soud rozhoduje usnesením. Usnesení, kterým soud návrh odmítne, nepředstavuje pro navrhovatele překážku věci rozsouzené. Může se tedy následně **obrátit na soud znovu** nebo požádat o zápis **kteréhokoli notáře**.

Podle § 30 odst. 2 zákona o ESM je možné podat odvolání jednak vůči **zamítavým věcným rozhodnutím**, při kterých soud provádí posouzení ve smyslu § 29 zákona o ESM, jednak vůči rozhodnutím, při kterých soud **zkoumá právní zájem navrhovatele** podle § 26 odst. 3 zákona o ESM (návrh podává někdo jiný než evidující osoba). Proti jiným rozhodnutím (typicky odmítnutí návrhu podle § 28 zákona o ESM) odvolání přípustné není. V takovém případě lze podat **pouze námitky** ve smyslu § 9 odst. 2 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů.

Soudu není stanovena žádná pořádková lhůta, v které by měl rozhodnout. Soud má pouze **ve lhůtě 5 pracovních dnů** ode dne nabytí právní moci usnesení o návrhu na zápis **provést zápis do evidence**. Pro navrhovatele proto bude obecně efektivnější obrátit se s žádostí o zápis na notáře, který je povinen zápis provést do **3 pracovních dnů** ode dne doručení žádosti.

7.3.1.4. Návrh na znepřístupnění některých údajů

Pouze se zápisem soudem je spojena specifická možnost navrhopat v úzce vymezených případech **znepřístupnění údajů** o skutečných majitelích (§ 32 zákona o ESM). Důvodem pro znepřístupnění údajů o skutečném majiteli bude pouze jeho **neúplná svéprávnost**, ať už

daná věkem, nebo omezením svéprávnosti. U těchto osob lze dovodit vyšší zájem na ochraně jejich soukromí. Soud bude dále, v rámci těchto případů, posuzovat, zda není znepřístupnění v rozporu s veřejným zájmem a bude určovat, v jaké míře dojde ke znepřístupnění.

Principiálně se nezletilci, popř. osoby pod opatrovnictvím, mohou ocitnout v pozici skutečného majitele v důsledku vlastnictví podílu. Relevantní podíl mohou např. zdědit.

Návrh na znepřístupnění je třeba podat za obdobných podmínek jako návrh na zápis. Je také třeba využít návrhový formulář (jde o formulář pro návrh na zápis, ve kterém je možné vyznačit údaje, které by podle navrhovatele měly být znepřístupněny).

7.3.2. Zápis notářem

Zápisy prováděné notářem mají oproti zápisům prostřednictvím soudu z uživatelského hlediska několik výhod. Předně je celý proces **méně formální** než zápis soudem, čímž je také rychlejší. Ze strany notáře lze očekávat **individuálnější** a více **klientsky orientovaný** přístup. Evidující osoba si může zvolit libovolného notáře, který danou službu nabízí.

Na základě řádně doložené žádosti jakékoli oprávněné evidující osoby notář **vydá osvědčení pro zápis a následně zápis také dálkovým přístupem provede**. Není třeba vyplňovat návrhový formulář, není vedeno řízení. Notář je, na rozdíl od soudu, limitován lhůtou 3 dnů od doručení žádosti, ve které má zápis provést (soud v řízení lhůtu stanovenou nemá). Zápis notářem je levnější.

Notáři náleží, podle položek S a ZA vyhlášky č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif), **odměna jednak za samotný úkon zápisu (300,- Kč), jednak za vydání osvědčení pro zápis** údajů do evidence. Odměna za osvědčení pro zápis je různá podle složitosti situace.

- Odměna 2 200 Kč za vydání osvědčení v případě skutečného majitele obchodní korporace, s výjimkou bytového a sociálního družstva, jsou-li předmětem zápisu v rámci popisu struktury vztahů údaje o více než 4 osobách nebo právních uspořádáních v ní vystupujících.
- Odměna 800 Kč za vydání osvědčení v případě skutečného majitele obchodní korporace, s výjimkou bytového a sociálního družstva, neexistuje-li struktura vztahů nebo nejsou-li předmětem zápisu v rámci popisu struktury vztahů údaje o více než 4 osobách nebo právních uspořádáních v ní vystupujících.
- Odměna 1 200 Kč za vydání osvědčení v případě skutečného majitele právního uspořádání, ledaže je zřízeno za veřejně prospěšným účelem.
- Odměna 700 Kč za vydání osvědčení v případě skutečného majitele fundace, ústavu, obecně prospěšné společnosti a právního uspořádání zřízeného za veřejně prospěšným účelem.
- Odměna 200 Kč za vydání osvědčení v případě skutečného majitele jiné než obchodní korporace a bytového a sociálního družstva.

7.3.3. Doložení skutečností určených k zápisu

V § 23 zákona o ESM jsou demonstrativně stanoveny **písemnosti**, kterými lze návrh soudu či žádost notáři zejména **doložit**. Zapisované skutečnosti musí mít v něčem oporu, musí z něčeho plynout. Níže uvedené se vztahuje jak na soudní řízení, tak na postup u notáře.

V rámci dokládaných písemností lze rozlišovat mezi těmi, které primárně dokládají **identifikační údaje skutečného majitele** a mezi těmi, které dokládají **postavení skutečného majitele** nebo **strukturu vztahů**. Není však nezbytné, aby každá z těchto skutečností byla doložena samostatnou písemností.

Ve vztahu k ověření totožnosti skutečného majitele lze rozlišovat, zda jde o osobu **českou** či **zahraniční**. Předložení dokladu je nezbytné jen tehdy, nemůže-li si soud nebo notář totožnost ověřit přímo sám prostřednictvím jemu přístupné databáze veřejné správy. V případě osob vedených v evidenci obyvatel tedy není nezbytné totožnost dokládat. U zahraničních fyzických osob § 23 odst. 2 zákona o ESM demonstrativně uvádí možné dokládající písemnosti, přičemž mezi nimi není stanovena žádná preference. Uvedené možnosti nejsou výhradní. Lze tedy uvažovat i o jiných způsobech doložení totožnosti; bude vždy záležet na přístupu a vyhodnocení konkrétní věci soudem nebo notářem. U cizinců je též potřeba vnímat specifika tohoto, co se u nich zapisuje, respektive to, že u nich některé údaje z povahy věci neexistují (viz kapitolu 7.5.1.).

I v případě písemností k doložení postavení skutečného majitele, popřípadě struktury vztahů, § 23 odst. 3 zákona o ESM nabízí jen příkladný výčet. Skutečnosti lze tedy doložit i jinými dokumenty.

- Výpis z veřejného rejstříku (včetně sbírky listin) nebo ze zahraniční evidence obdobné veřejnému rejstříku nebo evidenci skutečných majitelů,
- zakladatelské právní jednání,
- seznam společníků,
- rozhodnutí orgánu o vyplacení podílu na zisku, jiných vlastních zdrojích nebo likvidačním zůstatku,
- prohlášení společníků o jednání ve shodě,
- prohlášení evidující osoby nebo skutečného majitele o postavení skutečného majitele nebo struktury vztahů, jsou-li založeny na právní skutečnosti, kterou nelze doložit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze rozumně požadovat,
- prohlášení evidující osoby nebo skutečného majitele o postavení skutečného majitele nebo struktury vztahů, nejsou-li založeny na právní skutečnosti.

Je třeba zdůraznit, že je omezena možnost dokládat zapisované skutečnost pouze **čestným prohlášením**. To připadá v úvahu pouze ve **specifických případech**, v zásadě tehdy, nelze-li skutečnost doložit jinak. Prohlášeními ve smyslu § 23 odst. 3 písm. f) a g) zákona o ESM se prohlašuje o skutečnostech zakládajících postavení skutečného majitele, nikoli přímo o tom, že někdo je skutečným majitelem. Je v souladu se smyslem právní úpravy umožnit případně doložit čestné prohlášení nikoli jen evidující osoby, ale i osoby s rozhodujícím vlivem (zvláště je-li skutečný majitel určován podle § 5 odst. 3 zákona o ESM).

Při zápisu náhradního skutečného majitele je třeba též doložit, že je dán **důvod pro stanovení náhradního skutečného majitele**. Je tedy třeba doložit, z čeho plyne, že jiného skutečného

majitele určit nelze. Z povahy věci nelze požadovat, aby evidující osoba prokázala negativní skutečnost, tedy že určitá skutečnost neexistuje. V daném kontextu tak evidující osoba dokládá, na základě čeho usoudila, že skutečného majitele nemá. Obvykle bude mít takový závěr **oporu přímo ve veřejném (nebo obdobném) rejstříku** nebo např. v **seznamu společníků**, ze kterých bude zřejmé, že podíly pozici skutečného majitele nezakládají. Jde-li o případ, kdy se evidující osobě nepodaří skutečného majitele určit v důsledku nedostatku informací, měla by jednak **důvod jasně pojmenovat** (např. neposkytnutí součinnosti ze strany určité osoby) a jednak **popsat kroky**, které ke zjištění učinila.

Dokládat obecně není třeba informace, které jsou pro soud a notáře dostupné z jiných jim dostupných informačních systému veřejné správy (např. z veřejného rejstříku). Z praktického hlediska je však vhodné v některých případech zapisující instituci na tento zdroj upozornit (odkázat).

Souhlas skutečného majitele se svým zápisem se obecně nedokládá; **k zápisu není třeba**. Specifickou situací však je, pokud by mělo podle návrhu či žádosti dojít k uveřejnění údajů o skutečném majiteli nad rámec povinně uveřejňovaných údajů (§ 23 odst. 5 zákona o ESM). K tomuto již souhlas skutečného majitele třeba je.

K návrhu či žádosti postačí dokládat **prosté kopie** dokladových písemností. V případě, že jde o písemnosti v **cizím jazyce**, je obecně třeba předložit jednak **kopii originálního znění**, jednak jejich **prostý překlad do českého jazyka**. Soud přitom může navrhovateli sdělit nebo na své úřední desce stanovit, že překlady z některých jazyků nevyžaduje. Ani notář nemusí po žadateli vždy požadovat překlady, sejde na jeho konkrétním přístupu.

7.3.4. Změna a výmaz skutečného majitele

Hovoří-li se výše o **zápisu**, rozumí se tím jak **provedení prvního zápisu** skutečného majitele určité právnické osoby nebo právního uspořádání, tak **provedení následných změn** v zapsaných údajích. Změnou se rozumí typicky to, že skutečný majitel bude nahrazen novým skutečným majitelem, k dosavadním skutečným majitelům bude doplněn nový nebo naopak některý z nich vymazán. Změnou je také to, že dojde k úpravě skutečností zakládajících postavení skutečného majitele, aniž by došlo ke změně jeho samého.

Evidující osoba má zajistit, aby v evidenci zapsané **platné údaje odpovídaly skutečnosti** (§ 9 odst. 1 zákona o ESM). Platnými údaji se pak rozumí údaje aktuálně evidované, tedy nikoli historické, již změněné či vymazané údaje. Z povahy věci již nelze provádět změny v neaktuálních údajích.

Změny údajů v základních registrech (např. změny jmen nebo adres) se v evidenci skutečných majitelů promítají automaticky. Aktualizace dat ze základních registrů plyne z povahy evidence skutečných majitelů jakožto informačního systému veřejné správy.

Pro **výmaz** skutečného majitele, ve smyslu vymazání všech vedených údajů, je důvod v zásadě až ve chvíli, kdy právnická osoba nebo právní uspořádání **zanikly**. Ve většině takových případů však dojde k vymazání prostřednictvím mechanismu automatického průpisu (§ 39 zákona o ESM).

7.4. Automatický průpis

Automatický průpis je mechanismus přebírání některých údajů z veřejných rejstříků, z evidence svěřenských fondů a z registru osob do evidence skutečných majitelů. Fyzické osoby vedené zejména ve **veřejném rejstříku** v určitých pozicích jsou s ohledem na naplnění zákonných předpokladů **automaticky propsány jako skuteční majitelé**. Automatický průpis zajišťuje sám informační systém. Automatický průpis je pro evidující osoby bezplatný.

Pravidla automatického průpisu (§ 37 a násl. zákona o ESM) vycházejí především z úpravy vyvratitelných a nevyvratitelných domněnek podle § 4 a 6 zákona o ESM. Podle těchto ustanovení se má za to, nebo platí, že určitá osoba ve formálně zjistitelné pozici je skutečným majitelem. Při automatickém průpisu se jako den vzniku či zániku postavení propsaného skutečného majitele zapíše den zápisu či výmazu dané skutečnosti do veřejného rejstříku (či registru osob); takto propsaný údaj přitom dle § 40 odst. 2 zákona o ESM nepůsobí nesrovnalost ani porušení povinnosti § 9 odst. 1 zákona o ESM.^{xxxiv}

Automatický průpis je zásadně **nezávislý na aktivitě evidující osoby** a nastává automaticky, odpovídá-li situace ve veřejném rejstříku (či evidenci svěřenských fondů) nebo v registru osob zákonným předpokladům. Automatický průpis není jednorázový, ale **představuje dynamické propojení stavu zápisu ve zdrojové databázi (veřejném rejstříku) s evidencí skutečných majitelů**. Dojde-li ke změně ve veřejném rejstříku nebo jiném zdroji (v rámci zákonem stanovených kritérií), které mají vliv na pozici skutečného majitele, projeví se změna i v evidenci skutečných majitelů.

Automatický průpis nezbavuje evidující osoby povinnosti zapsat správné údaje, pokud průpis neodpovídá skutečnému stavu nebo je neúplný. Má se však za to, že evidující osoba, u které se automatický průpis uplatnil, splnila svou evidenční povinnost (§ 9 odst. 2 zákona o ESM).

V souvislosti s automatickým průpisem je třeba zdůraznit, že jde o **funkci informačního systému**. Průpisy **nejsou výsledkem lidského posouzení**, ale strojové aplikace definovaných pravidel. S tím souvisí určité přirozené limity tohoto mechanismu. Průpis vychází z údajů, které jsou zapsány ve veřejném rejstříku. Nezohledňuje se obsah listin ve sbírce listin.

Obecným předpokladem je, že data v zápisu zdrojového registru jsou **formálně bez chyb**. To se týká zejména údaje o velikosti podílu v případě společností s ručením omezeným (viz dále). Není-li tento údaj ve veřejném rejstříku zapsán, popřípadě je nesrozumitelný, k průpisu zpravidla nedojde.

Jak bylo řečeno, automatický průpis je funkcionalita systému. Nelze proto vyloučit v některých specifických případech možné komplikace. V takových případech je třeba se obracet na **technickou podporu**. Lze se konečně domnívat, že pokud by průpis nenastal, byť zjevně nastat měl, měla by se situace posuzovat ve prospěch evidující osoby a v mezidobí k ní přistupovat, jako by evidenční povinnost splnila.

7.4.1. Automatický průpis podle § 37 zákona o ESM

Automatický průpis podle § 37 zákona nastává **vždy, bez ohledu na to, zda již evidenční povinnost byla splněna, či nikoli**. To plyne z faktu, že o daných fyzických osobách v angažmá

bude vždy platit, že jsou skutečnými majiteli na základě nevyvratitelné domněnky. K postavení tzv. formálních skutečných majitelů viz kapitolu 4.3.

Režim automatického průpisu podle § 37 zákona o ESM tak dopadá na všechny **nadace, nadační fondy, ústavy a obecně prospěšné společnosti** zapsané ve veřejném rejstříku a dále na ty **svěřenské fondy a zahraniční svěřenské fondy**, jejichž svěřenský správce má podle údajů z evidence svěřenských fondů bydliště na území České republiky (viz kapitolu 5.3.).

Pravidla průpisu u dotčených právních forem jsou následující.

7.4.1.1. Nadace a nadační fond

Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel **fundace (nadace a nadační fond)** automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- v rámci zápisu do nadačního rejstříku jako **zakladatel, člen správní nebo dozorčí rady** nebo **revizor**, nebo
- jako skutečný majitel **právnícké osoby** zapisované do veřejného rejstříku, která je zakladatelem, členem správní nebo dozorčí rady nebo revizorem fundace.

Bude propsáno, že pozice skutečného majitele je založena na tom, že je v některé z uvedených **formálních pozic**. Podle průpisu bude postavení skutečného majitele spočívat v jeho funkci podle § 6 zákona o ESM.

Je třeba upozornit na to, že automatický průpis **nemůže** pokrýt evidování případného skutečného majitele podle § 6 odst. odst. 1 písm. c) zákona o ESM, tj. fyzické osoby, v jejíž osobní podpoře spočívá dle zakladatelského právního jednání účel fundace.

7.4.1.2. Ústav a obecně prospěšná společnost

Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel **ústavu** nebo **obecně prospěšné společnosti** automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- v rámci zápisu do rejstříku ústavů nebo obecně prospěšných společností jako **zakladatel, ředitel** nebo **člen správní nebo dozorčí rady**, nebo
- jako skutečný majitel **právnícké osoby** zapisované do veřejného rejstříku, která je zakladatelem, ředitelem nebo členem správní nebo dozorčí rady ústavu nebo obecně prospěšné společnosti.

Bude propsáno, že pozice skutečného majitele je založena na tom, že je v některé z uvedených **formálních pozic**. Podle průpisu bude postavení skutečného majitele spočívat v jeho funkci podle § 6 zákona o ESM.

7.4.1.3. Svěřenský fond

Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel **svěřenského fondu**, jehož svěřenský správce má bydliště, sídlo nebo pobočku na území České republiky, automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- v rámci zápisu do evidence svěřenských fondů jako **zakladatel, svěřenský správce** nebo **obmyšlený**, nebo
- jako skutečný majitel **právnícké osoby** zapisované do veřejného rejstříku, která je zakladatelem, svěřenským správcem nebo obmyšleným svěřenského fondu.

Bude propsáno, že pozice skutečného majitele je založena na tom, že je v některé z uvedených **formálních pozic**. Podle průpisu bude postavení skutečného majitele spočívat v jeho funkci podle § 6 zákona o ESM.

Je třeba upozornit na to, že **nedochází k automatickému průpisu osoby**, která je v evidenci svěřenských fondů vedena jako osoba **oprávněná k výkonu dohledu nad správou** svěřenského fondu [§ 65d písm. i) rejstříkového zákona]. Ze zápisu v evidenci svěřenských fondů totiž nelze seznat, zda takováto osoba naplňuje znaky osoby podle § 6 odst. 3 písm. c) zákona o ESM. Logicky se nepropíše ani případné osoby ve smyslu § 6 odst. 3 písm. e) zákona o ESM.

7.4.1.4. Zahraniční svěřenský fond

Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel **zahraničního svěřenského fondu**, kterého svěřenský správce má bydliště, sídlo nebo pobočku na území České republiky, automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- v rámci zápisu do evidence svěřenských fondů jako **svěřenský správce**, nebo
- jako skutečný majitel **právnícké osoby** zapisované do veřejného rejstříku, která je svěřenským správcem zahraničního svěřenského fondu.

Je třeba zdůraznit, že v případě zahraničního svěřenského fondu průpis může zajistit **jen omezené splnění evidenční povinnosti**. V evidenci svěřenských fondů je totiž o zahraničním svěřenském fondu evidována jen omezená suma údajů (srov. § 65g rejstříkového zákona).

7.4.2. Automatický průpis podle § 38 zákona o ESM

Režim automatického průpisu podle § 38 zákona o ESM dopadá na příslušné právnické osoby zapsané ve veřejném rejstříku. Z obchodních společností průpis dopadá na **společnosti s ručením omezeným, část veřejných obchodních společností a akciové společnosti s jediným akcionářem**. Dále dopadá na spolky (a pobočné spolky), zájmová sdružení právnických osob, mezinárodní nevládní organizace, společenství vlastníků jednotek, odborové organizace, organizace zaměstnavatelů, okresní a regionální komory a bytová a sociální družstva.

Průpis dopadá také na některé osoby vedené mimo veřejný rejstřík ve smyslu rejstříkového zákona, a to konkrétně na honební společenstva, politické strany, politická hnutí a církve, náboženské společnosti a ostatní právnické osoby podle zákona upravujícího církev a náboženské společnosti.

K automatickému průpisu podle § 38 zákona o ESM dochází tehdy, pokud evidující osoba **dosud aktivně nezajistila zápis** svého skutečného majitele prostřednictvím soudu nebo notáře (ať už před, nebo po nabytí účinnosti zákona o ESM); viz § 41 odst. 1 a § 61 odst. 1 zákona o ESM. Automatický průpis primárně počítá s pasivitou evidujících osob. Pokud evidující osoba zajistila zápis do evidence skutečných majitelů tzv. manuálně (s využitím návrhu na zápis soudu nebo

žádosti notáře o zápis), automatický průpis u ní neprobíhá (§ 41 odst. 1 zákona o ESM). V takovém případě však má evidující osoba **možnost automatický průpis jednoduše aktivovat**, a to **návrhem soudu** nebo **žádostí notáři** (§ 41 odst. 2 zákona o ESM). Pokud průpis běží, lze jej následně opět možné přerušit, a to zajištěním tzv. manuálního zápisu soudem nebo notářem.

U nově vzniklých evidujících osob infomační systém sám okamžitě vyhodnocuje, zda vůči nim lze uplatnit automatický průpis a následně jej také ihned provádí, jsou-li podmínky splněny.

Společnost BETA, s.r.o., která vznikla 1. 1. 2022, zápis svých skutečných majitelů nemusela aktivně řešit. Společnost má totiž v obchodním rejstříku zapsány tři společníky Karla Nováka, Tomáše Černého a Jakuba Silného, z nichž každý disponuje třetinovým podílem. Všichni tři se proto ihned po vzniku společnosti automaticky propsali jako skuteční majitelé do evidence na základě § 38 odst. 1 písm. a) zákona o ESM. Karel Novák následně 1. 4. 2022 svůj podíl prodal Tomáši Bohatému. Ten se po zápisu změny společníka do obchodního rejstříku automaticky propsal jako skutečný majitel BETA, s.r.o. souběžně s výmazem Karla Nováka.

Pro návrh soudu na zajištění automatického průpisu bude třeba využít předepsaný **formulář**. Smyslem daného podání je, aby došlo (okamžitě či do budoucna) k zajištění evidování údajů o skutečném majiteli podle § 38 zákona o ESM. Formulář návrhu na průpis je z povahy věci velmi jednoduchý. Předmětem návrhu může být jenom požadavek, aby byl aktivován režim podle § 38 zákona o ESM.^{xxxv} Za zajištění automatického průpisu **soudem poplatek** stanoven **není**. **Notáři** za úkon spočívající v aktivaci automatického průpisu náleží **odměna ve výši 200 Kč**.

Pokud dochází k automatickému průpisu a evidující osoba jej chce přerušit, je třeba, aby návrhem soudu nebo žádostí notáři aktivně zajistila zápis údajů o skutečném majiteli, které odpovídají skutečnosti.

Speciálním typem automatického průpisu je **průpis členů statutárního orgánu podle § 41 odst. 3 zákona o ESM**. Tohoto průpisu lze dosáhnout pouze v rámci soudního řízení o zápisu, respektive žádostí notáři. V podrobnostech viz kapitola 7.4.3.

Pravidla průpisu dotčených právních forem jsou následující:

7.4.2.1. Společnost s ručením omezeným

Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel **společnosti s ručením omezeným** automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- v rámci zápisu do obchodního rejstříku jako **společník s podílem větším než 25 %**, nebo
- jako skutečný majitel **korporace** zapisované do veřejného rejstříku, která je společníkem společnosti s ručením omezeným s podílem větším než 25 %, za předpokladu, že prostředkující podíly jsou dostatečně velké.

7.4.2.1.1. Průpis přímého skutečného majitele společnosti s ručením omezeným

Pokud je v obchodním rejstříku zapsán u obchodní společnosti pouze **jeden společník**, systém jej vyhodnotí jako skutečného majitele na základě **vlastnictví 100% podílu**. Pokud je **společníků více**, systém vyhodnotí, který ze společníků má **podíl větší 25 %**. Infomační systém je schopen

více podílů (např. ve formě kmenových listů) jednoho společníka pro účely průpisu sečíst. Není-li ve veřejném rejstříku zapsána velikost podílu nebo není-li tento údaj systému srozumitelný, k průpisu **nedojde**. Průpisu např. může bránit nestandardní vyjádření velikosti podílu nebo skutečnost, že všechny podíly v součtu přesahují 100 %.

Systém není schopen zohledňovat případné **speciální druhy podílů**. Průpis tedy funguje na předpokladu, že veškeré podíly jsou běžné. V rámci automatického průpisu dochází také k zápisu údaje o povaze postavení skutečného majitele a údaje, na čem je pozice založena. V případě společností s ručením omezeným může být popsáno, že pozice je založena na přímém či nepřímém podílu, nebo na tom, že společník uplatňuje rozhodující vliv vůči relevantnímu společníkovi (s více jak 25% podílem).

Systém není schopen zohledňovat domněnky jednání ve shodě podle § 78 zákona o obchodních korporacích, jelikož nejde o informace, které by byly předmětem zápisu v obchodním rejstříku.

7.4.2.1.2. Průpis nepřímého skutečného majitele společnosti s ručením omezeným

Předmětem průpisu jsou také **nepřímí skuteční majitelé**. Systém tak vyhodnocuje, zda už u společníka, který je korporací zapisovanou do veřejného rejstříku (tzn. jen tuzemské osoby), již není v evidenci skutečných majitelů zapsán skutečný majitel. Společník – právnická osoba přitom může mít skutečného majitele zapsaného jak z vlastní iniciativy, tak prostřednictvím mechanismu průpisu.

Systém **automaticky vyhodnocuje**, kdo jsou společníci společnosti s ručením omezeným, kdo jsou skuteční majitelé těchto společníků, a **propočítává, zda nepřímý podíl zakládá také pozici skutečného majitele ve vztahu k vyhodnocované společnosti s ručením omezeným** (§ 38 odst. 7 zákona o ESM). Nepřímý podíl musí přesáhnout 25 % [§ 4 odst. 1 písm. a) a b) zákona o ESM]. Systém aplikuje výpočetní pravidla dle § 4 odst. 7 zákona o ESM. Vedle toho také systém vyhodnocuje potenciální ovládání přímého společníka [§ 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM], když zohledňuje 40% a vyšší podíly (není-li stejný nebo vyšší podíl) v navázaných korporacích.^{xxxvi} Konečně je-li u některé korporace zapsán náhradní skutečný majitel podle § 5 zákona o ESM, informační systém jej automaticky propíše i k dceřiné společnosti, na kterou dopadá automatický průpis, má-li v ní mateřská společnost v dceřiné společnosti 40% nebo větší podíl, aniž má někdo stejný nebo větší podíl (a obdobně v případných dalších prostředkujících korporacích).

Popsaný mechanismus se uplatní pouze tehdy, bude-li možné z obchodního rejstříku seznat výši jednotlivých zkoumaných podílů a zásadně také jen tehdy, (1) nedošlo-li zatím k žádnému aktivnímu zápisu skutečného majitele ani v rámci dalších osob ve struktuře vztahů, nebo (2) již došlo k zápisu skutečného majitele v rámci dalších osob ve struktuře, přičemž tyto zápisy odpovídají pravidlům, s nimiž pracuje automatický průpis.

Pozice skutečného majitele nemusí být u společníků (právnických osob) společnosti s ručením omezeným vždy založena jen podílem, respektive u těchto společníků mohou být zapsáni skuteční majitelé, aniž by systém mohl rozeznat jejich podíl. V takovém případě systém propíše **všechny skutečné majitele** zapsané u společníka (právnické osoby) s podílem větším 25 %, přičemž průpis údaje o povaze postavení se bude odvíjet od zápisu v evidenci u prostředkující právnické osoby.

Pokud je společníkem společnosti s ručením omezeným právnická osoba, u které došlo k průpisu skutečných majitelů na základě § 37 zákona o ESM (**formální skuteční majitelé**), k průpisu těchto skutečných majitelů **nedojde**. To platí i v případě veřejné obchodní společnosti a akciové společnosti s jediným akcionářem.

Systém v případě nepřímého skutečného majitele také vytváří při průpisu **popis struktury vztahů**. To obecně platí i pro všechny situace podle písmen b) v § 37 odst. 1 až 5 a § 38 odst. 1 až 3 zákona o ESM.

7.4.2.2. Veřejná obchodní společnost

Automatický průpis se uplatní pouze na veřejné obchodní společnosti s nejvýše 3 společníky. Současně pro účely automatického průpisu § 38 odst. 6 zákona o ESM považuje podíly společníků za stejně velké.^{xxxvii} Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel **veřejné obchodní společnosti** automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- v rámci zápisu do obchodního rejstříku jako její **společník, nemá-li více jak 3 společníky**, nebo
- jako skutečný majitel **korporace** zapisované do veřejného rejstříku, která je společníkem veřejné obchodní společnosti, není-li jich více jak 3 a za předpokladu, že prostředkující podíly jsou dostatečně velké.

V případě veřejné obchodní společnosti bude popsáno, že pozice je založena na přímém či nepřímém podílu. Bude-li společníkem fyzická osoba, bude popsáno, že je skutečným majitelem na základě vlastnictví podílu (50 % nebo 1/3). Bude-li společníkem jiná korporace s evidovaným skutečným majitelem, systém bude postupovat stejně, jak bylo popsáno u společnost s ručením omezeným.

7.4.2.3. Akciová společnost s jediným společníkem

V případě akciových společností průpis dopadá pouze na ty, u kterých je osoba akcionáře zjištělná ze zápisu v obchodním rejstříku (tedy jen případy jediného akcionáře). Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel **akciové společnosti** automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- v rámci zápisu do obchodního rejstříku jako její **jediný akcionář**, nebo
- jako skutečný majitel **korporace** zapisované do veřejného rejstříku, která je jediným akcionářem akciové společnosti, za předpokladu, že prostředkující podíly jsou dostatečně velké.

V případě akciové společnosti bude popsáno, že pozice je založena na přímém či nepřímém podílu. Bude-li jediným akcionářem fyzická osoba, bude popsáno, že je skutečným majitelem na základě vlastnictví 100% podílu. Bude-li akcionářem jiná korporace s evidovaným skutečným majitelem, systém bude postupovat stejně, jak bylo popsáno u společnost s ručením omezeným.

7.4.2.4. Spolek a další

Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel **spolku, pobočného spolku (včetně zahraničního), zájmového sdružení právnických osob, mezinárodní nevládní organizace**

společenství vlastníků jednotek, odborové organizace, organizace zaměstnavatelů, okresní a regionální komory nebo bytového nebo sociálního družstva automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána v rámci zápisu do spolkového rejstříku jako **člen jejich statutárního orgánu nebo osoba v obdobném postavení nebo osoba zastupující právnickou osobu v tomto orgánu**.

U těchto korporací tak bude propsán vždy pouze přímý skutečný majitel. Bude propsáno, že pozice skutečného majitele je založena na členství ve statutárním orgánu (respektive na zastupování člena statutárního orgánu).

7.4.2.5. Honební společenstvo, politická strana, politické hnutí, církve apod.

V případě **honebního společenstva, politické strany, politického hnutí, církve, náboženské společnosti a ostatních právnických osob podle zákona upravujícího církve a náboženské společnosti** funguje automatický průpis v podstatě stejně jako v případě spolků apod., přičemž zdrojem údajů je registr osob. Jako skutečný majitel bude propsána osoba, které je v registru osob vedena jako **člen jejich statutárního orgánu nebo osoba v obdobném postavení nebo osoba zastupující právnickou osobu v tomto orgánu**.

I u těchto korporací bude propsán vždy pouze přímý skutečný majitel. Bude propsáno, že pozice skutečného majitele je založena na členství ve statutárním orgánu (respektive na zastupování člena statutárního orgánu).

7.4.3. Návrh na zápis členů statutárního orgánu spolu s následným automatickým průpisem změn v tomto orgánu podle § 41 odst. 3 zákona o ESM

Pokud evidující osoba **navrhuje zapsat** jako své skutečné majitele všechny **členy svého statutárního orgánu nebo zástupce člena, je-li právnickou osobou** (na základě § 5 odst. 4 zákona o ESM^{xxxviii}, častěji však na základě § 5 odst. 1 zákona o ESM), může podle § 41 odst. 3 zákona o ESM současně požádat o to, aby **do budoucna automaticky docházelo k aktualizaci skutečných majitelů** v evidenci podle toho, jak se mění členové statutárního orgánu zapsaní ve veřejném rejstříku.

Úprava umožňuje relativně velké skupině korporací, na které však nedopadá režim § 38 zákona o ESM, využít mechanismus automatického průpisu. Pokud je u korporace určen skutečný majitel podle § 5 odst. 1 zákona o ESM, je tomu zpravidla proto, že **materiálního skutečného majitele nemá**, a určí jako náhradního skutečného majitele osoby ve svém vrcholném vedení. Těmi budou, zvláště v případě českých korporací, právě **členové statutárního orgánu** (nebo zástupce člena, kterým je právnická osoba), kteří jsou vždy zjistitelní z veřejného (obchodního) rejstříku.

Režim je výhodný především pro obchodní korporace (ať už **obchodní společnosti nebo družstva**), které mají větší počet společníků s menšími podíly. Taková korporace obvykle stabilně spadá pod režim § 5 odst. 1 zákona o ESM. Evidující osobě postačí podat pouze jeden návrh (či při využití notáře žádost) na zápis osob ve vrcholném vedení spolu s požadavkem na aktivaci automatického průpisu podle § 41 odst. 3 zákona o ESM a následně budou změny ve statutárním orgánu automaticky promítány do evidence skutečných majitelů.

Popisovaný režim musí evidující osoba vždy **nejprve aktivovat, a to prostřednictvím běžného návrhu na zápis (nebo žádosti notáři)**. Pro tento účel existuje samostatný návrhový formulář.

Podmínkou aktivace tohoto automatického průpisu je, soud v rámci řízení, respektive notář při vyřízení žádosti, na základě předložených listin a skutečností vyhodnotí, že je dán důvod k zápisu navrhovaných skutečných majitelů (typicky těch náhradních podle § 5 odst. 1 zákona o ESM). Návrh i žádost jsou také **zpoplatněny jako běžný návrh na zápis (žádost o zápis)**.

7.5. Co se eviduje

Předmětem evidování jsou zákonem vymezené údaje o skutečném majiteli a související skutečnosti (§ 13 zákona o ESM). Jde o údaje

1. identifikující osobu skutečného majitele,
2. objasňující, na čem je pozice skutečného majitele založena, včetně údajů o případné struktuře vztahů,
3. o trvání pozice skutečného majitele,
4. o právní osobě nebo právním uspořádání, o jejichž skutečného majitele jde
5. týkající se procedurálních aspektů zápisu jednotlivých údajů (kdy byly provedeny, respektive zpřístupněny),
6. v rámci tzv. poznámky nesrovnalosti.

Z hlediska evidující osoby jsou relevantní, respektive ovlivnitelné pouze **údaje týkající se zapisovaného skutečného majitele** (body 1. až 3.). Ostatní údaje jsou svou povahou údaje referenční, vztahující se k údajům o skutečném majiteli a evidující osoba na ně vliv nemá.

7.5.1. Identifikační údaje

Ve vztahu k identifikačním údajům o skutečném majiteli lze doplnit, že informační systém skutečných majitelů je napojen na informační systém základních registrů. Změny v základních registrech (např. změna příjmení, změna adresy místa pobytu) se promítají i do evidence skutečných majitelů automaticky, pravidelně v několikadenních cyklech.

V případě skutečného majitele, který je **cizincem**, je třeba zohlednit specifika jeho identifikačních údajů. Většina těchto skutečných majitelů totiž současně nebude žít v České republice, takže u nich nebude možné zjistit adresu místa trvalého pobytu [ta může být ve smyslu § 10 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel) pouze na území České republiky]. V takovém případě se tedy eviduje pouze **adresa bydliště**, což je pojem vázaný na realitu a v zásadě subjektivní úmysl daného člověka (srov. § 80 občanského zákoníku). Zpravidla adresa bydliště nebude vyplývat ani z dokladu totožnosti. Nebude-li tedy plynout z doložených skutečností něco jiného, jako adresa bydliště se zapíše ta, která je návrhovatelem nebo žadatelem uváděna. V případě cizinců též obvykle nebude možné zapsat rodné číslo; lze však zapsat jiný obdobný jedinečný identifikátor, má-li jej cizinec v zemi svého původu.

7.5.2. Skutečnosti zakládající postavení skutečného majitele a struktura vztahů

Povahou **postavení** je v rámci zapisovaných údajů evidence třeba rozumět to, jak daný člověk v základní rovině naplňuje **vymezení skutečného majitele**. Člověk může být primárně materiálním skutečným majitelem ve smyslu § 4 nebo 5a zákona o ESM. V případě korporací se může též jednat o skutečného majitele náhradního (§ 5 zákona o ESM) nebo v případě fondů a

právních uspořádání o skutečného majitele ve formálním smyslu (§ 6 zákona o ESM). Ze zápisu má být též zřejmé, zda je pozice založena **přímo**, či **nepřímo**. Je-li pozice skutečného majitele založena jeho přímým či nepřímým podílem, je třeba zapsat velikost takového podílu. Pokud má skutečný majitel jak přímý, tak nepřímý podíl, je souhrnně v pozici nepřímého skutečného majitele. Pokud pozice není založena podílem, je třeba do evidence zapsat, jaká skutečnost pozici skutečného majitele zakládá (do značné míry je v tomto ohledu návodný návrhový formulář).

V případě nepřímého postavení skutečného majitele je nutné zapsat popis struktury vztahů. V rámci popisu struktury vztahů se zapisují jednak **jednotlivé články** struktury (prostředkující osoby), jednak **údaje o vztazích mezi články** – typicky velikost prostředkujících podílů. Je třeba vnímat, že struktura vztahů není nezbytně ohraničena skutečným majitelem, ale osobou, která tzv. vlastní nebo kontroluje, tj. osobou s relevantním podílem nebo uplatňující rozhodující vliv. Naplňují-li charakteristiky těchto pozic právnické osoby, je třeba je uvést v rámci popisu struktury vztahů.

Lze doplnit, že pod strukturu vztahů lze v některých případech zahrnout **i vztahy přímé** [čemuž odpovídá i definice § 2 písm. d) zákona o ESM]. To je z praktického hlediska relevantní v kontextu aplikace § 13 písm. e) zákona o ESM, podle kterého se do evidence zapisuje také popis struktury vztahů.

Relativně často existují situace, kdy je pozice skutečného majitele **založena přímo i nepřímo současně**. I v tomto případě je vhodné, aby struktura vztahů zohledňovala přímý vztah skutečného majitele a aby tento vztah byl zjevný z popisu struktury zapsané v evidenci.

Mohou dále nastat situace, kdy sice mezi evidující osobou a tím, kdo vlastní nebo kontroluje, není mezičlánek, ale současně je identifikován nepřímý skutečný majitel. K tomu dojde např. tehdy, pokud má mateřská společnost evidující osoby určeného náhradního skutečného majitele (podle § 5 odst. 1 zákona o ESM). Evidující osoba je ovládána přímo svou mateřskou společností, ale současně je s ohledem na aplikaci pravidla § 5 odst. 3 zákona o ESM určen náhradní skutečný majitel. I v takovém případě půjde o strukturu vztahů, která sice bude ohraničena nepřímým skutečným majitelem, který ale současně nebude vůči evidující osobě tím, kdo ji vlastní nebo může kontrolovat.

Konečně lze zmínit případy, kdy je evidující osoba přímo ovládána veřejnoprávní (mateřskou) korporací, která podle § 7 zákona o ESM nemá skutečného majitele. V takové situaci je identifikován přímý náhradní skutečný majitel [podle § 5 odst. 1 písm. b) zákona o ESM] a současně jde o přímé uplatňování rozhodujícího vlivu veřejnoprávní entitou. I v takové situaci je však vhodné hovořit o struktuře vztahů a tu také popsat, protože z evidence by měla být zřejmá existence veřejnoprávní (mateřské) korporace.

V běžných případech přímých skutečných majitelů není třeba strukturu vztahů, respektive její popis, jakkoli řešit, protože ta je evidentní již z vlastních skutečností zakládajících postavení skutečného majitele. Z hlediska návrhového formuláře tak není třeba struktury vztahů v příslušné části zvlášť popisovat.

7.5.3. Den vzniku a zániku postavení skutečného majitele

Den, od kterého je fyzická osoba skutečným majitelem, se zapisuje u každého skutečného majitele **pouze jednou**. Zapiše se ten den, ve kterém se osoba prvně stala skutečným majitel (naplnila zákonná kritéria). Dochází-li v průběhu času ke změnám postavení určitého skutečného majitele (např. se mění jeho podíl), na údaj o dni vzniku postavení to **nemá vliv**. Den, do kterého je určitý člověk skutečným majitelem, se logicky zapisuje až spolu s jeho výmazem.

V případě osob, které se skutečnými majiteli stávají až novelou ZESM (právní úpravy účinné od 1. 10. 2022), je dnem, od kterého jsou skutečnými majiteli, 1. 10. 2022.

7.6. Přístup do evidence

Evidence je částečně **přístupná veřejnosti**, a to **zdarma na internetu**. Přístup ke všem údajům je pak omezen na zákonem vybrané subjekty. Výpisy, které je možné z evidence získat, jsou v elektronické podobě.

7.6.1. Přístup pro veřejnost

Část údajů je komukoli přístupná zdarma na internetu (<https://esm.justice.cz/>), bez potřeby registrace. Veřejnosti je umožněn přístup k údajům o **jménu, státu bydliště, roce a měsíci narození a státním občanství** skutečného majitele právnické osoby, o **povaze postavení** skutečného majitele a o **velikosti podílu** skutečného majitele, zakládá-li podíl jeho postavení. Veřejné jsou pak také ty údaje, které jsou výsledkem **automatického průpisu** a jsou již dostupné ve veřejném rejstříku. V případě skutečných majitelů právních uspořádání je evidence obecně neveřejná.

Každý může v evidenci vyhledávat pomocí zadání **identifikačního čísla** nebo **jména** určité právnické osoby. Každý také může získat přímo z webové stránky částečný elektronický výpis nebo potvrzení, že v evidenci o daném subjektu nejsou vedeny **žádné údaje**. V případě osob, které skutečného majitele nemají podle § 7 zákona o ESM se při vyhledání v evidenci zobrazuje informace, že subjekt nepodléhá evidenční povinnosti.

7.6.2. Přístup pro evidující osobu a skutečného majitele

Přístup ke **všem údajům**, i historickým údajům, je ve vztahu k jejich záznamu zajištěn pro **evidující osobu i skutečného majitele**.

Evidující osoba může výpis získat přímo z webové stránky evidence, a to po její autentizaci a autorizaci prostřednictvím informačního systému **datových schránek** (právnické osoba musí mít zřízenou datovou schránku). Osoba skutečného majitele pak může výpis, který se jí týká, získat přímo z webové stránky evidence s využitím prostředků **elektronické identifikace**.^{xxxix} Obecně pak výpisy evidující osobě nebo skutečnému majiteli umožní získat také příslušný soud (po ověření totožnosti žadatele); tato možnost je však zpoplatněna.

7.6.3. Dálkový přístup

Podstatou dálkového přístupu je rychlé dosažení potřebných informací pro zákonem **privilegovaný okruh subjektů** (§ 16 odst. 2 zákona o ESM). Vybrané subjekty mohou dálkově

přístupovat k údajům v evidenci skutečných majitelů prostřednictvím internetového rozhraní spravovaného Ministerstvem spravedlnosti.

Podmínkou dálkového přístupu je provedení **ztotožnění přístupujících osob** v souladu se zákonnými požadavky (§ 17 zákona o ESM). Oprávněné osoby prokazují svoji totožnost prostřednictvím nástrojů elektronické identifikace. Žádosti o zřízení dálkového přístupu vyřizuje Ministerstvo spravedlnosti. V případě orgánů veřejné moci lze dálkově přístupovat k neveřejným údajům v evidenci skutečných majitelů za využití služeb JIP/KAAS (bez potřeby žádat o zřízení dálkového přístupu Ministerstvo spravedlnosti).

Na základě dálkového přístupu lze získat kompletní výpis z evidence skutečných majitelů. Dálkový přístup i vyřízení žádosti o dálkový přístup jsou bezplatné.

8. Následky chybějících či nesprávných údajů v evidenci

V rámci evidování skutečných majitelů jsou zavedeny jednak mechanismy **kontroly zapsaných údajů**, jednak mechanismy **motivující k řádnému plnění evidenční povinnosti**. Případné nesrovnalosti v evidenci je možné v konečném důsledku řešit prostřednictvím aktivity příslušného soudu v rámci **řízení o nesrovnalosti**. Současně jsou upraveny zvláštní **soukromoprávní následky** navázané na neplnění evidenční povinnosti, které působí přímo ze zákona.

8.1. Proces řešení nesrovnalostí

Pomocí **řízení o nesrovnalosti** je soudu, jakožto orgánu pověřenému vedením evidence, umožněno napravovat věcné nesprávnosti v evidenci, a udržovat tak obsah evidence **kvalitní a spolehlivý**. Spolu s řízením o nesrovnalosti je též upravena tzv. poznámka o nesrovnalosti, která umožňuje rychlé zapsání informace o potenciální nesprávnosti. I před řízením o nesrovnalosti má evidující osoba zpravidla prostor na to, aby nesrovnalost vyřešila bez potřeby ingerence soudu.

Podle § 2 písm. l) zákona o ESM se nesrovnalostí rozumí stav, kdy údaje v evidenci neodpovídají skutečnosti (aktuální či historické) nebo kdy v ní zcela chybí.

8.1.1. Oznamování nesrovnalostí

V souvislosti s potřebou detekování možných nesrovnalostí je zavedena **oznamovací povinnost** pro **orgány veřejné moci** a **povinné osoby** ve smyslu AML zákona. Je logické, aby nesrovnalosti oznamovaly ty subjekty, které se v rámci své činnosti problematikou skutečných majitelů a jejich zjišťováním zabývají. Kvalifikovaná zjištění jsou předávána soudu, který evidenci skutečných majitelů vede.

Oznámení vychází z toho, že se oznamovatel důvodně domnívá, že zjistil o nesrovnalosti. Nemusí mít jistotu či důkaz, ale pro své závěry musí mít nějakou oporu. Oznamovatel své zjištění musí soudu doložit **relevantními dokumenty**, typicky osvědčujícími neaktuálnost či neúplnost zapsaných údajů. Bude-li však spočívat nesrovnalost v absenci jakýchkoli údajů v evidenci, logicky ji nebude třeba osvědčovat.

Z povahy věci, jakož i z obsahových náležitostí oznámení, plyne, že oznámení má být v písemné formě. Lze jej učinit jak v **listinné**, tak **elektronické formě**, přičemž praktičtější je jistě forma elektronická (např. prostřednictvím datové schránky). Z oznámení má být zřejmé, kdo jej činí.

Oznamovateli v návaznosti na jím učiněné oznámení obecně **nevznikají žádné další povinnosti**. Oznamovatel není účastníkem případného řízení o nesrovnalosti. Není ani vyrozumíván o tom, jak bylo s oznámením naloženo.

8.1.1.1. Oznámení ze strany orgánů veřejné moci

Povinnost učinit oznámení se týká těch nesrovnalostí, které byly zjištěny v rámci agendy příslušného orgánu veřejné moci. Orgán veřejné moci tak **nemá sloužit jako aktivní vyšetřovatel nesrovnalostí**. Oznámení se také neprovede, byla-li by jím ohrožena činnost orgánu veřejné moci. Typicky např. nemusí policejní orgán považovat ve vztahu k jím prováděnému

prověřování za účelné, aby evidující osoba získala byť i jen nepřímou indicii o tom, že se o její aktivity státní orgány zajímají.

8.1.1.2. Oznámení ze strany povinných osob

Požadavky na povinné osoby podle AML zákona jakožto oznamovatele nesrovnalostí jsou upraveny v § 15a AML zákona. Na rozdíl od orgánů veřejné moci má **povinná osoba primárně nesrovnalost nejprve řešit přímo s klientem** (tedy optikou zákona o ESM s evidující osobou).

Povinná osoba řeší ty nesrovnalosti, které shledá při provádění identifikace nebo kontroly klienta. Jde o nesrovnalosti v zápisu klienta v evidenci. Zpravidla tedy údaje v evidenci nebudou **úplné** nebo nebudou v souladu s informacemi, které má povinná osoba **z jiného zdroje** (např. přímo od klienta nebo z údajů ve veřejném rejstříku nebo jiném obdobném registru).

Povinná osoba na nesrovnalost nejprve klienta **upozorní**, přičemž mu sdělí, v čem nesrovnalost spatřuje.^{xl} Ve většině případů bude současně účelné klientovi umožnit se k nesrovnalosti vyjádřit. Klient se následně může pokusit povinné osobě vysvětlit, proč považuje zápis v evidenci za správný, případně nesrovnalost uzná a iniciuje změnu zapsaných údajů v evidenci. Klient by měl na upozornění povinné osoby reagovat. Měl by tedy ideálně povinnou osobu notifikovat o tom, že již činí kroky k nápravě (podání návrhu soudu či žádosti notáři).

Klient má nesrovnalost řešit **bez zbytečného odkladu**. Pro odstranění nesrovnalosti musí zajistit zápis nových údajů, což bude zpravidla trvat několik dní (zápis prostřednictvím notáře je přitom zásadně rychlejší). Žádá-li si odstranění nesrovnalosti déle času (čekání na součinnost osob podle § 10 zákona o ESM, probíhající řízení o zápisu), je vhodné, aby klient o této skutečnosti, případně o jejích důvodech povinnou osobou vyrozuměl. Povinná osoba s ohledem na informace sdělované od klienta v přiměřené lhůtě ověří, zda došlo v evidenci k opravě. Pokud však klient nesrovnalost relativně rychle nevyvrátí nebo neodstraní, musí povinná osoba nesrovnalost oznámit příslušnému soudu. Ten může přistoupit k zahájení řízení o nesrovnalosti (viz dále).

8.1.2. Řízení o nesrovnalosti

Obecně platí, že cílem řízení o nesrovnalosti **není evidující osoby trestat**. Řízení slouží především k tomu, aby v evidenci nebyly vedeny nesprávné údaje. Tomu odpovídají i jeho mechanismy.

8.1.2.1. Výzva k odstranění

Je preferováno, aby evidující osoba zjištěnou nesrovnalost primárně **dobrovolně napravila**. Soud tak před zahájením řízení o nesrovnalosti zásadně nejdříve **vyzývá k odstranění či vysvětlení nesrovnalosti** (§ 43 zákona o ESM). Je efektivnější, pokud lze nesrovnalost řešit z iniciativy, respektive za součinnosti, evidující osoby.

Je-li nesrovnalost evidující osobou na základě výzvy vyvrácena nebo odstraněna, soud k řízení o nesrovnalosti **nepřistoupí**. Soud v rámci výzvy poskytne evidující osobě dostačenou lhůtu na to, aby se k nesrovnalosti vyjádřila, popřípadě aby ji odstranila. Evidující osoba přitom musí nesrovnalost odstranit standardně, tj. **podáním návrhu na zápis soudu** nebo **žádostí notáři**. Nepostačuje, aby evidující osoba reagovala na výzvu prostým sdělením správných údajů.

8.1.2.2. Průběh řízení

Řízení je **beznávrhové**, soud jej může zahájit na základě oznámení ze strany kvalifikovaných subjektů, ale **i z vlastního podnětu** (§ 44 zákona o ESM). Podnět k zahájení řízení z moci úřední obecně může vzejít od **kohokoli**.

Soud řízení zahajuje, je-li to vhodné k **ochraně práv třetích osob**. Soud zvažuje, jak je nesrovnalost významná a zda může někoho poškozovat. Soud předběžně hodnotí význam a rizikovost oznámené nesrovnalosti (typicky na základě písemností doložených oznamovatelem). Třetími osobami lze rozumět ty, které mají či mohou mít (např. obchodní) **vztah k evidující osobě**, ale případně i širší veřejnost, může-li nesrovnalost být **v rozporu s veřejným zájmem** (s ohledem na povahu a poměry právnické osoby, které se nesrovnalost týká).

Soudu je umožněno v některých situacích řízení **nezahájit**, a to má-li za to, že byť je v evidenci nesrovnalost, není vzhledem k třetím osobám nebezpečná či riziková. Může jít např. o **drobnou nesrovnalost** nebo jen o **nepřesnost**. Řízení o nesrovnalostech by mělo být vyhrazeno především pro ty situace, kdy může být nesrovnalost reálně škodlivá.

Účastníkem řízení bude zásadně evidující osoba. Účastníkem však může být také osoba, o které má soud za to, že porušila povinnost podle § 10 zákona o ESM (např. skutečný majitel).

Spolu se zahájením řízení soud zapisuje do evidence **poznámku o nesrovnalosti** k subjektu, jehož se řízení týká (§ 45 zákona o ESM). Předmětem zápisu je, kdy bylo řízení zahájeno a co je zkoumanou nesrovnalostí. Se zápisem poznámky samé **není spojen žádný hmotněprávní následek či nevýhoda**. Zápisem poznámky se dává uživatelům evidence na vědomí, že určitý údaj je předmětem zkoumání soudu v rámci řízení o nesrovnalosti.

Soud může poznámku o nesrovnalosti do evidence zapsat i před zahájením řízení, pokud nesrovnalost spočívá v úplné absenci údajů. Byť soud nerozhodne o zahájení řízení o nesrovnalosti (např. s ohledem na neefektivitu takového postupu), je žádoucí poznámku zapsat, aby bylo pro uživatele evidence zřejmé, že se věcí soud zabýval.

Cílem řízení o nesrovnalosti je odstranit nesrovnalosti v evidenci. Řeší-li evidující osoba aktivně obsah zápisu, je účelné **vyčkat výsledku její aktivity**. Proto soud řízení o nesrovnalosti přeruší (pozastaví), je-li zahájeno řízení o zápisu nebo podána žádost notáři, které mohou být pro řízení o nesrovnalosti relevantní (§ 46 zákona o ESM).

Soud může provádět i jiné důkazy než ty navrhované evidující osobou (§ 47 zákona o ESM). **Vyšetřovací role soudu je však limitována** na cíl řízení, kterým je potvrzení či vyvrácení nesrovnalosti. Pokud nicméně v praxi už soud nesprávnost údajů zjistí, zpravidla ruku v ruce s tím zjistí i skutečný stav.

8.1.2.3. Rozhodnutí

Soud v rozhodnutí specifikuje, které údaje neodpovídají nebo neodpovídaly skutečnému stavu. Uvede také, jaký je **skutečný stav, vyšel-li v řízení najevo**. Nesprávné údaje následně **vymaže z evidence**, respektive je nahradí údaji správnými. Výsledek řízení se také vykáže v rámci zápisu poznámky nesrovnalosti (§ 49 zákona o ESM).

Soud také případně rozhodne o tom, zda bylo důvodem nesrovnalosti **neposkytnutí potřebné součinnosti ve smyslu § 10 zákona o ESM**. Soud tak v takovém případě konstatuje nesrovnalost, ale zároveň deklaruje, že důvod nesrovnalosti je na straně osoby povinované součinností. Takové rozhodnutí ovlivní další sankční mechanismy.

Rozhodnutí o nesrovnalosti je svou povahou rozhodnutí **deklaratorní** a nezakládá evidující osobě **žádné povinnosti**. Soud rozhodnutím evidující osobě již neukládá zapsat správné údaje, protože evidenční povinnost plyne přímo ze zákona. Proti rozhodnutí o nesrovnalosti je možné podat odvolání.

Výsledek řízení o nesrovnalosti je v určitých případech podkladem pro uložení pokuty za přešůpek ze strany příslušné obce s rozšířenou působností.

8.1.3. Sankce

Za přešůpky spočívající v **porušení evidenční povinnosti** evidující osoby podle § 9 odst. 1 zákona o ESM lze uložit pokutu až do výše 500 000,- Kč. Stejná sankce hrozí osobě, která **porušila povinnost poskytnutí potřebné součinnosti** podle § 10 zákona o ESM.

Speciálně se sankcionuje **nezapsání žádných údajů** do evidence skutečných majitelů. Obecně je pak přešůpkem nezajištění zápisu údajů, které odpovídají skutečnému stavu.

Spáchání přešůpků se odvíjí od procesně významné události v řízení o nesrovnalosti.^{xli} Věcné posuzování kvality údajů v evidenci je tak ponecháno na soudu. Pouze soud řeší, zda je údaj v evidenci nesprávný v rámci řízení o nesrovnalosti. **Správní orgán se již otázkou, kdo je, či není skutečným majitelem, nezabývá**, správnost údajů v evidenci věcně neposuzuje. Jinak řečeno, správní orgán již nezkontroluje, zda k přešůpku došlo. Správní uvážení se zaměřuje pouze na **posouzení závažnosti přešůpku a stanovení sankce**.

O přešůpcích a uložení sankcí se rozhoduje v režimu přešůpkového řízení podle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich. Přešůpky projednávají **obce s rozšířenou působností**.

8.2. Soukromoprávní následky

Právní úprava vedle veřejnoprávních sankcí (pokut) upravuje také v § 52 a násl. zákona o ESM **další následky** v případě nezapsání skutečného majitele do evidence. Následky se odvíjí jednak od toho, že **nebyla zapsána správná osoba**, jednak od toho, že **nebyl zapsán vůbec žádný údaj**. Tyto následky nastanou nezávisle na řízení o nesrovnalosti, nejsou vázány na předchozí konstatování soudu, že v evidenci existuje nesrovnalost.

Právní úprava upravuje tři následky, a to **nevymahatelnost tzv. zastírajících smluv** (§ 52 zákona o ESM) a dále **nemožnost výplaty zisku** (§ 53 zákona o ESM) a **zákaz hlasování** (§ 54 zákona o ESM) v nejvyšším orgánu (valné hromadě, členské schůzi) obchodní korporace skutečnému majiteli, který není zapsán v evidenci skutečných majitelů. Tyto následky mají zásadní vliv na smluvní vztahy mezi obchodními korporacemi a jejich společníky.

Stanovená pravidla mají směřovat a postihovat ty **skutečné majitele, kteří nejsou zapsáni v rozporu se zákonem**. Po určitou, ne však dlouhou, dobu absence údaje v evidenci nepůsobí

rozpor se zákonem. Je třeba reflektovat, že zajištění zápisu ve smyslu § 9 zákona o ESM není plně ve sféře evidující osoby. Zápis provádí zapisující instituce (soud či notář). Od okamžiku podání návrhu soudu či žádosti notáři k okamžiku provedení, respektive zpřístupnění zápisu, musí uběhnout nějaká doba. Tento fakt nemá vést k negativnímu postihu evidující osoby či skutečného majitele. K rozporu se zákonem tak obecně **nedochází, pokud bude doloženo** (např. ve vztahu k § 53 a § 54 zákona o ESM dotčené obchodní korporaci), **že byl zápis skutečného majitele včas iniciován**, tedy podán návrh na zápis soudu či podána žádost o zápis notáři.

Jestliže se v § 52, § 53 a § 54 zákona o ESM hovoří o „evidenci skutečných majitelů“ je tímto pojmem třeba chápat pouze evidenci podle zákona č. 37/2021 Sb., nikoliv obdobné zahraniční registry.

Protože soukromoprávní následky nastávají jen v případech, kdy skutečný majitel v rozporu se zákonem nebyl zapsán, logicky **nenastávají v situacích, kdy k nezapsání došlo v souladu se zákonem**. Jedná se např. o obchodní korporace, které **nemají skutečného majitele** podle § 7 zákona o ESM.

Soukromoprávní následky podle § 52 a násl. zákona o ESM míří na nezapsané skutečné majitele, nikoli na nepřesně zapsané skutečné majitele. Pokud je tedy skutečný majitel zapsán, ale některé údaje o něm či o jeho postavení nejsou zcela aktuální, soukromoprávní následky nenastávají.

Jako skutečný majitel společnosti OMEGA, a.s. je v evidenci skutečných majitelů zapsán pak Václav Zapomněl, přičemž jako skutečnost zakládající jeho pozici je zapsáno vlastnictví 70% podílu. Pan Zapomněl následně prodá 40% podíl panu Janu Smolíkov. Společnost OMEGA, a.s. však ani měsíc poté, co se o převodu dozvěděla, nezajistí aktualizaci údajů v evidenci. I přes existující nesrovnalost soukromoprávní následky na pana Zapomněla nedopadnou, protože je veden jako skutečný majitel. Soukromoprávní následky se však mohou uplatnit vůči panu Smolíkov, který je nezapsaným skutečným majitelem.

8.2.1. Nevymahatelnost zastírajících smluv

Dle § 52 zákona o ESM nelze vymáhat **práva a povinnosti ze smluv zastírajících osobu skutečného majitele** vzniklé v době, kdy skutečný majitel nebyl zapsán v evidenci skutečných majitelů. Účelem úpravy je znemožnění činnosti profesionálních fiktivních majitelů, jejichž cílem je obcházení zákonných povinností nebo usnadnění majetkové trestné činnosti.

8.2.1.1. Charakteristika zastírajících smluv

Zastírající smlouvou je třeba rozumět zejména **smlouvu příkazního typu**, jejímž cílem je řídit právnickou osobu nebo jiné právní uspořádání podle pokynů určité osoby, která přitom **z formálního hlediska nemá žádný vztah ke struktuře právnické osoby** nebo právního uspořádání a která zároveň není nikde evidována. Tyto zastírající smlouvy fakticky představují zakotvení třetí osoby jako člena korporace. Fiktivní majitel (např. smluvně vázaný společník nebo jednatel) je ovšem zavázán ze všech právních vztahů vyplývajících z jeho postavení v právnické osobě nebo právním uspořádání.

Karel Tichý formálně převedl 100 % akcií společnosti GAMA, a.s. na Tomáše Nováka, zároveň ho ale smluvně zavázal k výkonu všech oprávnění jediného akcionáře dle jeho pokynů za pravidelnou

úplatu. Tomáš Novák je formálně registrován ve veřejném rejstříku jako jediný akcionář, nicméně reálně práva akcionáře zprostředkovaně vykonává Karel Tichý. Není-li přitom Karel Tichý zapsán v evidenci skutečných majitelů, příkazní smlouva mezi ním a Tomášem Novákem je nevymahatelná.

Výše uvedené smlouvy lze využívat i za **legitimními účely**. Za všechny lze uvést snahu o přenechání administrativních povinností jiné, patřičnými znalostmi vybavené, osobě nebo obchodování s cennými papíry. Pro rozlišení legitimních a nelegitimních (zastírajících) smluv postačí zkontrolovat, **zda příkazce odpovídá osobě zapsané jako skutečný majitel**.

Jako zastírající nelze hodnotit takové smlouvy, které zakládají postavení skutečného majitele, nicméně tento je bez zbytečného odkladu jako skutečný majitel evidován.

Zastírající smlouvou může být i smlouva, na základě které je společníkem („bílým koněm“) pouze **předáván zisk** (právo na předávání příslušného podíl na zisku korporace je založeno v této separátní smlouvě). Definici zastírající smlouvy mohou naplnit i smlouvy zastírající vyvádění majetku, např. kupní smlouvy, jejichž kupní cena by záměrně neodpovídala hodnotě zakoupeného zboží. V takovém případě však lze nicméně uvažovat o uplatnění pravidla o nevymahatelnosti zastírajících smluv spíše jen teoreticky, neboť se typicky bude jednat o právní jednání **porušující jiná zákonná pravidla** chránící společníky a věřitele před vyváděním peněžních prostředků z korporace.

Pravidlo § 52 zákona o ESM je tzv. imperativní normou, uplatní se proto i na zastírající smlouvy, které se řídí cizím právním řádem.

8.2.1.2. Důsledky zastírajících smluv

Z hlediska existence práva a procesního postupu soudu lze v případě zastírajících smluv **analogicky uplatnit závěry právní vědy ohledně úpravy sázek, her a losů** v § 2874 a násl. občanského zákoníku. Práva ze zastírajících smluv budou zakládat pouze tzv. **naturální práva**, tedy práva, která jsou nevymahatelná, a nebudou proto přiznána v soudním či jiném řízení. Pokud by byla podána žaloba na plnění ze zastírající smlouvy, soud ji **vždy zamítne**. Zcela bez významu bude, zda dlužník uplatní námitku nevymahatelnosti práva, jako je tomu u práva promlčeného, neboť nevymahatelnost pohledávek ze zastírajících smluv vyplývá přímo ze zákona.

Práva ze zastírajících smluv jsou nicméně existující subjektivní práva, která mohou být platně splněna (naturální obligace). V případě plnění proto nevzniká závazek z bezdůvodného obohacení a poskytnutá plnění není třeba vracet. **Nejedná se proto o institut neplatnosti** (ať už relativní nebo absolutní), který znamená zánik smlouvy. Smlouva zůstává platná, nicméně plnění je odvislé pouze od vzájemné důvěry, právo stranám neposkytuje možnost závazek vymoci.

Ustanovení § 52 zákona o ESM se týká pouze samotných zastírajících smluv, tj. smluv příkazního typu, jejichž účelem je skrýt skutečného původce vlivu na právnickou osobu nebo právní uspořádání. Na platnost jednání učiněných případným „bílým koněm“, ať už samostatně nebo na základě příkazů, nemá ustanovení vliv.

Práva a povinnosti ze zastírající smlouvy (nárok na předání zisku, nároky z porušení povinnosti), jejíž zastírající povaha byla následným zápisem do evidence odstraněna, **lze vymáhat, jen pokud tato práva vznikla po zápisu.**

Nevymahatelnost zastírajících smluv nevylučuje jejich neplatnost pro rozpor právního jednání s dobrými mravy nebo narušení veřejného pořádku podle obecných pravidel občanského zákoníku.

8.2.2. Zákaz výplaty zisku

Dle § 53 zákona o ESM nesmí obchodní korporace **vyplatit podíl na zisku**, jiných vlastnicích zdrojích nebo likvidačním zůstatku skutečnému majiteli **nezapsanému v evidenci**, ani právnické osobě nebo právnímu uspořádání, **jejichž je rovněž skutečným majitelem**. Obchodní korporace nesmí vyplatit takový podíl také právnické osobě nebo právnímu uspořádání, jež nemá v evidenci skutečných majitelů zapsaného žádného skutečného majitele.

Je třeba zdůraznit, že pravidlo **nedopadá na korporátní struktur bez materiálního skutečného majitele. Zisk tak lze vyplatit i nezapsanému náhradnímu skutečnému majiteli**, který je osobou ve vrcholném vedení a současně společníkem evidující osoby, avšak jeho podíl nezakládá pozici skutečného majitele podle § 4 zákona o ESM. Pokud např. bude náhradním skutečným majitelem člen představenstva obchodní společnosti, který bude současně akcionářem s 1% podílem (např. na základě manažerského motivačního programu), jeho případné nezapsání do evidence (jakožto náhradního skutečného majitele) nebrání výplatě zisku.

Stejně tak **lze vyplácet zisk, pokud nedošlo k zapsání náhradního skutečného majitele z pozice osoby ve vrcholném vedení korporace na vrcholu struktury vztahů** (u mateřské korporace) podle § 5 odst. 3 zákona o ESM. Případné nepřesné určení osob ve vrcholném vedení vrcholné korporace či nesprávné určení korporace (v nesprávné úrovni struktury), u níž se mají zjistit osoby ve vrcholném vedení (viz kapitola 6.1.8.2.4.), není spojeno s negativními soukromoprávními následky.

8.2.2.1. Zákaz u nezapsaného skutečného majitele a entity s ním propojené

Ustanovení § 53 odst. 1 zákona o ESM zakazuje vyplatit podíl na zisku **nezapsanému skutečnému majiteli** obchodní korporace nebo **právnické osobě** (či právnímu uspořádání), **jejichž je tento také skutečným majitelem.**

Pravidlo **nepostihuje chybně zapsané fyzické osoby, které nejsou skutečnými majiteli**. Cílem ustanovení není zajistit úplnou bezvadnost údajů v evidenci, ale efektivně motivovat k zápisu skutečných majitelů. Vyplácení zisku osobě, která je nedopatřením nebo záměrně zapsána v evidenci jako skutečný majitel, ačkoliv jím není, **není natolik rizikovou situací** (byť tento stav kvalitu evidence snižuje) jako vyplácení zisku nezapsanému skutečnému majiteli.

Výplata zisku skutečnému majiteli zahrnuje i výplatu jeho **zmocněnci**. Pokud ovšem bude zisk vyplacen osobě (společníkovi), která není skutečným majitelem a ta jej následně předá nezapsanému skutečnému majiteli, rozpor s § 53 zákona o ESM nevznikne. Tato situace je kryta § 52 zákona o ESM.

Naopak zákaz výplaty zisku omezený na právnické osoby nebo právní uspořádání se shodným skutečným majitelem představuje **omezení rozsahu „nepřímosti“**. Lze si totiž představit i situace, kdy fyzická osoba kumulativně dosáhne postavení skutečného majitele obchodní korporace skrze větší množství velmi malých podílů na právnických osobách, jichž není skutečným majitelem. V takovém případě by ovšem zákaz vyplacení zisku všem právnickým osobám ve struktuře vztahů znamenal pro mnohé z těchto subjektů neodůvodnitelně přísný postih. **Zákaz výplaty se tak vztahuje pouze na subjekty se shodným nezapsaným skutečným majitelem.**

Za vyplacení zisku v rozporu se zákonem nelze považovat vyplacení tomu, kde obchodní korporaci **prokáže, že včas učinil kroky ke splnění zákonné povinnosti** (podal návrh soudu či žádost notáři), byť k zápisu dosud nedošlo.

Pro aplikaci § 53 odst. 1 a 2 zákona o ESM je obecně rozhodný stav v evidenci **k okamžiku výplaty zisku**. Případný výmaz po výplatě nezakládá neoprávněnost výplaty (transparentnost je v takovém případě zajištěna historickým údajem v evidenci). V případě, že nedošlo k výplatě pro absenci údajů v evidenci, může obchodní korporace následně výplatu **provést, jakmile dojde k potřebnému zápisu**, ledaže dojde v mezidobí k zániku práva podle § 53 odst. 3 zákona o ESM.

K zápisu vždy musí dojít do konce účetního období, ve kterém bylo rozhodnuto o výplatě, jinak právo zanikne podle § 53 odst. 3 zákona o ESM. Rozhodnutím o výplatě ve smyslu § 53 odst. 3 zákona o ESM je **rozhodnutí statutárního orgánu o výplatě podílu na zisku, nikoliv rozhodnutí nejvyššího orgánu o rozdělení vlastních zdrojů**. Pro posouzení, zda společníku (členovi) právo na zisk zaniklo podle § 53 odst. 3 zákona o ESM, není rozhodující stav v evidenci skutečných majitelů k poslednímu dni příslušného účetního období. K tomu, aby nedošlo k zániku práva na zisk, postačí, že je (respektive byl) skutečný majitel zapsán v evidenci skutečných majitelů v průběhu daného účetního období po nevyplacení podílu na zisku.

V případě, že dojde k zániku práva na podíl na zisku, měly by se rozdělené zdroje přeúčtovat na příslušný účet vlastního kapitálu, ze kterého byly rozděleny, resp. na nerozdělený zisk minulých let; nejde o mimořádný výnos.

Specifická situace může nastat v případě, že zahraniční právnická osoba, která disponuje podílem potenciálně zakládajícím postavení skutečného majitele (větší než 25 %), **odmítne evidující osobě poskytnout jakoukoli součinnost** při zjišťování skutečného majitele (a poruší tak svou právní povinnost podle § 10 zákona o ESM). Pokud tento zahraniční společník nijak nekomunikuje a nejsou zároveň dostupné žádné další informace o jeho struktuře, vyplatit mu podíl se jeví přinejmenším rizikové. Evidující osoba spíše může **předpokládat, že zahraniční společník skutečného majitele má a že jeho pozice je podílem prostředkována**, tudíž je i skutečným majitelem evidující osoby. Jeví se proto obezřetnější podíl na zisku nevyplatit, dokud nebude zřejmé, že skutečný majitel zahraničního společníka nemůže být skutečným majitelem evidující osoby. K tomuto závěru přitom není nutné seznat skutečné majitele zahraničního společníka. Např. v případě společníka s 30% podílem postačuje informace, že tento má tři společníky – fyzické osoby se stejnými podíly.

8.2.2.2. Zákaz u toho, kdo nemá zapsaného žádného skutečného majitele

Dle § 53 odst. 2 zákona o ESM nesmí obchodní korporace vyplatit podíl na zisku právnické osobě nebo právnímu uspořádání, jež nemá v evidenci skutečných majitelů **zapsaného žádného skutečného majitele**.

Zákon předpokládá, že pokud není uvedeno jinak, **má každá právnická osoba nebo právní uspořádání alespoň jednoho skutečného majitele**. Z absence údajů je proto samozřejmé, a vzhledem k veřejnosti evidence i snadno zjistitelné, porušení zákona. Postihuje se proto každá osoba, která zůstala vůči evidenci nečinná, bez ohledu na důvody, které ji k tomu vedly.

Zákaz podle § 53 odst. 2 zákona o ESM vyplatit podíl na zisku se týká pouze osob, které skutečného majitele nezapsaly v rozporu se zákonem. Nepostihuje proto subjekty, které žádného skutečného majitele nemají podle § 7 zákona o ESM.

Jestliže se v § 53 odst. 2 zákona o ESM hovoří o „evidenci skutečných majitelů“ je tímto pojmem třeba chápat pouze evidenci podle zákona č. 37/2021 Sb. Není třeba zkoumat obsah obdobných registrů v zahraničí, účelem ustanovení je přispět k maximálnímu naplnění české evidence.

8.2.2.3. Právní důsledky výplaty zisku v rozporu se zákonem

Ustanovením § 53 zákona o ESM je zaveden další důvod zákazu vyplacení zisku ve smyslu § 34 odst. 3 zákona o obchodních korporacích. Dle tohoto ustanovení se **má za to, že ti členové statutárního orgánu, kteří s vyplacením v rozporu se zákonem souhlasili, nejednali s péčí řádného hospodáře**. Pokud bude vyplacen podíl přímému skutečnému majiteli, který není zapsán v evidenci, půjde z jeho strany o bezdůvodné obohacení.

V případě neoprávněného vyplacení zisku je důležitý primárně fakt, že vzniká **závazek z bezdůvodného obohacení mezi společností a příjemcem zisku**. Lze předpokládat, že (minoritní) společníci budou naléhat na členy statutárního orgánu, aby neoprávněně vyplacený zisk jménem společnosti vymáhali zpět, případně za společnost podají žalobu směřující vůči členům statutárního orgánu podle § 157 a 371 zákona o obchodních korporacích z důvodu způsobení škody společnosti.

8.2.2.4. Dobrá víra statutárního orgánu při výplatě zisku

Domněnka jednání v rozporu s péčí řádného hospodáře by měla být vyvrácena prokázáním jednání člena statutárního orgánu **v dobré víře**. Tato otázka úzce souvisí s procesem zjišťování skutečného majitele.

V případě, že skutečným majitelem je fyzická osoba **přímo**, bude v praxi určující, jak vysoký je její podíl v obchodní korporaci. Bude-li se vyplácet podíl na zisku vyšší jak 25 %, uplatní se § 4 odst. 1 písm. b) zákona o ESM, tj. fyzická osoba bude skutečným majitelem. Současně také platí, že společnost by již takovou osobu měla mít evidovanou jako svého skutečného majitele (§ 9 odst. 1 zákona o ESM); měla by tedy vědět, zda osobě může podíl vyplácet.

Samozřejmě může nastat situace, kdy je podíl vyplacen společníkovi, o kterém má **společnost za to, že je jejím skutečným majitelem, avšak společník bude např. zisk na základě dohody předávat dále**. V takovém případě je vyplacení podílu z hlediska společnosti (respektive jejího

statutárního orgánu) v zásadě pořádku. Relevantní společník je totiž také skutečným majitelem bez dalšího. Ustanovení § 53 odst. 2 zákona o ESM explicitně upravuje pouze situace, kdy podíl prostředkuje právnická osoba. Předává-li společník – fyzická osoba zisk dále (jakožto jakýsi skrytý zprostředkovatel), člen statutárního orgánu v dobré víře a jednající s péčí řádného hospodáře něco takového zpravidla neví a ani nemůže předpokládat.

Lze také zmínit, že **neohlášení předávání zisku je porušením § 10 zákona o ESM**, dle kterého jsou osoby ve struktuře vztahů povinny poskytnout evidující osobě ke splnění jejích povinností potřebnou součinnost, a to pod hrozbou sankce pokuty až do výše 500 000 Kč (§ 55 odst. 2 zákona o ESM). Ujednání o předávání zisku jsou navíc soudně nevymahatelná podle § 52 zákona o ESM. Tím spíše lze předpokládat, že společníkem poskytnuté informace jsou pravdivé.

Opět je třeba připomenout, že právnická osoba má zjišťovat svého přímého i nepřímého skutečného majitele z obecné povinnosti (§ 8 odst. 1 zákona o ESM). To pak také v praxi znamená i **zjišťování skutečných majitelů společníků, kteří jsou právnickými osobami**. Z tohoto důvodu je v § 10 zákona o ESM upravena povinnost součinnosti prostředkujících osob (osob ve struktuře vztahů). Současně je však třeba zohlednit, že evidující osoba má při zjišťování vynakládat jen takové úsilí, jaké lze rozumně žádat [§ 5 odst. 1 písm. a) zákona o ESM]. V případě velkého počtu společníků (např. i v řádu vyšších desítek) nelze rozumně žádat, aby evidující osoba zjišťovala, zda náhodou není na konci jednotlivých větví stejný člověk, který by v součtu čistě teoreticky mohl být skutečným majitelem (k tomuto viz také kapitulu 6.1.1.3.). Ve vztahu ke složitosti takové potenciální struktury lze navíc předpokládat její častou proměnlivost a tedy faktickou nekontrolovatelnost. Právnická osoba by tedy jako své skutečné majitele v takovém případě určila osoby ve vrcholném vedení § 5 odst. 1 písm. a) zákona o ESM. Samozřejmě v takovém případě **nelze statutárnímu orgánu přičítat k tíži, pokud se následně ukáže, že skrze drobné podíly se nepřímý podíl nasčítá u konkrétní fyzické osoby – skutečného majitele**, který nesplnil svou povinnost sdělit evidující osobě vznik svého postavení.

Pokud bude podíl přímo vyplacen skutečnému majiteli, kterého nebylo možné vypátrat a není zapsán, půjde o **bezdůvodné obohacení** a vyplacené podíly se budou muset vracet, nicméně odpovědnost statutárního orgánu nevznikne. Stejně tak je-li skutečnému majiteli podíl vyplácen nepřímo, tj. jestliže je podíl vyplácen jiné právnické osobě, a skutečný majitel, kterého nebylo možné vypátrat a není zapsán, je skutečným majitelem v této prostředkující právnické osobě (ať přímo, či nepřímo), bude třeba vyplacené podíly vrátit.

8.2.3. Zákaz výkonu hlasovacích práv

Dle § 54 zákona o ESM nesmí nezapsaný skutečný majitel při rozhodování nejvyššího orgánu této obchodní korporace **vykonávat hlasovací práva nebo rozhodovat jako její jediný společník**. Stejně tak nemůže vykonávat hlasovací práva právnická osoba nebo zástupce právního uspořádání, jež nemá v evidenci skutečných majitelů zapsaného **žádného skutečného majitele**.

Nemožnost výkonu hlasovacího práva podle § 54 zákona o ESM má stejné právní dopady jako jiné případy sistace podle zákona o obchodních korporacích. Společníci (akcionáři), kteří mají sistovaná hlasovací práva, se tak např. **nezohledňují při posuzování usnášeníschopnosti valné hromady** (§ 169 odst. 3 a § 412 odst. 2 zákona o obchodních korporacích).

Je třeba zdůraznit, že **pravidlo nedopadá na korporátní struktur bez materiálního skutečného majitele. Sistace se tak netýká nezapsaného náhradního skutečného majitele, který je osobou ve vrcholném vedení** a současně společníkem evidující osoby, avšak jeho podíl nezakládá pozici skutečného majitele podle § 4 zákona o ESM. Pokud např. bude náhradním skutečným majitelem člen představenstva obchodní společnosti, který bude současně společníkem s 5 % podílem, jeho případné nezapsání do evidence (jakožto náhradního skutečného majitele) sistaci jeho hlasovacích práv nezpůsobí.

Stejně tak **k sistaci nedojde, pokud nebyl zapsán náhradní skutečný majitel z pozice osoby ve vrcholném vedení korporace na vrcholu struktury vztahů** (u mateřské korporace) podle § 5 odst. 3 zákona o ESM. Případné nepřesné určení osob ve vrcholném vedení vrcholné korporace či nesprávné určení korporace (v nesprávné úrovni struktury), u níž se mají zjistit osoby ve vrcholném vedení (viz kapitola 6.1.8.2.4.), není spojeno s negativními soukromoprávními následky.

8.2.3.1. Sistace u nezapsaného skutečného majitele a entity s ním propojené

Ustanovení § 54 odst. 1 zákona o ESM v případech, kdy v rozporu se zákonem skutečný majitel není evidován, normuje **pozastavení (sistaci) jeho hlasovacích práv** a hlasovacích práv subjektů, jejichž je **taktéž skutečným majitelem**. Zároveň se zákaz explicitně vztahuje i na rozhodování jediného společníka v působnosti nejvyššího orgánu obchodní korporace, které dle stávající judikatury nelze ztotožnit s výkonem hlasovacích práv.

Jedinou **výjimkou** ze zákazu výkonu hlasovacích práv je v souladu s § 54 odst. 2 zákona o ESM **období 30 dnů přede dnem rozhodování nejvyššího orgánu nebo jediného společníka**. Výjimka se týká pouze prvního rozhodování po nabytí postavení skutečného majitele. Obchodní korporace má v dané lhůtě čas podat návrh na zápis do evidence skutečných majitelů, resp. návrh může po 15 dnech nečinnosti evidující osoby podat podle § 26 odst. 3 zákona o ESM i skutečný majitel.

Za výkon hlasovacích práv v rozporu se zákonem nelze považovat hlasování osoby, která řádně splnila zákonnou povinnost podat návrh na zápis skutečného majitele, nicméně k zápisu dosud nedošlo.

Jak bylo popsáno v kapitole 8.2.2.1., může v praxi nastat situace, kdy se **nedaří od společníka** (zahraniční právnické osoby), který disponuje podílem potenciálně zakládajícím postavení skutečného majitele, **získat žádné informace o jeho struktuře**. Je zde tak riziko, je-li podíl společníka dostatečně velký, že jeho skutečný majitel je i skutečným majitelem evidující osoby. Evidující osoba spíše může předpokládat, že zahraniční společník skutečného majitele má a že jeho pozice je podílem prostředkována, tudíž je i skutečným majitelem evidující osoby. Jeví se proto **obezřetnější hlasovací právo sistovat**, není-li zřejmé, že skutečný majitel zahraničního společníka nemůže být skutečným majitelem evidující osoby.

8.2.3.2. Právní důsledky výkonu hlasovacích práv v rozporu se zákonem

Usnesení nejvyššího orgánu nebo rozhodnutí jediného společníka v rozporu s právním předpisem je neplatné. Lze se tak soudně domáhat **neplatnosti těchto právních jednání v subjektivní lhůtě 3 měsíců a objektivní lhůtě 1 roku** (srov. § 258 občanského zákoníku ve spojení s § 191,

§ 428, § 663 zákona o obchodních korporacích, i v těchto případech však může soud v souladu s § 260 občanského zákoníku neplatnost **nevyslovit**, nemělo-li porušení zákona či stanov závažné právní následky), případně žádat po statutárním orgánu **náhradu škody** způsobené korporací tím, že nezajistil zápis skutečného majitele do evidence. Stejně jako u neoprávněné výplaty zisku lze očekávat, že tak budou činit zejména menšinoví společníci či insolvenční správci.

Dle § 54 odst. 4 zákona o ESM může hlasování jediného společníka působit **pouze neplatnost rozhodnutí**, nikoli nicotnost.^{xlii} Rozhodování jediného společníka v rozporu se zákonem (při absenci jeho zápisu v evidenci skutečných majitelů) lze napadat pouze jakožto neplatné, a to podle pravidel a ve lhůtách podle § 258 a 259 občanského zákoníku (ve spojení s § 191, respektive § 428 a 429 zákona o obchodních korporacích).

8.2.3.3. Sistace u toho, kdo nemá zapsaného žádného skutečného majitele

Právnícká osobou, která je společníkem (akcionářem) obchodní korporace, nesmí podle § 54 odst. 3 zákona o ESM vykonávat hlasovací práva, pokud nemá v evidenci skutečných majitelů zapsaného **žádného skutečného majitele**. Zákon předpokládá, že pokud není uvedeno jinak, má každá právnícká osoba nebo právní uspořádání **alespoň jednoho skutečného majitele**. Z absence údajů je proto samozřejmé a snadno zjiitelné porušení zákona. Postihuje se proto každá osoba, která zůstala vůči evidenci nečinná, bez ohledu na důvody, které ji k tomu vedly.

V případě větších korporací se stovkami členů (akcionářů) lze pro účely určení kvora na valné hromadě reálně provést posouzení, zda všichni akcionáři mají, či nemají zapsaného skutečného majitele, pouze k nějakému **rozumně blízkému okamžiku** (např. 2 dny) **přede dnem konání valné hromady**. Za praktické lze považovat na místě zkontrolovat stav zápisu v evidenci u všech subjektů, jejichž zástupci se dostaví na valnou hromadu (a kterých je pravidelně menší množství).

Stejně jako v případě výplaty zisku (§ 53 odst. 2 zákona o ESM) se míří na subjekty, které skutečného majitele nemají zapsaného **v rozporu se zákonem**. Sankce nedopadá na právnícké dle § 7 zákona o ESM.

Jestliže se v § 54 odst. 3 zákona o ESM hovoří o „evidenci skutečných majitelů“, je tímto pojmem třeba chápat pouze evidenci podle zákona č. 37/2021 Sb. Není třeba zkoumat obsah obdobných registrů v zahraničí. Účelem ustanovení je přispět k maximálnímu naplnění české evidence.

ⁱ V případě zahraničních svěřenských fondů nebo jim (strukturou nebo funkčně) podobných zařízení řídicích se právem jiného státu je třeba pojem svěřenského správce jakožto evidující osoby chápat materiálně. Evidující osobou bude v takovém případě osoba, jejíž pozice nejvíce odpovídá pozici svěřenského správce, byť by se tak formálně neoznačovala.

ⁱⁱ Vymezení § 7 odst. 1 písm. b) zákona o ESM vychází z vymezení veřejného zadavatele podle § 4 odst. 1 písm. e) zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek. Ve vztahu k využitým pojmům je možné navázat na teorii a případnou judikaturu k neurčitým kritériím uspokojování potřeb veřejného zájmu, absence průmyslové nebo obchodní povahy a požadavku na převážné financování. Nemělo by docházet k odklonu od stávajícího výkladu těchto pojmů.

ⁱⁱⁱ O společnostech, jejichž akcie byly přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu, se specificky zmiňuje čl. 3 odst. 6 písm. a) transponované AML směrnice. Unijní úpravu v tomto ohledu je však třeba vnímat nikoli jako výjimku z možnosti mít skutečného majitele, ale jako omezení použitelnosti některých formálních ukazatelů v případě těchto tzv. kotovaných společností. Důvod této úpravy v AML směrnici přitom není zcela zřejmý. Byť lze tvrdit, že u kotovaných společností se struktura vlastníků v praxi často mění, není to jejich definiční vlastnost. Existují samozřejmě také společnosti, jejichž akcie sice byly přijaty k obchodování na regulovaném trhu, ale reálně po určité časové období obchodovány nejsou. Čl. 3 odst. 6 písm. a) AML směrnice nadto dále specifikuje, že omezení aplikovatelnosti pravidla se týká takové společnosti kotované na regulovaném trhu, „*kteřá podléhá požadavkům na zveřejnění informací v souladu s právem Unie nebo která podléhá rovnocenným mezinárodním standardům zajišťujícím přiměřenou transparentnost informací o vlastnictví.*“ Platí však, že žádný z požadavků evropského práva na transparentnost těchto společností nepracuje s institutem skutečného majitele, ani s jeho obdobou. Relevantní je pouze právní majitel akcií.

^{iv} Potřebu zjišťování či evidování skutečného majitele podílového fondu nelze dovozovat ani s ohledem na znění položky 11 bodu 2 písm. a) přílohy zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Předmětná textace je zjevnou chybou vzniklou nezohledněním jiných změn, ke kterým došlo v průběhu projednávání návrhu změnového zákona č. 527/2020 Sb.

^v Povinnost evidovat své skutečné majitele neodpadá na všechna právní uspořádání, které se mají evidovat v evidenci svěřenských fondů. Pokud však právní uspořádání má evidovat v České republice své skutečné majitele, mělo by také současně vždy být vedené v evidenci svěřenských fondů (podle rejstříkového zákona). Z hlediska třetích osob lze právní uspořádání, která mají povinnost evidovat skutečné majitele v České republice, seznat s využitím evidence svěřenských fondů. Tato otázka je relevantní např. tehdy, když obchodní korporace aplikuje pravidla § 53 a 54 zákona o ESM.

Pokud určitý svěřenský fond má svěřenského správce se sídlem či bydlištěm v České republice (což lze zjistit z veřejné části evidence svěřenských fondů), má mít zásadně zapsaného skutečného majitele v evidenci skutečných majitelů. Pokud je zahraniční svěřenský fond zapsán v evidenci svěřenských fondů, mají se jeho skuteční majitelé evidovat v evidenci skutečných majitelů obecně tehdy, pokud jeho svěřenský správce má bydliště nebo sídlo v České republice nebo mimo území ostatních členských států Evropské unie (což lze zjistit z veřejné části evidence svěřenských fondů). V evidenci svěřenských fondů je možné vyhledat zahraniční svěřenské fondy volbou této položky a uvedením tří hvězdiček (***) do kolonky pro označení.

^{vi} Viz např. přílohu č. II směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132, která obsahuje výčet národních právních forem kapitálových společností.

^{vii} Na rozdíl od právní úpravy účinné do 30. 9. 2022 (zrušeného § 3 odst. 2 zákona o ESM), podle platného znění zákona o ESM již nelze dovozovat, že skutečnými majiteli jsou manželé či manželky společníků na základě toho, že podíl je součástí společného jmění manželů podle § 709 odst. 3 občanského zákoníku. Druhý manžel nemůže vykonávat práva a povinnosti spojené s účastí v obchodní korporaci, včetně hlasovacího práva a práva na podíl na zisku. Druhý manžel nemá uvedená práva vůči obchodní společnosti ani nepřímou. Vyplacený zisk sice tvoří také součást společného jmění, ale to ani odvozeně nezakládá právo

---

druhého manžela se za trvání manželství či při jeho zániku domáhat vyplacení tohoto zisku či jeho části. Jeho právo se váže ke společnému jmění manželů, nikoli adresně k obchodní korporaci. Uvedené samozřejmě nevylučuje, že v konkrétním případě s přihlédnutím k dalším okolnostem bude druhý manžel skutečným majitelem z jiného důvodu (např. z důvodu, že může vykonávat rozhodující vliv v obchodní korporaci jinými prostředky skrze neformální vliv uplatňovaný prostřednictvím svého manžela). Odchylně bude třeba posoudit také situace, kdy byl také druhý manžel stranou smlouvy o převodu podílu nebo zakladatelem obchodní společnosti, a bylo tak založeno jeho postavení společníka nebo člena.

viii Jelikož cílem výpočtu nepřímého podílu je poskytnout informace o struktuře vztahů, vzájemně se mají násobit veškeré podíly v příslušných řetězcích. Výsledný nepřímý podíl nutně nevypovídá o právech skutečného majitele vůči evidující osobě, ale demonstruje pomyslný vztah. Teoreticky se v jednom řetězci mohou vyskytovat různé druhy podílů, přičemž pro účely stanovení skutečného majitele není relevantní jejich obsah, ale jejich agregace.

ix Žádné zvláštní pravidlo v tomto směru neobsahuje ani implementovaná AML směrnice.

x Pokud bude uplatňován rozhodující vliv vůči společníkovi s podílem, který umožňuje ovládání (typicky lze uvažovat domněnku 40% podílu na hlasovacích právech, není-li zde stejný nebo větší podíl), bude nepřímý skutečný majitel uplatňující v evidující osobě rozhodující vliv nalezen již podle § 4 odst. 1 písm. c) zákona o ESM. Při zápisu údajů do evidence se pak již nespécifikuje, zda skutečný majitel ovládající relevantního přímého společníka má současně i rozhodující vliv na evidující osobu. Tato skutečnost však bude v některých případech nepřímo zjevná z údaje, o jak velký přímý podíl na hlasovacích právech půjde (např. bude-li větší než 51 %).

xi V kontextu českého práva by nemělo být možné, aby rozhodování o členech orgánů obchodní společnosti bylo v rukou někoho mimo danou obchodní společnost. Takovou variantu však nelze vyloučit u zahraničních právnických osob, které se mohou vyskytovat ve struktuře vztahů.

xii Praktickou otázkou je, jak nahlížet právo veta založené obligačně. V takovém případě bude vždy záležet na konkrétních okolnostech, každopádně se lze domnívat, že ne každé takové právo veta by nutně mělo vést k osobě s rozhodujícím vlivem. Typickým příkladem, kdy o uplatňování rozhodujícího vlivu jít nemusí, může být právo veta svědčící bankovní instituci, která korporaci poskytuje úvěr. Ačkoli má banka v takovém případě zvláštní slovo ve vztahu k některým podstatným rozhodováním, její ingerence do rozhodování je účelově vázáná na ochranu poskytnutého úvěru, respektive finančních zájmů banky. Banka, prostřednictvím nějakého konkrétního zaměstnance, nemanifestuje svou svobodnou vůli či vlastní volné uvážení, ale sleduje jasně definovaný a často časově ohraničený cíl. Navíc je třeba vnímat, že uvedená situace není tím, co smysl a účel zákonné úpravy sleduje.

xiii Podle českého práva může mít právo veta jen společník. V případě zahraničních právních úprav to však může být jinak. U zahraniční právnické osoby prostředkující rozhodující vliv je pak třeba takové možné specifické aranžmá zohlednit.

xiv Ačkoli lze spatřovat určitou podobnost mezi funkcemi a účelem SICAV a podílového fondu, jakož i mezi postavením investičních akcionářů a podílníků podílového fondu, je zde zásadní odlišnost, totiž SICAV je právnickou osobou, kdežto podílový fond představuje souhrn jmění (§ 102 odst. 1 ZISIF) a nedisponuje právní osobností (§ 103 ZISIF). Zákon o evidenci skutečných majitelů tak na SICAV dopadá (§ 12 odst. 1 zákona o ESM).

xv Přestože se u podílového fondu samého skutečný majitel neurčuje, protože nejde o osobu ani o právní uspořádání ve smyslu zákona o ESM, může teoreticky vyvstat potřeba zjišťovat skutečného majitele korporace za situace, kdy významný podíl v této korporaci je součástí jmění podílového fondu. Otázkou je, jak přistupovat k případnému uplatňování rozhodujícího vlivu na tuto korporaci prostřednictvím podílového fondu, resp. zda a jak může takový vliv na korporaci uplatňovat podílový fond. V této věci lze vyjít z funkční podobnosti podílového fondu a SICAV a přiměřeně využít zákonných pravidel pro SICAV.

Pokud bude prostřednictvím podílového fondu mít někdo možnost uplatňovat rozhodující vliv, bude jej nutné identifikovat jako skutečného majitele, typicky půjde o fyzické osoby ve statutárním orgánu obhospodařovatele.

^{xvi} Osobou zajišťující obchodní vedení sice ve zvláštních případech může být insolvenční správce (srov. § 228, § 246 odst. 1 či § 312 insolvenčního zákona), ale míra je samostatnosti je omezená. Charakter pozice insolvenčního správce jsou pak značně specifické. Insolvenční správce je v tomto ohledu spíše vykonavatelem vůle věřitelů (insolvenčního soudu), byť formálně obchodní vedení náleží dočasně jemu. V případě korporace v konkurzu však není nikdo jiný, kdo by vymezení osoby ve vrcholném vedení vyhovoval lépe. Člen statutárního orgánu při konkurzu každodenní nebo pravidelné řízení výkonu činnosti právnické osoby nezajišťuje. V současnosti nicméně v českém insolvenčním právu neexistuje univerzálně akceptovaná teorie postavení insolvenčního správce. Např. rozhodovací praxe Ústavního soudu označuje insolvenčního správce jako specifický veřejnoprávní subjekt reprezentující v insolvenčním řízení veřejný zájem na tom, aby insolvenční řízení proběhlo v souladu se základními zásadami insolvenčního řízení.

^{xvii} Je-li osobou s rozhodujícím vlivem osoba podle § 7 zákona o ESM, mělo by u ní zásadně být jasné a transparentní, kdo v ní rozhoduje. Z hlediska účelu právní úpravy tak není dán větší důvod pro evidování těchto osob v evidenci.

^{xviii} V § 2 písm. g) zákona o ESM se výslovně hovoří o členovi statutárního orgánu právnické osoby nebo osobě v obdobném postavení nebo osobě zastupující právnickou osobu v tomto orgánu. V tomto ohledu lze doplnit, že osobou v postavení obdobném postavení člena statutárního orgánu se rozumí např. likvidátor nebo opatrovník právnické osoby. Jedná se o sousloví v právním řádu relativně zažité (srov. např. § 69 odst. 2 zákona o obchodních korporacích). Zástupcem právnické osoby ve statutárním orgánu se rozumí zástupce ve smyslu § 154 občanského zákoníku.

^{xix} Postup podle odstavce 3 má nastupovat místo postupu podle odstavce 1. Pokud se však vůbec podle odstavce 1 nastupuje (protože se určil materiální skutečný majitel), nelze se ani dostat k využití odstavce 3.

^{xx} Uvažovat však lze i alternativní výklad založený na formalistickém čtení § 5 odst. 3 zákona o ESM, ze kterého explicitně neplyne, že má dopadat pouze na případy, kdy jedinou osobou s rozhodujícím vlivem je právnická osoba podle § 5 odst. 1 zákona o ESM. Jako skutečné majitele by pak bylo možné určit jak náhradně určené osoby ve vrcholném vedení společnosti ovládající evidující osobu, tak ostatní materiální skutečné majitele. Případné evidování osob na základě této úvahy je v zásadě možné a pro evidující osobu by nemělo být spojeno s negativními právními důsledky.

^{xxi} Pojem struktury vztahů [§ 2 písm. d) zákona o ESM] není navázán na pojem skutečného majitele, ale na osobu, která vlastní nebo kontroluje. Touto osobou nemusí vždy být skutečný majitel, ale také právnická osoba na konci řetězce vlastnictví nebo kontroly. Struktura vztahů není nezbytně ohraničena skutečnými majiteli. Evidující osoba může znát osobu s rozhodujícím vlivem (jinou jí v řetězci vlivu nejvýše nadřazenou korporaci), ale tato již skutečného majitele mít nebude. V takovém případě se aplikuje § 5 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 5 odst. 3 zákona o ESM. Bude přitom možné identifikovat sktrukturu vztahů, která by také měla být zapsána do evidence.

^{xxii} Aplikace pravidel o náhradním skutečném majiteli podle § 5 zákona o ESM u jiných než obchodních korporací z povahy věci samozřejmě vyloučena není. Výsledkem takového postupu však budou zpravidla stejné osoby skutečných majitelů, jaké by se určily podle domněnky § 4 odst. 5 zákona o ESM. Je tedy spíše praktickou otázkou, nakolik bude zřetelné, že členové statutárního orgánu osobami s rozhodujícím vlivem nejsou a nakolik bude pro evidující osobu podstatné, aby byl tento rozdíl manifestován.

^{xxiii} S ohledem na jejich funkční a strukturní podobnost lze závěry stran určování skutečného majitele SVJ teoreticky vztáhnout i na honební společenstvo. V praxi však bude plně postačující aplikace § 4 odst. 5 zákona o ESM.

^{xxiv} Pro úplnost lze dodat, že domněnky jednání ve shodě zákon o obchodních korporacích upravuje pouze pro obchodní korporace. Vzhledem k vlastníkům v SVJ se tak nezohledňují. To ostatně platí i členy spolku.

^{xxv} Jednotlivé jmenované funkce konstituující pozici skutečného majitele jsou zákonem stanoveny s ohledem na určitou předpokládanou řídicí (kontrolní) roli, respektive roli významného beneficienta v případě osoby, v jejíž osobní podpoře spočívá účel fundace. I proto je § 6 zákona o ESM formulován jako nevyvratitelná domněnka.

^{xxvi} České znění AML směrnice pracuje s pojmem „osoby vykonávající dohled nad správou fondu“, nicméně věcně vymezení odpovídá anglosaskému pojmu „protector“, který užívají i ostatní jazykové verze AML směrnice.

^{xxvii} Výjimku představují školské právnické osoby, jejichž zřizovatelem je soukromoprávní subjekt. Naopak některé právnické osoby, které podle předchozí právní úpravy evidenční povinnost měly, ji podle zákona o ESM nemají (např. příspěvkové organizace).

^{xxviii} Případná absence zápisu údaje o popisu struktury vztahů následky podle § 52, 53 a 54 zákona o ESM zákona nezpůsobí, a to ani po uplynutí přechodných období podle § 60 zákona o ESM. Příslušné soukromoprávní následky jsou vázány na stav, kdy evidující osoba vůbec žádného skutečného majitele nezapsala (§ 53 odst. 2 a § 54 odst. 3 zákona o ESM) nebo směřují vůči neevidovanému skutečnému majiteli (§ 52, § 53 odst. 1 a § 54 odst. 1 zákona o ESM). Částečná neúplnost či nepřesnost zápisu (např. chybějící popis struktury vztahů) předmětné následky nevyvolá.

^{xxix} V případě povinných osob to neznamená úplnou rezignaci na zjišťování skutečného majitele, ale pouze to, že dočasně není zjišťován z evidence.

^{xxx} To platí i v případech, kdy v mezidobí (během 6 měsíců přechodného období) dojde ke změně skutečného majitele či zapisovaných údajů.

^{xxxi} Budou-li v evidenci skutečných majitelů po 1. 10. 2022 zapsány i údaje o skutečných majitelích, kteří jimi v důsledku změny pravidel přestaly být (např. v důsledku zrušení § 3 odst. 1 zákona o ESM ve znění do 30. 9. 2022), k těmto údajům se nepřihlíží. Evidující osoby proto nemusí tyto neaktuální údaje mazat. Tyto údaje tzv. „navíc“ nepůsobí nesrovnalost ani porušení evidenční povinnosti podle § 9 odst. 1 zákona o ESM. Potřeba zasahovat do zápisů v důsledku novely ZESM je omezena na situace, kdy zápisy nejsou úplné, tj. někteří skuteční majitelé podle právní úpravy účinné do 1. 10. 2022 nejsou evidováni.

^{xxxii} Z hlediska povinných osob to v praxi znamená, že povinná osoba u právnické osoby (klienta) spadající pod uvedený ochranný režim nebude mít za nesrovnalost, pokud by zápis neodpovídal požadavkům právní úpravy účinné od 1. 10. 2022 (tj. nebudou zapsány i osoby, které podle právní úpravy účinné do 30. 9. 2022 skutečnými majiteli nebyly). Uvedené samozřejmě neznamená, že by povinná osoba neprováděla zjištění skutečného majitele (ve smyslu právní úpravy účinné od 1. 10. 2022). Pouze bude dočasně limitován postup podle § 15a AML zákona. Obdobně v případě subjektů spadajících pod ochranný režim soud nezahájí řízení o nesrovnalosti, protože ze zákona nepůjde o nesrovnalost. Ochranný režim neomezuje využívání evidence jako takové, protože údaje v evidenci budou stále dostupné. V případě veřejných zakázek stále bude možné ověřit, zda osoba má v evidenci vedeny skutečné majitele, v případě dotací získat výpis z evidence.

^{xxxiii} Podle § 19 odst. 1 zákona o ESM je však k řízení o zápisu skutečného majitele pobočného spolku příslušný krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud hlavního spolku. Podle § 19 odst. 2 zákona o ESM je k řízení o zápisu skutečného majitele právního uspořádání příslušný Městský soud v Praze, pokud má svěřenský správce bydliště nebo sídlo mimo území České republiky.

^{xxxiv} Při využití mechanismu automatických průpisů z pochopitelných důvodů není možné seznat skutečný den, od kterého je fyzická osoba skutečným majitelem, ale jen den, kdy došlo k zápisu rozhodné skutečnosti do veřejného rejstříku, respektive do registru obyvatel. Např. v případě společníka společnosti s ručením omezeným nelze ze zápisu v obchodním rejstříku seznat den nabytí účinků smlouvy o převodu podílu, ale

pouze den, kdy k zápisu tohoto společníka došlo. Skutečný den vzniku postavení je případně možné seznat z dokumentů ve sbírce listin, kterou však mechanismus automatického průpisu zohledňovat neumí. Daná nepřesnost, způsobená přímo mechanismem automatického průpisu, sama o sobě nemůže vést k ohlášení nesrovnalosti (podle § 42 zákona o ESM a § 15a AML zákona) či k řízení o nesrovnalosti a nepředstavuje ani nezajištění souladu zápisu se skutečným stavem.

^{xxxv} O návrzích podle § 41 odst. 2 a § 61 odst. 2 zákona o ESM se nevede soudní řízení. Soud nemá o čem rozhodnout, ale pouze v důsledku návrhu učiní úkon v informačním systému. Soud ani nezkoumá, zda jsou dány podmínky pro automatický průpis, protože ty jsou dány zákonem. Soud návrhu, podala-li jej formálně oprávněná osoba, může jen vyhovět a aktivovat režim automatického průpisu. Stejně platí i v případě žádosti o zajištění automatického průpisu notářem; notář v tomto případě nevydává osvědčení a nic nezapisuje. Podle konkrétní situace pak automatický průpis nastane, nebo nenastane, podle toho, zda jsou splněny předpoklady § 38 zákona o ESM (což informační systém rozezná sám). Průpis přitom může nastat ihned, jsou-li údaje ve veřejném rejstříku v daný moment odlišné od údajů v evidenci, nebo až v budoucnu spolu se změnou zápisu ve veřejném rejstříku.

^{xxxvi} S ohledem na principiálně limitované možnosti automatického vyhodnocení se pracuje se základní domněnkou ovládání podle § 75 odst. 2 zákona o obchodních korporacích, kterou jedinou lze zohledňovat na základě údajů dostupných v obchodním rejstříku.

^{xxxvii} Jelikož ze zápisu v obchodním rejstříku nelze seznat výši podílů jednotlivých společníků veřejné obchodní společnosti, uplatní se právní fikce. Předpokládá se, že podíly společníků jsou stejné (tj. poloviční nebo třetinové), přičemž tak tomu v případě veřejné obchodní společnosti nejčastěji skutečně i je. Pro pozici skutečného majitele na základě podílu je třeba překročit 25% hranici velikosti podílu. Průpis proto dopadá jen na veřejné obchodní společnosti, které mají 2 nebo 3 společníky.

^{xxxviii} Odkaz na určení skutečného majitele podle § 4 odst. 5 zákona o ESM je relevantní pouze pro malou, nikoli však nevýznamnou skupinu právnických osob (např. Česká kancelář pojistitelů podle zákona č. 168/1999 Sb.). U většiny nikoli obchodních korporací se totiž uplatní automatický průpis podle § 38 odst. 4 nebo 5 zákona o ESM.

^{xxxix} Tato funkcionalita bude zprovozněna až v roce 2023.

^{xl} Z hlediska povinných osob je třeba zohledňovat § 15a odst. 4 AML zákona. Na nesrovnalost povinná osoba klienta neupozorňuje, ani ji neoznamuje soudu, pokud jí byl udělen v tomto směru pokyn Finančním analytickým úřadem. Tento mechanismus chrání před zmařením nebo ohrožením šetření podezřelého obchodu nebo probíhajícího trestního řízení.

^{xli} Přestupek podle § 55 odst. 1 písm. a) zákona o ESM je vázán na uplynutí lhůty dané usnesením vyzývajícím k nápravě (podle § 43 zákona o ESM). Přestupek podle § 55 odst. 1 písm. b) zákona o ESM je pak vázán na uplynutí dodatečné lhůty 15 dní od právní moci usnesení, které potvrzuje nesrovnalost (podle § 48 odst. 2 zákona o ESM). Přestupek podle § 55 odst. 2 zákona o ESM je konečně vázán na nabytí právní moci rozhodnutí soudu v řízení o nesrovnalosti, kterým potvrdil, že důvodem nesrovnalosti bylo neposkytnutí součinnosti (§ 48 odst. 3 zákona o ESM).

^{xlii} Ustanovení předchází riziku výkladu, podle kterého by rozhodnutí jediného společníka bylo nicotné; ve vztahu k rozhodování jediného společníka v rozporu se zákazem podle § 54 odstavce 1 nebo 3 zákona o ESM by totiž bylo možné dovozovat, že se analogicky uplatní § 245 věta druhá občanského zákoníku. Hrozba nicotnosti rozhodování jediného společníka by v kontextu časově neomezeného potenciálního soudního přezkumu působila neproporcionálně velkou právní nejistotu.